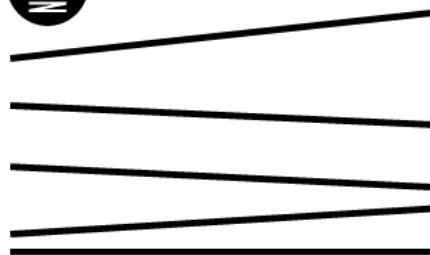

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

udgivne af Joh. Grundtvig.

Meddelelser fra Rentekammerarchivet,
indeholdende Bidrag til Danmarks Historie af
utrykte Kilder

Vol. 4; 1877

København : i Commission hos C. A. Reitzel,
1871-1878

5 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

MEDDELELSER

FRA

RENTEKAMMERARCHIVET,

INDEHOLDENDE

BIDRAG TIL DANMARKS HISTORIE

AF UTRYKTE KILDER,

UDGIVNE

AF

JOH. GRUNDTVIG.

1877.

KJØBENHAVN.

COMMISSION HOS C. A. REITZEL.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

Forord.

Denne Aargang af disse Meddelelser indeholder kun Stykker, der have en nær Tilknytning i de foregaaende Aargange. I Meddelelserne for 1873—76, Side 1—144, findes en Række Bidrag til Rentekammerets Historie for Tidsrummet fra 1660 til 1773, ledsagede af en orienterende Indledning, til hvilken henvises; og til dette Stykke knytter sig nu her en ny Række lignende Bidrag for Tidsrummet fra 1773 til 1816, ved hvilke man troer at yde et nyttigt Hjelpemiddel til en samlet Oversigt over Udviklingen af Statsstyrelsen. Fortsættelsen for 1816 til 1848 vil forhaabenlig følge i næste Aargang af disse Meddelelser, ledsagede af den dobbelte Registratur, som er bebudet i Indledningen til den første Række af nærværende Bidrag.

Det andet og tredie Stykke, om Københavns Folketal i Aaret 1645 og hele Landets i 1660, knytte sig ligeledes nær til et tidligere Stykke, nemlig Nr. VIII i disse Meddelelser for 1872, som et Par nye Bidrag til at udfylde det Hul, der findes i vor Kundskab om Landets Folkemængde før den første Tælling i Aaret 1769. Ved disse to nu foreliggende Undersøgelser tør Danmarks Folkemængde i Midten af det 17de Aarhundrede

vistnok ansees for at være nogenlunde fastslaaet, saa at de meget højere Angivelser, som man tidligere har seet, neppe kunne være rigtige. Dog maa det henstilles til specielle Fagmænd, hvorvidt det kan ansees for muligt, at Befolkningen i de femten Aar mellem 1645 og 1660 kan være aftaget omtrent 18 pCt., eller om ikke snarere Folketallet i 1645 skulde være noget for højt beregnet.

Kjøbenhavn, 26. Januar 1878.

Indhold.

	Side
I. Bidrag til Rentekammerets Historie. (Forordninger, Instruktioner, Reskripter og Resolutioner, vedkommende dels Rentekammerets og de af dette efterhaanden udskilte Kollegiers Forretningsomraade, dels de Bestyrelsesgrene, som til forskjellige Tider have været indtagne under disse)	1.
II. Kjøbenhavns Folkemængde i 1645	129.
III. Danmarks Folkemængde i 1660	135.

I.

Bidrag til Rentekammerets Historie 1773—1816. *)

Forordninger, Instruktioner, Reskripter og Resolutioner, vedkommende dels Rentekammerets og de af dette efterhaanden udskilte Kollegiers Forretningsomraade, dels de Bestyrelsesgrene, som til forskjellige Tider have været inddragne under disse, 1773—1816.

A. Nye Forretninger, som overdrages Rentekammeret.

110.

29 Sept. 1774.

Klasselotteriet henlægges under Rentekammeret.

Original i Finants-Kollegiets Samling af kongelige Resolutioner.

Det er Vores allernaadigste Villie, at Classe-Lotteriets Bestyrelse for Eftertiden maae henlægges under Vores Rente-Kammer; samt at det maae være Vores Finants-Collegio tilladt, det som end videre staaer i Sammenhæng hermed til Pleye-Anstalternes Indemnisation for i Aar og

---

*) Sluttes sig umiddelbart til Stykket I. i disse Meddelelser for 1873—76, til hvilket derfor henvises.

samme Anstalters Vedligeholdelse i sin Tiid nærmere aller-
underdanigst at forestille.

Fridrichsberg den 29de September, 1774.

Christian R.

J. G. Moltke.

Hellfriedt.

111.

23 April 1781.

Rentekammer-Kollegium skal være øverste Domstol i alle Sager,
Jordfællesskabets Udskiftning vedkommende.

Trykt Forordning.

Vi Christian den Syvende etc. Giøre alle vitterligt:
At, som Agerdyrkningen, næst den Allershøiestes Velsig-
nelse, er Grundstøtten for Vort Riges Danmarks Velstand;
saa have Vi, ligesom forhen Vores Høistsalige Hr. Fader,
siden Vores Regierings Begyndelse søgt, at sætte Vore
kiere og troe Undersaatter i Stand til, med Iver og Virk-
somhed, enhver i sin Kreds, at kunne bidrage til Ager-
brugets for dem selv og Staten nyttige Forbedring. Vi
have derfor først opmuntret til og siden befaleet Fælledska-
bets Ophævelse, som det første og væsentligste Skridt til
Landvæsenets og Agerdyrkningens dermed forbundne For-
bedring, ligesom Vi ogsaa end videre have været betænkt
paa at lette denne nyttige Sags Fremgang, og at bortrydde
de Hindringer, hvorved samme tilforn for en stor Deel er
bleven standset eller gjort vanskelig. I dette Øiemeed
have Vi nu fremdeles nøie ladet igiennemgaae alle derom
forhen udgangne Anordninger, hvis Indhold, for saavidt Vi
allernaadigst have fundet tienligt og passende at lade
samme fremdeles gielde og efterleves, nu i Følge Vores
Befaling, til Beqvemhed og Lettelse for Vore kiere og troe
Undersaatter og Betiente, udi een Forordning er bleven
samlet. . . . .

. . . . .

§ 31.

Da Vi, for deels at bortrydde alle muelige Hindringer og Standsninger ved Fælledskabets Ophævelse, og deels at forskaane Vedkommende for unødvendige og for dem selv og andre skadelige Bekostninger, allernaadigst ville, at i alle af denne Forordning hidrørende Sager, . . . og i alle heri ommeldte Tilfælde, det i 4de § allene undtagen*), ingen af Parterne sig til Rettergang med hinanden maae henskyde; saa forbyde Vi . . . . . samtlige Rettens Betsiente osv.

§ 32.

Derimod er Vores allernaadigste Villie, at alle disse Sager ved Eragtninger af Vore Amtmænd og Landvæsens-Commissarier og tilsidst ved Vores Rentekammers Kien-delse skulle afgiøres. . . . .

Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn den 23de April 1781.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.
Christian R.

Moltke. v. Bardenfleth. Berner. Erichsen.

Wormskiold.

Forordning om Jord-Fælledskabets Ophævelse, med flere Foranstaltninger til Landvæsenets Forbedring udi Danmark.

---

*) Nemlig, hvor Rentekammeret, eller Kongen efter Indstilling, finder, at en Jordejers lovlige Ret «ikke uden ved ordentlig Rettergang kan bestemmes», og at «slige med omtvistet Eiendoms-Ret forbundne Sager til Lands Lov og Ret bør henvises».

27 Sept. 1805

Rentekammer-Kollegium skal være øverste Domstol i alle Sager de private Skoves Udskiftning og Fredning vedkommende (jfr. No. 111).

Trykt Forordning.

Vi Christian den Syvende etc.: Da Skovenes Vedligeholdelse og Fredning i Vort Rige Danmark er af største Vigtighed, og Erfaring har viist, deels at Skovene betydeligen aftage der, hvor Fælledskab i samme findes, og deels at de gieldende Anordninger paa endeel Steder her i Riget ikke længere ere tilstrækkelige til at afholde Skoveiere fra at ødelægge deres Skove, især efterat Skovenes Borthugning i de seenere Tider er begyndt at blive en Hovedspeculation ved Jordegodsers Kiøb, saa have Vi fundet nødvendigt ved denne Forordning saavel at bestemme hvorledes Fælledskab i Skovene herefter skal ophæves, som og at søge den Ulempe, som ved hiin Skovenes Ødelæggelse forvoldes Staten, paa mueligste Maade standset, uden at indskrænke Eiernes Raadighed over deres Skove mere, end til dette Øiemed er fornødent. Thi byde og befale Vi:

Cap. 1.

Om Skovenes Udskiftning.

§ 1.

Alt Fælledskab i Skove i Vort Rige Danmark, naar det finder Sted imellem Overskovseiere og andre til Græsning i Skovene Berettigede eller imellem Overskoveiere indbyrdes, skal herefter ophæves, og ved Udskiftningen af saadant Fælledskab iagttages de Regler, som desangaaende i det Følgende fastsættes. Denne Udskiftning bør skee inden 5 Aars Forløb fra dette Aars Udgang, de enkelte Tilfælde undtagne, hvor Vort Rentekammer, paa indkommende Ansøgninger og efter derved oplyste særdeles Omstændigheder, maatte bevilge en længere Tid.

. . . . .

§ 13.

I de Tilfælde, hvor ved denne Forordning ei anderledes er bestemt, skal for Resten i Henseende til Udskiftningen af Skovfælledskab forholdes efter, hvad ved Forordningen af 23de April 1781 i lige Tilfælde i Henseende til Udskiftning af Jordfælledskab er fastsat; ligesom og alle af nærværende Forordnings 1ste Capitel hidrørende Sager, i Overensstemmelse med bemeldte Forordning af 23de April 1781 §§ 31 og 32, henhøre under Landvæsens-Commissionernes og tilsidst Vort Rentekammers Paakiendelse.

.....

Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Givet paa Vort Slot Frederichsberg, den 27de September 1805.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.
Christian R.

Reventlow.

Moltke. Hoë. Wormskiold. Fridsch.

Kongslew.

Forordning om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning i Kongeriget Danmark.

113.

1 Maj 1781.

Island, Færøerne, Finmarken og Grønland henlægges atter (fra General-Toldkammeret) under Rentekammeret.

Trykt Plakat.

Vi Christian den Syvende, etc. Giøre Alle vitterligt: At da det ved Vores under 20de Octobris 1773 udgangne Forordning*), angaaende hvilke Sager der til vedkommende Vore Collegier skal henhøre, blandt andet er befaleet, at Vore Lande

---

*) Det var alt sket ved Reskript af 6. Mai s. A. (se Nr. 104).

Island, Færøe og Grønland, med hvad dermed er foreenet, og samme Landes Kammeral-, Told- og Commerce-Væsen skal være henlagt under Vores Vestindisk-Guineiske-Rente- og General Told-Kammer, paa samme Maade som Vore Vestindiske Øer; men Vi nu allernaadigst have fundet for godt, at de Islandske, Grønlandske, Finmarkske*) og Færøeske Sager skal forlægges fra bemeldte Vores Vestindisk-Guineiske-Rente- og General Told-Kammer til Vores Rente-Kammer med alle de Ting, der til disse Sager høre, og hidtil have staaet under Vores General Told-Kammer; Saa ville Vi saadan Forandring, hvilken strax skal tage sin Begyndelse, til samtlige Vedkommandes Efterretning, ved denne Vores Placat allernaadigst have bekiendtgjort, paa det de kunne viide i forbemeldte Sager at henvende sig til Vores Rentekammer. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residence-Stad Kiøbenhavn den 1ste Maji 1781.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorph, P. Aagaard.

114.

28 Januar 1791.

Bergværksdirektoriet ophæves, og dets Forretninger henlægges under Rentekammeret.

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol angaaende Bergvæsenet.

Christian den Syvende etc. V.s. G. t. Da Vi allernaadigst have funden for got, at Vores Bergværks Directorium skal ophæves, og de samme tillagde Forretninger i Fremtiden

---

*) Under 14. Juli 1774 var ogsaa Finmarken, saavidt Handel og Fiskeri angaaer, henlagt under Toldkammeret.

henlægges under Vort Rentekammer; Saa give Vi Eder sligt hermed tilkiende, paa det at I Eder derefter allerunderdanigst kunde viide at rette. Og ville Vi i øvrigt, at Du Os elskelig Hr. Christian Ditlev Friderich, Greve af Reventlou og til Grevskabet Christiansæde, Ridder, Vores Geheime-Raad og Kammerherre, saa og Præsident i Vort Rentekammer, nærmere indkommer til Os med allerunderdanigst Forslag, hvorledes dette Departements Forretninger best kan henlægges og fordeeles under Rentekammeret. Dermed skeer Vor Villie! Befalende Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residents Stad Kiøbenhavn den 28 Januarii 1791.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

C. V. Brandt.

Schow. Colbiørnsen. Reiersen.

Til

Det Kongelige Bergværks Directorium, angaaende sammes Ophævelse.

115.

31 Maj 1797.

Der oprettes et Tabelkontor ved Rentekammeret for at skaffe statistisk Materiale, især til Brug ved Revisionen.

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol.

Vi bifalde allernaadigst dette Vort Rentekammers Forslag til den fornødne Comptoir-Indretning til tabellariske Efterretningers Udarbeidelse, saavel til Brug for Vort Rentekammer, som og i Tiden, naar Sammes Tabelværk først er bragt i fuldkommen Orden, for de andre Vore

Collegier, som derom til vort Rentekammer maatte henvende dem. . . . .

Frederichsberg Slot den 31te Maii 1797.

Christian R.

J. Hoë. J. E. Colbjørnsen. P. Wormskiold.

Gundelach.

116.

10 Juni 1801.

Sager vedkommende beneficeret Gods, Embedsjorder og offentlige Stiftelsers Jordegods overdrages fra Kancelliet til Kammeret.

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol.

Det er Vores allernaadigste Villie: at alle Sager, som angaae Bestyrelsen af de, geistlige og verdslige Embedsmænd, beneficerede, eller offentlige Stiftelser tilhørende Jordegodser og disses Afhændelse og Overdragelse til Eien-
dom, skulle, forsaavidt deres Ventilation ikke allerede er begyndt, henlægges nu strax fra Vort danske Cancellie under Vort Rentekammer, hvis nærmere Forestilling vi forvente angaaende, hvorledes disse Sager ved samme ville blive at besørge. Derimod skulle alle de Sager af dette Slags, som ere begyndte at ventileres, afgjøres ved Cancelliet, dog efter foregaaende Overeenskommende med Rentekammeret i ethvert enkelt Tilfælde. . . . .

Friderichsberg Slot den 10de Junii 1801.

Christian R.

C. D. Reventlow.

J. Hoë. Fridsch.

Kongslew,
Fuldmægtig.

B. Revisionsvæsen.

117.

30 Juni 1779.

Der nedsættes en Kommission angaaende Spørgsmaalet om offentlige og Umyndiges Midlers Bestyrelse og deres Regnskabers Revision.

Koncept i Danske Kancellis Archiv.

V. S. G. T. Da det saa ofte forekommer, at de umyndiges Midler ved Værgernes slette Medhandling forlises, ligesom og, at publiqve Midler ved forsømmelig Tilsyn gaae forlorne, hvorved ikke alleene det almindelige taber, og Vores Casse, som efter Omstændighederne undertiden maa giøre Erstatning, ubillig besværes, men og de umyndige berøves den Arv, som under Lovens Skyds burde være dem sikker og hellig, til hvilken Ende Vi, for at see dette Onde for den følgende Tiid ved de krafftigste Midler forekommet, allernaadigst have funden for godt at nedsætte en Commission, hvor denne Sag nøje kunde overvejes, samt dereffter saadanne Anstalter føjes, at de umyndiges Arv og publiqve Midler kunde forsikkres; Og det nu er bleven Os forestillet, at Vores Danske Cancellie allerede i afvigte Aar har tilskrevet Vores Finance Collegium at ville foreslaae hvad Præcautioner der kunde være at tage, at ikke Embedsmænd eller Øvrigheds Personer skulle forøde de publiqve Midler, som i anledning af deres Embede komme dem i Hænder, hvoreffter Vores Rentekammer har indsendt et Forslag angaaende hvad Sikkerhed i saa Maade kunde tages i Henseende til 1: Brandhielp af Kiøbstederne, som af Magistraterne eller Byefogderne modtages. 2: Collect Penge, som af Stifftamtmændene modtages, ligesom og 3: de Penge som af Os skienkes til afbrændte eller milde Stiftelser, og 4: Umyndiges Arv, samt Stervboers Midler, saa og andre under deres Embe-

ders Administration henhørende publicke Midler, samt at bemeldte Cancellie ligeledes har tilskrevet nogle af Stiftamtmandene at meddeele deres Betænkning om og hvad videre derved kunde være at iagttage, hvilke og derom have givet deres Forklaring; Saa er i Anledning af Foranførte hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I rette Eders Lejlighed efter som Commissarier at overveje denne Sag, til hvilken Ende Eder herhos tilsendes bemeldte Forslag tilligemed forberørte Betænkninger, hvorefter I have at indkomme med Forestilling, hvorledes saavel umyndiges som publicke Midler kunde settes i Sikkerhed, uden at forkømmes af dem, som derover have Administration eller Direction.

Fredensborg d. 30te Juni 1779.

Til

Geheime Raad Henrich Stampe o. fl. a. angaaende som Commissarier at overveje hvorledes saavel umyndiges som publicke Midler kan settes i Sikkerhed uden at forkømmes af dem som derover have Administration eller Direction.

118.

2 Juli 1781.

Danske Kancelli tilmelder Kammeret, at dette ifølge Reskript af 4. April skal overtage Revisionen af de til Kjøbenhavns Magistrat overdragne Stiftelsers saavel som Straffeanstaltternes Regnskaber.

Original blandt Dokumenter til Rentekammerets Kongl. Resolution af 26. Juni 1783 (se Nr. 120).

Pro Memoria.

Ved Rescripter af 4de Aprilis sidstleden har Hans Kongelige Mayestæt allernaadigst befalet Directeurerne for den almindelige Pleye Anstalt i Kiøbenhavn at overlevere til Kiøbenhavnens Magistrat det egentlig saakaldede Fattiges Væsen, som af disse for Fremtiden skal bestyres, nemlig:

- 1 Det almindelige Hospital,
- 2 Wartou Hospital,
- 3 Opfostrings Huuset,
- 4 Abel Cathrines Boder,
- 5 St. Hans Hospital og
- 6 Claude Rosettes Stiftelse, tilliigemed disse Stiftel-
sers Capitaler, Inventarium og alt andet didhenhørende,
saavelsom den nu ophævede Linned Fabriques Beholdning.

Ligeledes har Hans Mayestæt og befalet bemelte Di-
recteurer til Etats-Raad Hans Kofoed at overlevere Børne
og Rasphuuset, samt Tugthuuset paa Møen, med hvad
dertil hører, da ham derover er anbetroet Bestyrelsen.

Som det da udi samme Befalinger er paalagt saavel
Kiøbenhavn's Magistrat, som Etatz Raad Kofoed, for Be-
styrelsen af de enhver af dem overdragne Stiftelser, de
imodtagne Capitaler og de aarlige Renter samt deres rette
Anvendelse efter Anordningerne at staae til Ansvar, og
derfor til det Kongelige Rente Kammer aarligen at aflegge
Reede og Rigtighed, som andre Kongelige Regnskabs Be-
tiente, saaat Regnskaberne indleveres i Kammeret, som
besørger dem reviderede og deciderede; . . . . .

Saa har man ikke skullet undlade Velbemelte Kam-
mer saadant til fornøden Efterretning herved tjenstligst at
tilmelde.

Det Kongelige Danske Cancellie den 2den Julii 1781.

Luxdorph.

P. Aagaard.

Til

Det Kongelige Rente Kammer.

119.

29 Januar 1782.

Det bestemmes, at Sorø Akademis Regnskab aarlig skal revide-
res og decideres i Rentekammeret.

Original i Danske Kancellis Arkiv.

Vi Christian den Syvende etc. Giøre alle vitterligt: At

ligesom Vor Høysalige Herr Fader Kong Friderich den Femte, i Betragtning af den store Nytte, hvilken det forrige 1623 først stiftede Academie paa Sorøe haver tilvejebragt disse Riger og Lande . . . . . har behaget ved allernaadigste Foundation af 7de Julii 1747 paa nye at oprette bemeldte Academie . . . . . Saa have Vi allernaadigst funden for got herved at fornye og end videre at forbedre meerbemelte Foundation saaledes som følger:

. . . . .

III. Om Ordenen og Oeconomien.

. . . . .

46.

. . . . . Hvert Aars Regnskab sluttes til Ultimum Decembris, og indleveres i det seeneste inden Februarii Maanedes Udgang til Over-Hofmesterens Attestation og Paa-tegning, hvorpaa det indsendes til Vort Rente Kammer, hvor det revideres og decideres.

. . . . .

Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentz Stad Kiøbenhavn den 29de Januarii 1782.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

J. G. Moltke.

Luxdorph. P. Aagaard.

Forbedret Foundation for Sorøe Academie.

120.

26 Juni 1783.

Der oprettes et Kontor under Rentekammeret for de ved Reskript af 4de April 1781 under det henlagte Regnskabers Revision.

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol.

Vi have ladet Os indbemeldte Kammerets Forestilling, angaaende et Revisions Comptoirs Oprettelse for Regnskaberne for Fattigvæsenet og visse Stiftelser udi Kiøbenhavn samt Tugthuset paa Møen, allerunderdanigst foredrage;

og er det Vores allernaadigste Villie: 1) at Revisionen og Decisionen af indbemeldte offentlige Stiftelsers Regnskaber, saaledes som ved Vores Reskript af 4de April [næst] forrige Aar er befalet, skal henhøre under Vort Rentekammer; 2) at for disse Regnskaber strax skal oprettes et nyt Comptoir. . . . .

Fredensborg Slot den 26de Junii 1783.

Christian Rex.

C. F. Numsen. H. H. Schilden. J. Erichsen.

Wormskiold.

121.

25 October 1786.

Revisionen af Regnskaberne over de Umyndiges Midler henlægges under Rentekammeret.

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol.

I Anledning af Vores Resolution af 21de December forrige Aar paa Vort Finants Collegii allerunderdanigste Forestilling, ville Vi allernaadigst: at et nyt Revisions Comptoir nu skal under Vort Rentekammer oprettes til at paasee Rigtigheden og Sikkerheden for Umyndiges Midler, som administreres under Opsyn af offentlige, saavel geistlige som verdslige, Embedsmænd i Vore Riger Danmark og Norge, dog at Revisionen begyndes for det første med de 2de mindste Stifter, eet af hvert Rige, nemlig Viborgs og Christiansands og siden efterhaanden, som Arbeidet findes muligt at overkomme, udvides til flere Stifter.

. . . . .

Christiansborg Slot den 25de Oktober 1786.

Christian Rex.

C. D. Reventlow. Hansen. J. Hoë.

Vorndran.

122.

5 April 1793.

Regnskaberne over Amternes Delinquent-Omkostninger og Bropengenes Ligning (Amtsrepartitionsfonden) skulle revideres af Rente-

kammeret. Overstiger en enkelt Sum 200 Rdl. skal desuden Ligningen stadfæstes af samme.

Trykt Forordning.

Vi Christian den Syvende etc. Giøre alle vitterligt: At . . . . . Vi, for saavidt Vort Rige Danmark betreffen (Bornholm undtagen, hvor det skal have sit Forblivende ved de forhen herom ergangne Anordninger) have fundet for got, til almindelig Efterlevelse, at fastsætte følgende Regler i Henseende til Delinquent-Omkostningers og Broepengenes Ligning og Inddrivelse, samt de derover aflæggende Regnskabers Revision.

Første Kapitel.

Om Delinquent-Omkostningernes Ligning og Oppebørsel.

. . . . .

§ 4.

Ligningen over de aarlige Delinquent-Penge skal forfattes af Amtsforvalteren, og bekræftes af vedkommende Amtmænd, samt derefter, ved de af Amtsforvalterne aarlig aflaggende Regnskaber med tilhørende Bielage, indsendes til Vort Rentekammers Revision.

. . . . .

Andet Kapitel.

Angaaende Delinquent-Omkostnings Regnskabernes Revision.

§ 1.

Revisionen af Regnskaberne over Delinquent-Omkostninger skal herefter skee i Vores Rentekammer.

. . . . .

§ 6.

Naar Summen af een Delinquent-Sags Bekostninger overstiger 200 Rdlr., og følgelig, efter Kapitel 1 § 2, paa hele Stiftets Hartkorn skal lignes, saa ville vi hermed have anordnet, at vedkommende Amtmænd herover til Rentekammeret skulle indsende en Beregning, med alle

dertil hørende Regninger og Acter, til behørig Revision og Approbation, hvorefter Summen i bemeldte Kammer skal reparteres paa samtlige Amters Hartkorn i Stiftet, og denne almindelige Repartition fra dette Collegio tilkiendegives enhver vedkommende Amtmand, for saavidt det eller de ham betroede Amter vedkommer, for derefter at besørge Beløbets Indkrævelse ved Amtsforvalterne paa den Maade, som forhen er meldt; og haver Vort Rentekammer, saasnart Repartitionen der er bleven forfattet, at foranstalte Vedkommende deres Tilgodehavende udbetalt af nærmeste Amtstue Kasse. . . . .

Tredie Kapitel.

Om Broe-Omkostningernes Ligning og de derover aflæggende Regnskabers Revision.

§ 1.

Da Repartitionen over Broernes Omkostninger, for saavidt de af Amternes Beboere skulle udredes, forfattes og inddrages under Delinqvent-Pengenes Ligning, saa bliver det i alle Henseender med hine ligesom med disse at forholde. . . . .

Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn den 5te April 1793.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

C. v. Brandt.

Schow. Colbiørnsen. Reiersen.

123.

10 Juni 1801.

Revisionen af alle Regnskaber for Kjøbstæderne, de Umyndiges Midler samt de offentlige Stiftelser og Straffeanstalter henlægges fra Rentekammeret under Kancelliet.

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol. (Fortsættelse af Nr. 116).

.....

De 3de under Vort Rentekammer hidtil værende Comptoirer for Revisionen af Regnskaberne for Umyndiges Midler og de 2de Comptoirer for Revisionen af Regnskaberne for de danske og norske Kiøbstæders Indtægter og Udgivter med alle derhen hørende Sager, saavel som den under det eene af bemeldte 3de Comptoirer henlagte Revision af Regnskaberne for Gisselfeldts adelige Jomfrue-Kloster og for Opfostrings-Stiftelsen for nyefødte og forladte Børn, samt af de fra Amtstuerne indkommende Beregninger over de af Vores Kasse skeete Forskude for bemeldte Stiftelse henlægges fra næstkommende 1ste Julii aldeles under Vort danske Cancellie. Endeligen ville Vi: at Revisionen af Regnskaberne for Kiøbenhavns Tugt- og Forbedrings-Huus, Raspehuset, Møens Tugthuus, Wartow Hospital, det almindelige Hospital, Abel Cathrines Hospital, St. Hans Hospital og Claudi Rosets Stiftelse, Opfostringshuset, Kiøbenhavns Fattigvæsens Indtægter og Udgivter, Herlufsholms Skoles Gods, Harboes Enkefrue-Kloster, Hillerød Hospital og Støvringgaards adelige Jomfrue-Kloster, skulle som hidtil besørges i Rentekammerets Kiøbenhavnske, Siellandske og Jydske Renteskriver-Comptoirer, saalænge nærværende Renteskrivere ere betroede disse Comptoirer. Men disse samtlige Regnskabers Decision og de dertil henhørende Sagers Referat skulle fra bemeldte 1ste Julii overtages af Cancelliet. Friderichsberg Slot den 10de Juni 1801.

Christian R.

C. D. Reventlow.

J. Hoë. Fridsch.

Kongslew,
Fuldmægtig.

C. Offenlige Bygninger og Veje.

124.

7 Jan. 1778.

Der nedsættes en Kommission til at indrette Rigets Vejvæsen.

Original i General-Vej-Kommissionens Resolutionsprotokol.

Christian den Syvende osv. Vor synderlig Gunst tilforn! Da Vi allernaadigst ville, at Lande-Veyene over alt i Vort Rige Danmark paa den best muelige Maade skal istandsettes og vedligeholdes;

Saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I rette Eders Leylighed efter, som Commissarier, med forderligste at sammentræde for paa det nøyeste at igiennemgaae de Anordninger og Foranstaltninger, som derom allerede ere, og efter beste Overlæg foreslaae, hvad deraf nyttigt ansees at blive beholdt, og hvad got der kunde tilføyes, samt derefter om bemelte Veye forfatte en saadan med Landet og Vores havende Øyemed passende Plan, som siden kunde følges, hvorfor Vi ogsaa ville, at I, naar saadan Eders Plan af Os er bleven undersøgt og bifalt, skal vedblive at styre dette Værks Udførelse. Ligeledes have I udj samme Commission at agte paa, hvorviit de Penge, som til Veyenes Istandsettelse af Landet udreedes, kunde være klækkelige til forskrevne nye Plans Iverksettelse, og om et Tilskud, samt hvor stort af Vores Casse kunde behøves. I øvrigt overlades det Eder at tage til Secreterer i Commissionen, hvem I selv dertil agte beqvemmest. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalende Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udj Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn den 7de Januarii 1778.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til

General Huth med Fleere, anl. som Commissarier at sammentræde og overlegge, hvorledes Landevejene over alt i Danmark kunde istandsettes og vedligeholdes paa beste muelige Maade med videre.

125.

2 Novb. 1778.

Den nedsatte Vejkommission faaer Navn af General-Vej-Kommission og skal have Tilsyn med hele Rigets Vejvæsen.

Original i General-Vej-Kommissionens Resolutionsprotokol.

Efterat Vi have ladet Os foredrage Eders allerunderdanigste Forestilling af 15de September sidstleden, ville og have Vi nu allernaadigst besluttet: at I fremdeles skulle vedblive, i en bestandig vedvarende Commission, der skal føre Navn af Vores General-Vei-Commission, at have Bestyrelse over det ganske Veivæsen i Vort Rige Danmark: at Vore samtlige Vei-Betiente alene skulle staae under denne Commission og forresten vedblive med samme Løn og Indkomst, som enhver iblant dem nu er forundt: at det til Veienes Istandsettelse og Vedligeholdelse bestemte aarlige Fond iligemaade skal vedvare og hvert Aar af Vores almindelige Kasse til den under Eders Opsyn staaende Vei-Kasse udbetales: samt at dernæst ved nye Veies Anlæg og Vedligeholdelsen af de allerede indrettede, skulle iagttages følgende almindelige Regler og Grundsatninger:

1) At Landeveiene, hvorunder dog for det første ikkun skulle forstaaes den fra Vores Residents Stad Kiøbenhavn giennem Sielland og Fyen til Assens, ligeledes fra Kiøbenhavn til Kiøge og til Helsingør, skulle, saameget som mueligt, anlegges i lige Linier. . . . .

2) De saa kaldte Chaussées anlegges ikkun paa de Steder, hvor de findes uomgiængelig nødvendige . . . . .
 . . . . .

Ligesom foranførte Puncter fornemmelig angaae de egentlige Landeveie, saa ville Vi derimod,

12) at ligeledes de mindre Veie fra een Kiøbstæd til anden, uden for hine Landeveie, under Eders Opsigt og Bestyrelse skulle besørges istandsatte paa tienligste og mindst bekostelige Maade. . . . .
 . . . . .

Christiansborg Slot den 2den November 1778.

Christian R.

J. Huth. H. Stampe. J. G. Moltke.

126.

26 Sept. 1782.

Over-Bygnings-Direktionen ophæves, og det kongelige Bygningsvæsen henlægges under Rentekammeret i Forening med en Bygnings-Administration, som besørger de løbende Forretninger.

Original i Bygnings-Administrationens Arkiv.

Christian den Syvende etc. Vor Bevaagenhed tilforn. Da Vi allernaadigst have besluttet*), at Vort Bygningsvæsen, med hvad dertil henhører, fra nu af skal staae under Vort Rentekammers umiddelbare Bestyrelse, og i den Henseende fundet for godt: 1. at ophæve Vores Bygnings Direction og at befale dens Sagers og Archivs Aflevering til bemeldte Vort Rentekammer; 2. at udnævne Eder til herefter i Forening med hinanden at forestaae og afgjøre udenfor Kammeret alle ved bemeldte Vort Bygningsvæsen forefaldende løbende og ubetydelige Sager, hvorimod de betydeligere Sager skulle refereres og afgjøres udi Kammer-Collegio i Din Ingenieurmajor Peymanns og Din Cancelliraad Blechingbergs Overværelse, som over enhver Sag mundtlig bør tilkiendegive Eders Mening; 3. at lade Bygnings Regningernes Revision og Decision, efterat de i Forveien af Eder ere igiennemgaaede,

---

*) Kongl. Resolut. gennem Rentekammeret, dat. 19. Sept. s. A.

fremdeles som hidtil besørge ved det Kiøbenhavnse Renteskriver Comptoir under oftnævnte Vort Rentekammer; men 4. at oprette til Bygnings Sagernes, saavel de løbendes som betydeligeres Referat, Afgiørelse og Correspondence et nyt Comptoir, som Vi allernaadigst have anbetroet Architecten Næss som Renteskriver, med en ham til Hielp beskikket Fuldmægtig og Copiist; Saa give Vi Eder denne Vores allernaadigste Villie hermed tilkiende til Eders allerunderdanigste Efterretning og paa det at I, efter Vort Rentekammers nærmere Foranstaltning, saa snart som muligt kunne besørge Bygnings Directionens Sagers og Archivs tilbørlige Modtagelse, samt tage i Overveielse, til nærmere allerunderdanigst Forestilling giennem Vort Rentekammer, de fornødne Bestemmelser til denne Vor Villies Iverksættelse og deraf flydende tienligste Foranstaltninger til Bygnings Sagernes ordentligste, hurtigste og tillige for Vores Kasse mest sparsommelige Drift i Fremtiden, med videre. . . . .

Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 26. September 1782.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.
Christian Rex.

C. F. Numsen. J. Erichsen.

Wormskiold.

Reskript til Henrich Ernst Peymann, Major ved Ingenieur Corpset, Søren Engelbreth, virkelig Justitsraad og Commiteret udi Rentekammeret, og Daniel Blechingberg, Cancellieraad og Slotsfoged ved Christiansborg Slot.

127.

4 Maj 1803.

Der nedsættes en Kommission for at forestaae Gjenopførelsen af Kristiansborg og Kjøbenhavns Raad- og Domhus.

Original i Slotsbyggnings-Kommissionens Resolutionsprotokol.

Christian den Syvende etc. Vor synderlige Gunst!

Vores allernaadigste Villie og Befaling er, at I sammentræde i en Commission, deels for at tage i Overvejelse, hvorledes det afbrændte Christiansborg Slot igjen kunde vorde indrettet til en Kongeboelig, deels og: for at bestyre Opførelsen saavel af denne Bygning, som af den, der af Os er approberet til et nyt Raad- og Dom-Huus, med tilhørende Arresthuus, i Vor Kongelige Residents Stad Kjøbenhavn.

1. Denne Commission skal i foranmeldte dens Forhandlinger have umiddelbar Forestilling til os selv. . . . .

4. Commissionen i det heele paaligger det, deels at gennemgaae de Tegninger og Overslag, som af Bygmesteren Professor Hansen indgives i Overeensstemmelse med den af ham forfærdigede og af Os allerede approberede Brouillon-Tegning til det opbyggende Slot; deels ogsaa de Forslag, som af ham maatte gjøres til Stellager, Machiner, Tømmer-Forbindinger m. v.

5. I alle Tilfælde, som fordre Vor egen Approbation, haver Commissionen at indhente samme; og bør den stedse tage Hensyn saavel til Bygningernes mueligste Varighed og til Sikkerhed i Ildsvaades Tilfælde, som og dertil, at Beqvemmelighed ved Indretningerne og hensigtsmæssig Ziirlighed kan paa den mindst bekostelige Maade vorde opnaaet.

Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalende Eder Gud! Skrevet i Vor Kongelige Residents Stad Kjøbenhavn d. 4de Maj 1803.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Christian R.

C. Moltke.

Colbiørnsen. Reiersen. Feddersen. Cold. Knudsen.

Bülow. Monrad.

Hansen.

Til

Gehejmeraad og Statsminister Hr. C. D. F. Greve af Reventlow, Ridder, m. fl. om at sammentræde i en Commission angaaende Slottets og et Raad- og Domhuses Opbyggelse i Kjøbenhavn.

128.

22 Marts 1808.

General-Vej-Kommissionen ophæves og dens Forretninger henlægges under Rentekammeret (Vejsekretariatet).

Original i Rentekammerets Resolutionsprotokol.

Vi bifalde allernaadigst, at General-Veicommissionen ophæves, og dens Forretninger henlægges under Vort Rentekammer, i hvilken Henseende Vi bemyndige Dig til at correspondere med Vort danske Cancelli om de fornødne Expeditioners Udfærdigelse.

Kjøbenhavn den 22. Martii 1808.

Frederik R.

D. Stutteri- og Veterinærvæsen.

129.

14. Marts 1776.

Der nedsættes en Kommission for at tage Stutteriets Forhold under Overveielse.

Original i Samlingen af kongelige Resolutioner, Stutteriet vedkommende.

Da det er Os meget om at gjøre, at Vores Stutterie igien kunde tilbagevinde sin gamle Berømmelse, og end meere ikke alleene forsyne Vore egne Stalde, men og paa andre af Os paasigtede Maader blive nyttigt for Vore Statter, for hvilke Heste-Handelen altid er vigtig: saa for at overlegge dertil de bedste Indretninger, Os samme at foreslaae, og vaage over deres nøie Iverksettelse, ville Vi og befale, at Du Vores Ober-Stallmester Græve Scheel, Du,

Vores Statsminister General Eickstedt, Du Vores Kammerherre og Amtmand Levetzau, og Du, Vores Generalmajor og Kammerherre Ahlefeldt, træde tilsammen, og efterat I alting til Vore Hensigters bedste Fremme have overlagt, da derom til Os med Eders allerunderdanigste Forestilling indkomme, og siden sammes Efterlevelse paa det skarpeste besørge.

Christiansborg d. 14de Mart. 1776.

Christian R.

O. Guldberg.

For

Vores Ober-Stallmester Græve Scheel, og Statsminister General Eickstedt, og Kammerherre og Amtmand Levetzau, og Generalmajor og Kammerherre Ahlefeldt, som Commissarier til Vore Stutteriers Fremme.

130.

13 Maj 1776.

Der oprettes en Stutteri-Direktion for de kongelige Stutterier.

Original ved Stutteri-Direktionens Journal.

I det alvorlige Ønske at see Vores Stutterier ophiulpne saaledes, at de baade kunne handhæve deres gamle Ære, forsyne Vore Stalde og tillige tiene Land-Stutterierne af og til med gode Hengste, behagede det Os at nedsette en Commission, og da dens Forretninger nu ere endte, i sammes Sted at oprette en bestandig Direction over Vore Stutterier, hvilken skal bestaae af Eder, Vores Statsminister General Eickstedt, Vores Geheimeraad Gregers Juel, som første Deputeret i Vores Rente-Kammer, og Vores Generalmajor Ahlefeldt, som Deputeret for Cavalleriet i Vores Generalitets-Collegio; og ville Vi allernaadigst:

1) At I i Følge af dette Vores Brev (hvoraf I en ligelydende Copie Vores Ober-Stutmester tilstille) antage Eder et Over-Tilsyn med Stutterierne, flittigen see til

dennem enten tilhobe (som af og til maae skee) eller hver for sig, og til Os Forestilling giøre umiddelbar angaaende alle vigtige Forandringer og Forbedringer, som derved kunne behøves.

2. Ober-Stutmesteren beholder, som hidtil, den daglige Bestyrelse over Stutterierne og dertil satte Folk; men i alt, hvad nyt og vigtigt er, og som enten er Forandring eller Forbedring, da overlegger han alt med Directionen, og ved den lader Os alt saadant forestille, da den og skal ledsage hans Forestilling med sin Betænkning.

3. Vi have befaleet den over Stutterierne satte Commission at indsende til Directionen med andre Papirer ogsaa dens Forslag til Stutteriernes Ophielpelse og Forbedring. . . . .

I det øvrige ere vi Os af Directionens Nidkierhed det forventende, at samme paa det Bedste seer alt besørget, hvad til Stutteriernes Opkomst og Brugbarhed og Ære kand findes tjenligt.

Christiansborg d. 13 Mai 1776.

Christian R.

O. Guldberg.

Til

Vores Statsminister General Eickstedt, Geheimeraad Gregers Juel og Generalmajor Ahlefeldt.

131.

23 Juli 1777.

Den kongelige Veterinærskole oprettes og faaer en egen
Direktion.

Trykt Foundation.

Vi Christian den Syvende osv. Giøre alle vitterligt:
At som Vi allernaadigst have funden for got at oprette
en Veterinær-Skole udi Vores Kongelige Residentz-Stad

Kiøbenhavn, samt at forsyne samme saavel med en egen Direction, som med en aarlig Fond, hvorved den til Bestandighed kan vedligeholdes, og bemeldte Skole nu tillige har faaet sine behørige Bygninger og Indretninger; Saa ville Vi, til samme Stiftelses videre Opkomst og Anseelse, samt til Opmuntring for dem, der lægge sig efter denne nyttige Videnskab, allernaadigst have anordnet og befale, saa og hermed anordne og befale.

.....

2.

Maa Skolen have Navn af Kongelig Veterinær-Skole, og have sit eget Seigl med Vores Kongelige Navn i Chiffre, og derunder det Danske Vaaben med Omskrift: den Kongelige Veterinær-Skoles Seigl, med Aarstal 1773, som Skolens Stiftelses Aar.*).

.....

4.

Ligeledes maa den bestandig have sin egen Direction, bestaaende af en eller fleere af Cheferne for Vore Kongelige Stalde, en eller fleere af de Deputerede udi Vores Generalitets- og Commissariats-Collegio og Chefer for Cavalleriet, Ober-Stutmesteren og hvem Vi ellers maatte finde for got dertil at udnævne.

.....

Givet paa Vort Slot Fredensborg den 23 Julii 1777,

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

---

*) Ved Resolution af 4. Januar 1773 fik Prof. Abildgaard Tilladelse til Skolens Oprettelse med kongelig Understøttelse (Finants-Kollegiets Resolutions-Protokol.)

21 Januar 1778.

Der nedsættés en Kommission for at tænke paa Midler til
Hesteavlens Fremme.

Original i Samlingen af kongelige Resolutioner, Stutterierne
vedkommende.

Christian den Syvende, etc.

Vor synderlig Gunst tilforn! Da Vores Hensigt med den iværksatte Forbedring af Vore egne Stutterier ikke alleene har sigted til at faae samme igien ophiulpne til deres forrige Ypperlighed, men endog derved at kunde hielpe Landets Stutterier i Almindelighed, hvilke Vi have erfaret at være baade i Mængde og Godhed saa mærkeligen aftagne, at ikke alleene Fremmede, som tilforn i vore Lande kiøbte Heste, nu af Mangel paa at treffe nok og gode her, arbeyde paa selv at oprette Stutterier, men at det endog ofte er vanskeligt at opbringe det behøvende Antal af dygtige Heste til Vores Armees Tieneste;

Saa, for betimelig at forekomme denne farlige Uorden i Landvæsenet og see denne nødvendige og herlige Landets Product med nye Drift fremelsket, er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I rette Eders Leylighed efter, at træde tilsammen i en Commission og nøye overlegge, hvorledes Forordningen af 16 Junii 1686 om Stutterierne*) kunde naae sin Virksomhed, eller og forandres og bestemmes til Vores foranførte Hensigters visse Opnaaelse, samt derefter med Eders Forslag til Os selv indkomme i det seeneste inden September Maanedes Udgang; Og ville Vi, at alle vedkommende Vore Collegier, Stift- og Amtmænd, samt andre Vore Embedsmænd, hos hvilke I maatte finde fornøden at indhente Efterretning og Oplysning til denne Sags Fremme, skulle med ald fornøden

---

*) Denne Forordning var bleven indskærpet ved Rentekammerets Skrivelse til Amtmændene af 29. Januar 1771.

Oplysning gaae Eder til haande; Derefter I Eder aller-
underdanigst have at rette; Befalende Eder Gud! Skrevet
paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Resi-
dentz-Stad Kiøbenhavn den 21de Januarii 1778.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.
Christian Rex.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til

*Stats-Minister og General Hr. Hans Henrich von Eich-
stedt med Fleere, anl: i en Commission at sammentræde
og overlegge, hvorledes Stutterierne her i Landet paa beste
Maade kan ophielpes og derom indkomme med deres
Forslag.*

133.

23 Dec. 1778.

Der oprettes en Land-Stutteri-Direktion.

Trykt Forordning.

Vi Christian den Syvende osv.

Giøre alle vitterligt: At, da vi have erfaret, at For-
ordningen om Land-Stutterierne af 16 Junii 1686 ikke i
alle Deelee skal være passende efter Agerbrugets nu væ-
rende Forfatning; og Stutteriernes Vigtighed for Landet
udkræver, at denne Avl alvorligen befordres og opmuntres;
Saa have Vi allernaadigst for got befunden at ophæve be-
meldte under 16 Junii 1686 om Stutterierne i Danmark
ergangne Forordning, samt hvad hidtil om Land-Stutte-
rierne er anordnet, og derimod til Regel og Efterlevelse
for Fremtiden at anordne og befale, som følger:

. . . . . , ...

22.

Til at bestyre og paasee denne Vores Anordning

efterlevet have Vi allernaadigst indtil videre beskikket en Direction, som skal bestaae af Directionen for Vores egne Stutterier tilligemed Vores Oberstutmester og hvem Vi ellers maatte finde for godt dertil allernaadigst at udnævne. Til hvilken Direktion enhver haver sig at henvende i alt hvad Landstutterie-Væsenet er vedkommende. . . . . Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residence-Stad Kiøbenhavn den 23 December 1778.

Under Vores Kongelige Haand og Signet.
Christian R.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

134.

17 Dec. 1778.

Der oprettes en Kvægsyge-Kommission.

Kvægsyge-Journalen.

1.

Kongl. Cabinets Ordre d: 17de Decbr: 1778
til Stats-Minister General Eickstedt, General Hauch, Geh:
Raad Greve Moltke, Conference-Raad Stemann og Etats-
Raad Schütz om at sammentræde i en bestandig Qvæg-
Syge-Commission for alle Kongelige Lande, og at tiltage
som Secretair, Renteskriver Secretaire Zoëga; Til hvilken
Commission alle Rapporter om Qvægsygen skal indsændes,
og hvorfra alle Forestillinger og Befalinger, den angaaende,
skal udstædes.

2.

Forestilling d. 19 Decbr 1778

Stadfæstet d. 21de Decbr.

om at erholde Allern: Corroboration paa Kabinets Befal-
lingen af 17de huj:, hvilken Forestilling er stadfæstet i
Geheime Stats Raadet den 21de Decbr s: A:

135.

24 Feb. 1790.

Direktionen for de kongelige Stutterier, for Land-Stutterierne og for den kongelige Veterinærskole samles til een under Navn af Direktionen for Stutterivæsenet og Veterinærskolen.

Original i Samlingen af kongelige Resolutioner, Stutterierne vedkommende.

Vi ville Allernaadigst, at de i denne Forestilling benævnte tre Directioner [«de tre Directioner for de kongelige Stutterier, Veterinær-Skolen og Landstutterierne»] skulle herefter, under Navn af Direction for Stutterie-Væsenet og Veterinær-Skolen, foreenes til een Direction, bestaaende af de nu værende Medlemmer af Directionen for Vore egne Stutterier og for Fremtiden af en Deputeret for Rente-Kammeret, en Deputeret af Generalitets og Commissariats-Collegio, som har Departementet for Cavalleriet, Oberstutmesteren for Vore Stutterier, samt Vores Staldmester, og hvem det ellers maatte behage Os dertil at udnævne. Og ville Vi, at Directionen skal correspondere med Vores Danske Cancellie, for at denne Vores Befalings fornødne Bekiendtgjørelse til vedkommende derigiennem kan vorde udstedet.

Christiansborg den 24de Februarii 1790.

Christian R.

C. D. Reventlow.

E. Kanaler, Havne og Fyrvæsen.

136.

18 April 1774.

Der nedsættes en Kommission for at lade foretage Arbejder til Anlæg af en Kanal mellem Vesterhavet og Østersøen.

Original i Havnekontorets Samling af kongelige Resolutioner.

Christian den Syvende etc.

Vor synderlig Gunst tilforn! Da Vi ved den Høyes

Forsyn nu seer Os i en udeelt Besiddelse af Hertugdømmet Holsteen; Saa have Vi til Vore kiere og troe Undersaatters Beste fatted det landsfaderlige Forsæt at foreene Øster Søen med Vesterhavet ved at lade grave en Canal, som, saaviit Stædernes Natur og Omstændigheder det udkræve og tillade, skal i det mindste være 5 til 6 Fod dyb, for derved at befordre og udbrede Handelen, samt udviide alle Nærings Veye i Landet; Thi er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I samtlig sammentræder udi en Commission her i Vores Kongelig Residentz Stad Kiøbenhavn og foranstalter alle behøvende Opmaalinger, Nivelleringer og andre Undersøgelser, som kunde tiene til at dømme om denne Canals Muelighed, Gang, Længde, Kostbarhed, Fordeele, Nytte og saa videre, samt, saasnart sligt er skeet, og I videre med Vores allernaadigste Resolutioner ere vordne forsynede, det snarest mueligt er, begynde med Arbeydet og bestyre den heele Forretning, indtil samme er tilendebragt, Men hvad Udførelsen paa Stedet af dette vigtige Værk angaaer, da skal samme skee under Over-Direction af Vores Elskelig kiere Frænde og Svoger Printz Carl af Hessen, som Statholder i Vore Hertugdømme. . . . .

Og som Vi efter Omstændighedernes nøyagtigste Overveelse troe, at Vores Hensigt lettest og fuldkomnest opnaaes, naar Canalen tager sin Begyndelse i Nærheden af Vor Stad Glückstad ved Stør-Floden, og derfra gaaer, saameget mueligt, opad med denne Strøm indtil Havnen ved Kiel, hvilken Linie synes at hielpes af Naturen og hvorved Stæderne Glückstad, Itzehoe og Kiel kunde settes i Forbindelse, ligesom og begge Canalens Indgange nemlig ved Kiel og Glückstad ere bedækkede af Fæstninger, paa hvilke begge Steder allerede er Handel, og hvor tillige de største Skibe kunde ligge i Sikkerhed og derfra have en lige Fart

enten i Øster-Søen eller Vester-Havet, Saa, ligesom bemelte Gang fortienet største Opmærksomhed, have I derpaa at vende Eders første Undersøgelser, men tillige tage i Betragtning, om ikke denne Hoved-Canal kunde ved Bie-Canaler være at foreene paa den eene Siide med den til Rendsborg, Friderichstadt og Tønning løbende Eider, og paa den anden med den til Segeberg, Oldeslohe og Lübeck flydende Trave. . . . .

I øvrigt skal denne Commission staae alleene under Vore umiddelbare Befalinger, og dens Forestillinger gøres ved Dig Stats Minister Grev Bernstorff til Os Selv, naar samme forhen udi Vores Stats Raad af Dig Conferentz Raad Steman ere blevne refererede; saa skal og Vores Kammer Raad Os elskelig Friderich Carl Trant udi forskrevne Commission føre Protocollen og besørge Secretariats Forretningerne; Dermed skeer Vor Villie; Befalendes Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelig Residentz Stad Kiøbenhavn den 18 April 1774.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til

Skatmester og Geheime Raad, Baron Hr. Henrich Carl von Schimmelman etc anl: som Commissarier at undersøge, om ikke Øster-Søen, ved at lade grave en Canal, kunde til Handelens Udbredelse foreenes med Vester-Havet, og derom at foranstalte det fornødne.

137.

3 Okt. 1792.

Sager vedkommende Havnene og deres Istandsættelse skulle af Told-Kammer Kollegiet overgives til Kommissionen af 2 Maj 1787, der til den Ende skal tiltrædes af kyndige Mænd.

Original i General-Told-Kammerets Resolutionsprotokol.

Vi ville allernaadigst, at de Sager, som vedkomme Havnene og deres Istandsættelse samt de dertil fornødne Midler, skulle tilligemed indbemeldte Forslag om Sæbye Havn fra Vort Kammer afleveres til den af Os under 2 Maj 1787 allernaadigst anordnede Commission,*) hvor da, efterat alle fornødne Oplysninger igiennem vedkommende Collegier ere indhentede, samme foretages; dog skal bemeldte Commission i Forvejen til Os indkomme med dens allerunderdanigste Forestilling og Forslag om Tiltrædelse af nogle udi Havnevæsenet kyndige Mænd til Commissionen, naar og saalænge Deliberationerne derom foretages og vedvare.

Friderichsberg Slot den 3die Oct. 1792.

Christian R.

J. E. Scheel. Hagerup.

Rosenstand-Goiske.

138.

18 Marts 1796.

Den under 13 August 1794 nedsatte Undersøgelses Kommission til Anlæg af en Kanal ved Odense faar overdraget Udførelsen af sin indleverede Plan.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Den angaaende en Canals Anlæg ved Odense af Os udnævnte Undersøgelses Commission ville Vi allernaadigst tillige anfortroe Iværksettelsen og Udførelsen af sin des-

---

*) Den nævnte Dag udfærdigedes der et Kommissorium for Finants- og Kommerce-Minister, Grev E. H. Schimmelmann, Over-Procureur A. G. Carstens, første Deputeret ved Rentekammeret C. D. F. Reventlou, første Deputeret ved General-Toldkammeret C. Brandt, Grev J. L. Reventlou, D. Schleth, C. Agerskow, J. E. Colbjørnsen, osv. osv. for at undersøge adskillige Poster, Handels-, Told- og Finantsvæsenet vedkommende.

Original i Kommissionens Samling af kongelige Resolutioner.

angaaende indgivne Plan, saaledes som den nu af Os er approberet, eller herefter maatte erholde sin nærmere Bestemmelse . . . . .

Fremdeeles ville Vi, at denne Udførelses-Commission, forsaavidt samme maatte behøve Vores nærmere Approbation for Bestemmelsen eller Fortsettelsen af Arbeidet og de derved forekommende Tilfælde, maae henlægges under Vores Canal-Commission, som til Erholdelse af Vores Resolution indgaaer med den fornødne allerunderdanigste Forestilling. . . . . Givet i Vores Kongelige Residents Stad Kiøbenhavn den 18de Martii 1796.

Christian R.

E. H. Schimmelmänn. Ch. Sehested.

Windelboe.

139.

4 April 1798.

Overlodsén skal tiltræde General Told-Kammerets Forhandlinger vedrørende Broer, Havne, Ringe- og Fyrvæsen.

Original i General Told-Kammerets Resolutionsprotokol.

Vi bifalde allernaadigst, at Overlodsén Commandeur-Capitaine Løvenørn, som nu er, eller den, som i Tiden af Os bliver antagen at gaae Vort General-Toldkammer tilhaande i Broe- og Havne-Sager, maa bivaane bemeldte Collegii Forsamlinger, naar og saa ofte ved Kamret foretages Sager angaaende Broe- og Havnevæsenet samt Ringe- og Fyrvæsenet, som kunde udfordre hans Nærværelse . . .

Kiøbenhavn den 4de April 1798.

Christian R.

Moltke. C. Hansteen.

Oldenburg.

140.

25 April 1798.

Havneregnskabernes Revision henlægges fra Stiftamtændene under General Told-Kammeret m. m.

Original i General Told-Kammerets Resolutionsprotokol.

Vi bifalde allernaadigst

1, At en Havne Commission skal ansættes for de Kjøbstæder, hvor en saadan endnu ikke er ansat, og at samme skal bestaae af een Øvrigheds-Person og nogle af Byens Borgere;

2, At Regnskaberne for Broe- og Havnevæsenet samt det øvrige til Seiladsens Sikkerhed Fornødne maa revideres, decideres og qvitteres af Vort General-Told-Kammer.

.....

Endeligen ville Vi og

4, at Stiftamtmandene skulle have Over-Opsynet med disse ansættende Havne-Commissioner, og at Vort General-Toldkammer skal saavel om Udgifterne hertil, som om de Afgifter til Broe- og Havnevæsenets samt Ringe- og Fyrvæsenets Istandbringelse, som Kiøbstæderne selv maatte foreslaae og paalægge sig, correspondere med vedkommende Stiftamtmand, og derover i ethvert Tilfælde indhente hans Erklæring.

Kiøbenhavn den 25de April 1798.

Christian R.

Moltke. C. Hansen.

Oldenburg.

141.

8 Juni 1804.

Der oprettes en Kanal-Direktion til at forestaae alle Kanalanlæg, den Slesvig-Holstenske og Odense Kanal indbefattede.

Koncept ved Almindelig Kanal-Journal.

Under 8de Junij d. A. har det behaget Hs. Maj. allerhøyst at resolve saaledes:

Vi ville allernaadigst, at alle Sager, der vedkomme de allerede anlagte Holsteenske og den fyenske Canal, som

ogsaa de Canaler, der maatte blive anlagte i Vore Riger og Lande, i følge Vores allerhøieste Befalinger og Foranstaltninger, til Communicationer og Vand-Transportens Lettelse, eller for at opnaae andre for det Almindelige vigtige Fordeele, skulde for Fremtiden henhøre under en Canal-Direction, bestaaende af Canal-Commissionens nuværende Lemmer; og da det er nødvendigt at erholde en nøyagtig Kundskab om, paa hvilke Steder i Landet Canaler, som have vigtige Formaale for det Almindelige, kunne meest hensigtsmæssigen anlægges, saa er end videre Vores Villie, at Directionen indhenter hos de Kongl. Collegier og vedkommende Øvrigheder de Oplysninger, som kunne lede til den nøyagtigste Kundskab herom, og at den i sin Tid forelægger til Vores Allerhøieste Bestemmelse en fuldstændig Beretning, og Forslag, i hvilken Orden, og ved hvilke Hielpemidler den troer, at de nødvendigste og vigtigste Canalers Anlæg kunne blive at udføre . . . . .

I den Kongl. Canal-Direction d. 23 Junij 1804.

Til

det Kongl. Finanz-Collegium, det Kongl. Rente-Kammer med flere Collegier.

142.

8 Maj 1811.

Kanal-Direktionen ophæves og der oprettes en Kanal-, Havne- og Fyr-Direktion.

Original i Danske Kancellis Arkiv.

Det har behaget Hs. Majestæt ved Rescript af 8te hujus til Canal-Directionen allernaadigst at resolve: at en Direction maatte oprettes til Bestyrelsen af

- a) samtlige Canaler i begge Rigerne og Hertugdømmene,
- b) Fyrvæsenet i Almindelighed,
- c) Ringevæsenet i Norge,

- d) Havnene i begge Rigerne og Hertugdømmene, samt
- e) in specie Havne- og Opmuddrings-Væsenet i Kiøbenhavn.

End videre har Allerhøystsamme allernaadigst hefalet, at denne Directions Personale skal bestaae

- af Canal-Directionens nuværende Lemmer,
- » Kammerherre og Post-Directeur Harbou,
- » Etatsraad Rosenstand, første Deputeret i det Kongl. General-Toldkammer,
- » et Medlem af det Kongl. Admiralitets- og Commissariats-Collegium, som af dette Collegio nærmere skulde foreslaaes, og har samme i Overeensstemmelse hermed foreslaaet General-Krigs-Commissair og Ridder Grove,
- » Amtmand Thaarup, Committeret i det Kongl. General-Toldkammer, og
- » Justits-Raad Schmidt Phiseldeck, Committeret i det Kongl. Oeconomie- og Commerce-Collegium.

Canal-Directionen undlader ikke herved tjenstligst at communicere det Kongl. Danske Cancellie denne allerhøieste Resolution til behagelig Foranstaltning og fornødne Expeditioner.

Kongelige Canal-Direction, den 20de Maii 1811.

E. H. Schimmelmänn. Moltke. Löwenörn.

Til

det Kongelige Danske Cancellie.

F. Økonomi- og Kommerce-Kollegiet.

a. Tilsynet med Landets Fabrikvæsen.

143.

13 Maj 1777.

Der oprettes en General-Magazin-Direktion, bestaaende af to Medlemmer af Kommerce-Kollegiet og to Agenter, med det Hverv at forestaae General-Magazin-Kontoret, Hallen og det hele Fabrikvæsen.

Original Kabinetsordre i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.*)

Da Vores Hensigt altid er, at kunne til Fabriquernes Bedste udvide Afsetningen af de indenlandske Fabrik-Vahrer: Saa have Vi til den Ende besluttet, paa Vores General-Magazin-Comptoir at lade indrette et passende Oplag af Modens Silke-, Ulden- og andre deslige Vahrer omtrendt for 20 til 30,000 rdlr., som heelt skal og maae alleene bestaae af gode, strax afsettelige og i Smag forarbeidede Tøier, der aldrig maae overstige den af Os her fastsatte Summe, og hvorpaa ikke maae gives lang Credit, ei heller maae disse Vahrer alleene være for nogle faae Handlende; Thi Vor Villie er, at derfra skal saavel Vore Danske, Norske og Tydske Lænde, som de Vestindiske Øer kunde forsynes med hvad de strax behøve. Ogsaa ville Vi, at paa dette Magazin skal holdes et Oplag af Chinesiske og anden Slags Silke, som til Fabrikers Drift udfordres: og skal Fabrikanterne mod rede Betaling eller sikker Caution af dette Oplag kunde forsynes til den billigste Priis, som uden Fordeel for Magazinet eller nogen maae settes, med den Silke, hvilken de ellers ikke vare i Stand til at skaffe sig for samme Priser og af samme Godhed.

For des sikrere og beqvemmere at opnaae dette Øie-meed, ville Vi forbemeldte Vahre- og Silke-Oplag tilligemed General-Magazin-Contoiret, Hallen og alle Fabriker, med hvad derhen hører, i særdeleshed de Fabriquer, hvilke af Os paa en eller anden Maade ere understøttede, have betroet en dertil anordnet Direction, hvilken fremdeles, ligesom tilforn skal staae under Vores Commerce-Collegio, og paa det nøieste holde sig en derfra og med denne Vores her yttrede Villie gandske overeensstemmende In-

---

*) Korroboreret ved kongl. Resolution af 22. Maj 1777.

struction efterrettelig. Directionen skal altid bestaae af
tvende Vores Commerce-Collegii Lemmer, og tvende i Fa-
brik- og Handels-Sager kyndige Mænd. . . . .

. . . . .

Christiansborg d. 13de Mai 1777.

Christian R.

O. Guldberg.

Til

Vores General-Land-oeconomie og Commerce-Collegium.

144.

30 August 1781.

Der udnævnes en Land-Fabrik- og Spindeskole-
Kommission.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Allerunderdanigste Forestilling.

Spinderiernes almindelige Nytte, deres Indflydelse paa
national Vindskibeligheden og den opvoxende Ungdoms
Dannelse til Arbeydsomhed: deres Nødvendighed for al
Manufactur Industrie, til hvilken de ere Grunden og Be-
gyndelsen: deres Virkninger til Betleriets Hemmelse og til
at skaffe den Fattige Arbeyde og Fortieneste, alt dette er
i Collegii allerunderdanigste Forestillinger forhen saa ofte
afhandlet, at det vilde være overflødigt her at anføre nye
Beviiser for disse almindeligen erkiendte Sandheder, i hvis
Følge adskillige Understøttelser Tiid efter anden allerede
have været udlovede til Opmuntring for Spinderiers An-
læg i Provindserne; Men da de i den Henseende be-
vilgede Præmier og trufne Foranstaltninger hidindtil ej
synes at have haft al den forønskede Virkning, saa har
Collegium været betænkt paa et andet Middel til at faae
Kundskaben om regelmæssigt Spinderie almindeligen ud-

breedet paa Landet, ved nemlig at lade Underviisningen i Fabrik-Spinderiet udgiøre en Deel af Ungdommens Opdragelse i de établérede Læse-Skoeler, saaledes at Ungdommen paa ét og det samme Sted kunde oplæres i Christendommen og erholde Underviisning til at blive nyttige og vindskebelige Borgere, samt endeligen, at der henlægges en vis bestemt aarlig Fond til Spinderiernes Understøttelse, og at disse Sager med den derhen hørende Regnskabs Førelse og Correspondence henlægges under sin egen særskildte Commission, der kunde lade Executionen besørge ved en duelig og kyndig Administrator, hvis eeneste Beskiæftigelse herefter maatte blive Spinderiernes Interesse og en prompte Iværksættelse af alt hvad der henhører til sammes Befordring, i hvilken Henseende følgende Plan allerunderdanigst nedlægges til Deres Kongelige Mayestæts Allerhøyeste Bedømmelse:

1) At alt hvad som angaaer Spinderierne maatte separéres fra General-Magazinets øvrige Forretninger, for efter en vis bestemt Plan og med en fastsættende aarlig Fond at bestyres af sin egen særskildte Direction eller Commission, som maatte bestaae af een af General-Magazins-Directeurerne, formedelst den Sammenhæng, som Spinderierne staaer i med den øvrige Fabrik-Industri, samt en af Collegii Membra, og Pastor Krøl, formedelst hans locale Kundskaber og den af ham med Spinde- og Læse-Skoelers Forening paa nogle Stæder i Lolland og Falster allerede giorte Begyndelse . . . . .

2) At en vis aarlig Fond af de til Fabrikationens Opmuntring ved Allernaadigst Resolution af 10de May 1779 henlagte 12000 rd. maatte bestemmes til denne Land-Industries Understøttelse, for af Commissionen aleene at anvendes til Lønninger for Spindemøder, Præmier, Reed-

skabers Anskaffelse og fleere saadanne Udgifter, som her-
 efter nærmere anføres. . . . .

. . . . .

General Land-Oeconomie og Commerce Collegium den
 22de Aug: 1781.

E. H. Schimmelmänn.   P. H. Classen.   A. Hennings.
                                  N. S. Munch.   Westermann.

Indbemeldte Plan har i alle dens Puncter og Clau-
 suler fundet Vores allernaadigste Biefald, hvorefter Com-
 missionen kan begynde dens Forretninger, som dog ej gaae
 videre end til de paa Landet efter denne Plan anlæggende
 Spindeskoeler, men ej til Kiøbstæd-Spinderierne, hvis Under-
 støttelser forhen ere regulérede, og authoriseres i øvrigt Vores
 Collegium saavel til at foranstalte den fornøden eragtende
 Bekjendtgjørelse af denne nu allernaadigst approberede
 Plan, som at regulere de ved Iværksættelsen mødende Om-
 stændigheder, som ej i denne allerunderdanigste Forestil-
 ling i Forvejen have kundet bestemmes.

Fredensborg den 30te Aug. 1781.

Christian Rex.

E. H. Schimmelmänn.

Windelboe.

145.

18 Maj 1782.

General-Magazin-Direktionen ophæves og der oprettes en Fabrik-
 Direktion for at kontrollere Landets Fabrikvæsen, medens sam-
 tidig Magazinet opløses og tildels gaar over til det samtidig opret-
 tede Kanal-Kompagni (se Nr. 149).

Original Kabinetsordre i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol. *)

---

*) Korroboreret ved kongl. Resolution af 22. Maj 1782.

Vores Commerce Collegium har af den tilsendte Octroy for det Danske, Norske, Slesvigske og Holsteenske foreenede Handels- og Canal-Compagnie og Vores medfølgende Ordre erfaret, at Vi til dette Compagnie have overdraget det her anbefalede Oplag af Canoner,*) samt til samme overladt det forrige Sæquæsthuus; ligesom ogsaa Collegium nu vil erfare, hvorleedes Vi ville, at der herefter med Klædemanufacturet paa Blaagaard og med Manchester-Fabriken skal forholdes; af hvilket alt da nødvendigen vil følge, at General-Magazinets nærværende Indretning bliver forandret. Og ville Vi i denne Henseende, at General-Magazinets Forbindelse med Fabrikvæsenet, som vedkommer Penge-Sager, Forskuder og Creditter, nu gandske vorder ophævet, samt at det nu strax med alle Entrepri- ser og Forskuder, som Directionen for General Magazine enten i Følge specielle Befalinger, eller i Anledning af almindelige Resolutioner og Instructioner af egen Drift har foretaget og tilstaaet, nu strax bringes til Endelighed. . . . . Alle øvrige Forretninger som hidtil have hørt under General-Magazinet, nemlig at afgive de af Collegio forlangende Erklæringer og Betænkninger i Fabrik-Sager, indskrive og udskrive forskiællige Laugs Svende og Dreng, paadømme Stridigheder imellem Fabrikanter, forvalte Justitiens Administration efter General-Magazinets nu havende Jurisdiction, føre Opsigten med de Pligters Opfyldelse, som af Collegio foreskrives Fabrikanterne enten for bekomne Understøttelser eller i andre Henseender, ville Vi allernaadigst at skulle herefter tillige med Hallvæsenet henlægges under en Fabrik-Direction, som skal bestaae af General-Magazinets hidtil værende tvende Medlemmer,

---

*) Det er: Oplag af indenlandske Fabrik- og Manufaktur-Varer (se Nr. 149).

Etats Raad Hennings og Agent Rejersen, samt Auscultanten i Vores Commerce-Collegio, Kammerjunker Krogh. . .

. . . . .

Christiansborg den 18 Maii 1782.

Christian R.

O. Høegh Guldberg.

Til

Vores Commerce-Collegium.

146.

25 Novb. 1782.

Land- Fabrik- og Spindeskole-Kommissionens Forretninger overdrages til Fabrik-Direktionen.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Det har fundet Vores allernaadigste Bifald, at Land-Fabrik- Skoele-Commissionens hidtil hafte Forretninger og den dertil henhørende Fonds henlægges til Fabrik-Direktionen, for under sammes Bestyrelse og efter samme Plan at blive besørget ved liige Deeling af Administrator Baden, med Forbeholdenhed af hans havende Løn, samt Fuldmægtig Høyer ved Fabrik-Direktionen, indtil at den første paa anden Maade kan vorde employeret. . . . .

Christiansborg den 25de Novbr. 1782.

Christian Rex.

E. H. Schimmelman.

Windelboe.

147.

3 Jan. 1787.

Fabrik-Direktionens Medlemsantal forøges med flere ulønnede Privatmænd, og dens Forretningsomraade udvides.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Da de nærværende Medlemmer af Vores Fabrik-Direction, som besørger hvad der angaaer Fabrikernes al-

mindelige Jurisdiction efter Anordningerne og kontrollere Opfyldelsen af de almindelige eller særdeelees Pligter, som ved Laugs-Artikler og specielle Resolutioner kan være enten heele Fabrik-Laug i Almindelighed, eller enkelte Fabrikanter i Særdeeleleshed paalagte, ikke tillige kan udstrække deres Omsorg til alt hvad som vedkommer en Forbædring af det Kunstmæssige og oeconomiske ved Fabrikerne og til at giøre Forslage til Vores Commerce-Collegium om, hvorledes de Mangler og Hindringer kunne afhielpes, som ere i Vejen for en eller anden Fabrikations Opkomst; Saa har det fundet Vores allerhøieste Biefald, at bemeldte Direction maae udviides ved Tiltagelse af et vist Antal extraordinaire Medlemmer, hvortil Vores Collegium haver at bringe Os i allerunderdanigst Forslag saadanne værdige Mænd, som med theoretiske og practiske Kundskaber i et eller andet oeconomisk Fag foreene en saa nidkiær Iver for det almindelige Bædste, at de uden Gage eller Æmolumenter ville biedrage med deres Kundskaber til Vindskibelighedens Udbreedelse, ved at tage Deel i alle forefaldende Deliberationer over oeconomiske Forslage og hvad som angaaer almindelige Foranstaltninger til Industriens Befordring, enten den gaaer ud paa raae Materialiers Frembringelse eller deres Forædling. Foruden de nærværende Medlemmer af Fabrik-Direktionen ville Vi, at udi denne Direction end viidere skal tage Sæde Vores Commerce-Collegii første Deputéret tilligemed den af Collegii Deputerede, som haver umiddelbar Forestilling til Os, eller i hans Forfald den næstpaafølgende, saa at altiid en af Commerce-Collegii Deputerede fører Præsidium, 3de Medlemmer af Kiøbmands-Standen og Ejere eller Entrepreneurer af vigtige Fabriker, 2de Lærde, 2de Landkyndige samt saa mange Kunstforstandige, som efter deres Forfatning og Kundskaber kunne vælges. De Kiøbmænd, Lærde, Landkyndige eller Entrepreneurer og Ejere af Fa-

briker, som saaledes tage Sæde i Directionen, blive at ansee som Æres-Medlemmer, men have dog ikke aleene hver for sig en deliberativ Stemme, men endog Votum Decisivum i Ventilationer, som angaae almindelige Planer og Forslage. De Kunstforstandige derimod paatager sig desuden visse Deelee i sær, naar de dertil findes villige; Men de iblandt dem, som allerede nyde Gage af Vores Kasse, maae paatage dem saadant ex officio uden derfor at kunne undslaae sig. Ved enhver Undersøgelse, som finder Sted eller bliver foranlediget ved Vores Commerce Collegium, skal det staae enhver af Medlemmerne frit for at give de fornødne Oplysninger; Men er Sagen af den Beskaffenhed, at den ansees at udfordre en nøyere Undersøgelse, maae saadant overdrages til en eller fleere Medlemmer i Særdeelehed, og i saa Fald fastsættes en vis Tiid til Undersøgelsen, efter hvilken Tiid Indberetningen skeer til Directionen. Fabrik-Directionen maae, for at faae den størst muelige Oplysning om al Fabrikations-Detail i ethvert Fag, selv udvælge til Biesiddere i Directionen de bædste Fabrikantere, men som selv maae være Mæstere; dog skulle de ikkun tilkiendegive deres Meening i de Ting, som angaae deres Handteringer eller Directionen anmoder dem om, uden at det derfor bør nægtes dem at bieveane alle Forsamlinger; men af hver Fabrik-Klasse maae ikkun vælges 2de Biesiddere, da denne Distinction aleene maae forundes saadanne særdeles dueelige Mænd, som have erhvervet sig et almindeligt godt Rygte. Under de Kunstforstandige og handelskyndige Medlemmers Bedømmelse henhører tillige Tilberedelsen af de raae Materialier, det Mekaniske af Forarbeidelsen, Appreturen af de færdige Vahre og i Almindelighed alt hvad som kan biedrage til de raae Products Forædling, samt en bædre Orden i Fabrikernes Regnskabs-Væsen, hvilke Vahre der finde den fordeelagtigste Afsætning, og hvilke Omstændigheder dertil

kunne biedrage, samt hvad Understøttelse der behøves for at sætte det Indenlandske til Afsætnings Erholdelse i Concurrence med det Fremmede, ligesom visse Kræmmere i den Henseende kunne forsyne Directionen med Prøve-Karter af de meest afsættelige Vahrer tilligemed deres Priiser. De Landkyndiges Erfaring vil i sær nyttes ved de Deliberationer, som angaae Foranstaltninger til en større Frembringelse af de feilende raae Materialier for Fabrikerne, Og saaledes vil Vi af mange kyndige Mænds foreenede Indsigter kunde vente fleere nyttige Bemærkelser, end naar særskildte Betænkninger indhentes fra enkelte Personer, som ofte ere fraværende. Iøvrigt skal det staae Directionen frit for, naar fornøden eragtes, at vælge og udnævne andre indsigtsfulde og beqvemme Mænd til i et eller andet Tilfælde at bedømme en vis Handterings Tarv; men naar saadanne Mænd ikke selv vilde samtykke i at lade sig vælge som extraordinaire Bisiddere, maae det være dem uformeent derfor at undslaae sig. . . . .

Hvad Forretningernes Form angaaer, da adskilles det executiviske, og hvad som vedkommer Controllen med Fabrikanternes Forbindtligheder og Fabrikernes Jurisdiction fra den almindelige Directions Beskiæftigelser, siden disse Forretninger fremdeeles bliver at besørge af Directionens nærværende Medlemmer eller de ordinaire Membra, som vores Commerce-Collegium dertil bringer i Forslag, hvoraf dog Antallet ikke maa forøges over 3de. . . . .

Findes forskiællige Meeninger i Deliberationerne, give de fleeste Stemmer Udslaget, uden at det derfor formeenes dem, som ere af uliige Meening, at lade deres Grunde tillige forelægges Vores Commerce-Collegium. En Secretair ansættes til at extrahere, referere og expedere alle løbende Sager, dog under dens særskildte Opsigt, som ellers fører Protocollen. Vores Commerce-Collegii Auscultanter skulle tillige være tilstæde ved Directionens Forsamlinger, og Vores første Deputeret

efter Befindende give dem af de indkomne Sager til selv at extrahere, referere og expedere, til hvilken Ende de have at bievaae de derover fornødne Undersøgelser samt at fuldføre, hvad dem ellers maatte meddeeles. De indkomne, Breve aabnes af Collegii Deputeret, naar han er tilstæde, eller af Secretairen, som paategner Presentât og lægger Documenterne i Directionens Forsamlings Stue til Afbetiening for enhver af Medlemmerne, men ingen skal tage dem med sig, undtagen Secretairen eller Referenten for derefter at giøre de fornødne Extracter. Referatet maae ikke udsættes over 14ten Dage i det længste efter at Sagen er indkommen, og i Forsømmelses Tilfælde er enhver Medlem berettiget at forlange Aarsagen opgivet til Sinkelsen, hvortil Secretairen eller Referenten og den, som fører Protokollen bør være ansvarlig.

Ved hver April Maanedes Udgang holdes en almindelig Forsamling i Nærværelse af alle Vores Commerce-Collegii Medlemmer, hvor da kortelig forelægges alle Forslage, som i det Aar ere satte i Virksomhed, og alle Undersøgelser, som enhver Medlem har fuldført. Naar Præmier eller andre Belønninger af Os maatte være udsatte, og hvis Tildømmelse vedkommer Directionen, da uddeeles samme ogsaa i denne almindelige Forsamling. Endeligen skulle fraværende Personer navngives, som ved Foranstaltninger til Vindskibelighedens Fremme, raae Materialiers Frembringelse, Afsætning af indenlandske Vahre etc. etc. have udmærket sig, og deres Fortienester siden efter Omstændighederne offentligen bekiendtgjøres. Iøvrigt skal denne Indretning med Fabrik-Directionens Udviidelse strax tage sin Begyndelse, og holdes de fornødne Forsamlinger af alle de Medlemmer, som Vi dertil have udseet, og selv findes villige til at indtræde udi Directionen, for der i Forvejen at overlægge og imellem sig at afgiøre, hvilke Pligter enhver af dem i sær kunde og ville paatage

sig eller bør paalægges, samt naar og hvor ofte Møderne skulle holdes, og hvem der især altiid bør være tilstæde ved de ordentlige Forsamlinger, eller hvem efter foregaaende Tilsigelse, ligesom deres Tilstædeværelse efter Sagernes Natur i sær kunne udfordres; i hvilket Forhold Directionen skal staae til Fabrikerne, og for at fastsætte alle de fornødne Bestemmelser, som efter denne Plans Læggelse saa meeget vissere og hensigtsfuldere kunne opfyldes og fremme Øyemeedets Fuldkommenhed, hvortil henhører alt det, som maatte angaae Lovene i Henseende til Ordenen selv, som bør iagttages ved Deliberationerne og Forsamlingerne, eller hvad andet paa en eller anden Maade kunne ansees fornødent, hvilket alt Vores Commerce-Collegium efter Befindende allerunderdanigst haver at foredrage Os til Vores allerhøieste Approbations Indhentelse. Ligesom alt det, som desuden er anført i denne allerunderdanigste Forestilling, har fundet Vores allernaadigste Biefald. Christiansborg Slot den 3die Januarii 1787.

Christian R.

L. Reventlow. Ch. Sehestedt.

Windelboe.

148.

16 Juli 1788.

Der udnævnes en Kontrol-Kommission over Fabrik-Entrepreneurer og Manufakturister.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi ville allernaadigst hermed have udnævnt en bestandig vedblivende Commission til at kontrollere Opfyldelsen af alle de vilkaarlige Forpligtelser, som Manufakturister, Fabrik-Entrepreneurer eller andre for erholdte Kongelige Understøttelser og Benaadninger kan have paataget sig. Til Medlemmer udi bemeldte Commission ville Vi allernaadigst have Secretairerne for Collegii Danske og

Tydske Sager, Kammerraaderne Windelboe og Schlegel, Bogholder og Revisor Bertelsen, Vores Revisor Petersen ved Finants - Casse - Directionen og Commerce - Assessor Lunding udnævnte, dog uden nogen viidere Belønning end en Gratification af 150 til 200 rdr. for Bøgernes Førelse. Ligesaa er det Vores allerhøieste Villje, at benævnte Commission i Henseende til de Pligter, som vil paaligge samme i Almindelighed og hvert enkelt Medlem i Særdeleshed, maae rette sig efter den Instruction, som af Vores Commerce-Collegium vil blive at meddeele Commissionen til Opfyldelse af Vores Hensigt og det Formaal, hvortil Sammes Udnævnelse sigter. Christiansborg Slot den 16de Julii 1788.

Christian R.

E. H. Schimmelmänn. Ch. Sehested.

Windelboe.

b. Klædefabriker og Manufakturhandel.

149.

10 Maj 1782.

Oktroj for det kongelige Danske, Norske, Slesvigske og Holstenske forenede Handels- og Kanal-Kompagni, der bl. a. overtager det samtidige ophævede General-Magazin (Nr. 145) og det oktrojerede Sildefiskeri.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi Christian den Syvende etc. G. v. at Vi i Betragtning af de Fordeele, som Vore Staters Beliggenhed tilbyder Vores kiære og troe Undersaatter, naar de ved indbyrdes Handels Forbindelser og med forenede Kræfter søgte at føre sig dem til Nytte, end viidere have henvendt Vores Landesfaderlige Opmærksomhed til saadanne Midler, hvorved Statens naturlige Fordeele kunde nyttes og formeeres, og fleere Næringsveje aabnes i Vore Stater. Til den Ende have Vi iblant andet ogsaa med betydelige Omkostninger foranstaltet en seylbar Canals Anlæg paa

Grændserne af Vort Hertugdom Sleswig, hvorved en nærmere og meere sikker Vey vil aabnes imellem Øster-Søen og Vester-Havet; Og have Vi nu end viidere besluttet at skiænke og aleene at forbeholde Vores egne Undersaatter de Fortrin, som Farten igiennem Canalen formedelst dens Sikkerhed vil medføre. — Paa det de da samtligen af Vores Riger og Lande herudj kunde tage Deel, saa have Vi besluttet herved at oprette et nyt Handels-Compagnie, hvis Hoved-Hensigt bestandigen skal være, naar Canalen bliver færdig, som under den Høyeses bistand ventes at skee til næstkommende Aars Udgang, at udbrede Fordeelen af denne Indretning over samtlige Vores Stater. For at give Compagniet des bedre Leilighed til at handle i Overeensstemmelse med Vores Hensigt, ville Vi ey aleene lade for Vores Regning indrette rummelige Pakhuuse ved Canalen, hvor Compagniet for egen Regning til viidere Forsendelse kan oplægge Landets Producter samt Øster-Søens og Vesterhavets Vare, men endogsaa ved Præmiers Bevilligelse for nyebyggende Canal-Skiibe give Compagniet des stærkere Opmuntring til at anskaffe sig et tilstrækkelig Antal Skiibe, hvorved den danske Fragt-Handel kunde udviides, og Kiøbstæderne i Provindserne ved Skibenes Bygning og viidere Deeltagelse i dem tillige deeltagiggjøres i Fragthandelens Fordeele. Med denne ved Canalen saa lettede Handel og Skibsfart have Vi paa det nøieste villet forbinde Vore danske og norske Fabrikers gode Fremgang og deres Vares mueligste og beste Afsætning. I denne Henseende bevilge Vi Interessentskabet ey alleene en passelig Gotgiørelse for et bestandig Oplag af indenlandske Fabrik- og Manufaktur-Vare i Vores Residenz-Stad Kiøbenhavn, men meddeele samme tillige en eksklusivisk Rettighed til at forsyne Vort Kongerige Danmark lige indtil Canalen samt Vort Kongerige Norge med alle Slags behøvende Glas-Vare.

For da endviidere ogsaa at foreene Vore ved Elven beliggende Stæders Handel og Næring med dette Compagnies lykkelige Fremgang, ville Vi i Særdeleshed hertil henlægge Silde-Fangsten fra Elven af, hvilken ved Octroyen af 13de Apr. 1767 aleene var overdraget til et i Altona oprettet Sælskab, hvis Actier Vi dog siden igien have tilkiøbt Os. Og ville Vi i denne Henseende nu til dette nye oprettede Compagnie ey aleene overlade det heele Sildefangst-Institut i dets nærværende Tilstand, men endogsaa forbeholde dette Interessentskab aleene den Rettighed at indføre til Forbrugelse i Landet de saa kaldede flamske Sild i begge Vore Kongeriger og Hertugdømmene.

Foruden disse Compagniet i Særdeleshed til formaal sadte Handels-Greene, tilstaaes samme ogsaa herved en almindelig Handelsfrihed og Søefart til alle tilladelige Handels-Stæder, saavel i Europa som i Ost- og Vestindien samt til Oven-Kysten af Guinea. Og paa det Selskabet kan saa meget bedre sættes i Stand til at opnaae Vores tilsigtende Øyemærke i alle Deelee, have Vi samme herved allernaadigst villet forleene med saadanne Privilegier og Benaadinger, som i efterfølgende Poster nærmere bestemmes og indbefattes, nemlig:

1.

Interessentskabet, som skal føre Navn af det kongl. octroyerede Danske, Norske, Slesvigske og Holsteenske foreenede Handels- og Canal-Compagnie, maa ved Actier oprette sig en Fond af $\frac{1500}{m}$ rd: dansk Courant, samt efter bedste Leylighed paa alle tilladelige og i de følgende Artikler nærmere bestemte Maader, udj 40 paa hinanden følgende Aar, som regnes fra 1ste Maii 1782, føre sig denne Vores allernaadigste Octroy til Nytte og Fordeel.

2.

. . . . . Disse Actier maae aleene overlades til Vores egne Undersaatter, som kunde have Lyst at indtræde i Selskabet. . . . .

18.

Det er endviidere med Vores allernaadigste Hensigt overensstemmende og bliver Compagniet tilladt, at samme her i Kiøbenhavn stedse underholder et Oplag af allehaande raae Materialier til Vore indenlandske Fabrikers Brug, samt af alle Slags indenlandske Fabrikatis, hvilke enten til den udenlandske Handel eller til Vore egne Rigers og Landes Brug maatte være tjenlige. Og for at udbreede Nærings Veyene og Vindskibeligheden her til Lands ville Vi have Interessentskabet meddeelt Frihed og Tilladelse til at indføre uden nogen Tolds Erlæggelse alle Slags fremmede raae og ubleegede Lærreder til videre og fuldkomnere Tilbe-
reedning for Handelen inden- og udenlands, dog at Directio-
nen ved hvert Aars Udgang indgiver til Vores General-
Told-Kammer en Fortegnelse over Qvantitæten af deslige Lærreder, som ere afsatte til Forbrug og Forblivelse i Landet, og deraf betaler 2 pro Cent udj Recognition. Ligeledes bevilge Vi, at alle de raae Materialier, som In-
teressentskabet lader indføre til de med Toldfriheds Ret benaadede indenlandske Fabrikers og Manufacturers Brug, skal være frietagne for al Told og extraordinaire Afgift. . . . .

20.

Endviidere meddeele Vi Compagniet for de Aar, hvorpaa Octroyen lyder, en udelukkende Rettighed til eene at fortsætte og at drive Sildefangsten fra Elven af paa Ky-
sterne af Nordsøen, hvor Hollænderne og andre fremmede Nationer sædvanligen drive den. . . . .

27.

Skulde dette Handels-Selskab i øvrigt finde det over-
 eensstemmende med sin Fordeel og beslutte: fra Glückstadt
 og Elven af at udsende Skibe til Grønland, Strat Davis
 og Spidsbergen paa Hval- og Robbefangst; Saa skal det
 ey alleene være samme tilstædet, men Vi ville endogsaa
 til større Opmuntring allernaadigst bevilge en Præmie af
 5 Rigsdaler pr Commerce Læst for et hvert Skib, som
 udrustes paa Hval- og Robbefangst. . . . .
 . . . . .

39.

Interessentskabets Direction skal stedse være i Vores
 Residenz-Stad Kiøbenhavn og bestaae af 7 Directeurer,
 hvilke for denne Gang af Os Selv blive udnævnte; Men
 naar nogen af dem i den følgende Tiid afgaaer, saa skal
 de øvrige Directeurer bringe tvende af Interessenterne i
 Forslag, hvoraf Vi paa Vores General-Land-Oeconomie- og
 Commerce-Collegii nærmere allerunderdanigste Forestilling
 ville vælge een i den afgangnes Sted. . . . .
 . . . . .
 Givet etc.

Denne Octroy bliver i alle sine Punkter og Clausuler
 hermed af Os Allernaadigst approberet. Christiansborg i
 det Geheime Stats-Raad d. 10de Maj 1782.

Christian Rex.

*Octroi for det kongel. octroyerede Danske, Norske,
 Slesvigske og Holstenske foreenede Handels- og Canal-Com-
 pagnie paa 40 Aar.*

150.

22 Maj 1782.

Privilegium for det kongelige danske Klædemanufaktur paa
 Blaagaard.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi Christian den Syvende etc. Giøre hermed Vitterligt: At da det ikke har undgaaet Vores Landsfaderlige Opmærksomhed for den indenlandske Vindskibeligheds Befordring, hvorledes Klædemanufacturerne, forsaavidt den egentlige Fabrikation angaaer, vel ere bragte til nogen Fuldkommenhed og finde derfor lettest Afsætning, men dog med alle deres naturlige Fordeele baade i at være Vore Lande ligesaa egne som nogen anden Stat, samt i at frembringe stedse gangbare og afsætlige Vahre uden Hindring af synderlig Forandring i Moderne og Handelens Løb, langt fra ikke endnu ere udbreedede og bragte til den Høyde at kunne behørigen forsyne Vort Kongerige Norge, Vore danske og tyske Provindser, end sige opfylde de i nærværende Conjunctioner indløbende yppigere Bestillinger fra Vore Vestindiske Colonier og de paa Ostindien gaaende Speculationer; Saa have Vi allernaadigst fundet Os foranlediget med passelige Understøttelser at komme det paa Blaagaard ved Kiøbenhavn begyndte Klæde-Manufactur til Hielp, paa det at her maatte have et fuldstændigt Dug-Manufactur, som ved et tilstrækkeligt Antal af Vævstoele kunde med Fordeel bestriide og udholde et saadant complet Anlægs Bekostninger i Bygninger, Appretur og Farverie-Indretninger, som kunde selv drive sin Uldhandel paa den fordeelagtigste Maade, og som kunde have et vel assorteret Lager af færdige Vahre, hvor Kiøbmanden strax kunde tage sine Bestillinger. Men da det overgaaer enkelte Kræfter at bestriide de udforderlige store Summer til Vedligeholdelsen af et saadant complet indrettet Manufacturs Drift, hvilket ogsaa andre Staters Exempler beviise i deres betydelige Manufacturer, saa ville Vi hermed end viidere allernaadigst tillade, at en Fonds dertil maae tilveyebringes ved et Interessentskab, hvori enhver af Vore Undersaatter ved Actier letteligen kunde tage Deel, samt til deres Opmuntring, som udi Interessentskabet ville indtræde, at forunde samme paa

30ve Aar fra næstanstundende 1ste Junii at regne følgende Fordeele og Benaadninger, nemlig:

1.

Tli Interessentskabets fuldkomne frie Brug og Benyttelse paa bedste og fordeelagtigste Maade for denne Indretning, som skal føre Navn af Det kongelige Danske Dug-Manufactur, skal Blaagaard overlades med alle sine Bygninger, Indretninger, tilliggende Jorder, samt tilhørende Herligheder og Revenuer, hvorhos Vi tillige ville, at hvad som endnu mangler i de derværende Bygninger og Presse-Maskinens Istandsættelse, samt udi det behøvende Farveries og den fornødne Vandleednings Indretning, skal for Vores kongelige Casses Regning bekostes. . . . .

2.

For endviidere at skaffe Manufacturet en passelig Fonds til sin Drift og Fortsættelse, bevilges allernaadigst at en Capital af 100,000 rd. tilveyebringes ved 2000 Actiers Udstædelse, hver Actie lydende paa 50 rd., hvilke Actier Interessentskabets Direction under Dato 1ste Junii 1782 udstæder paa Ihændehaveren og overleverer til Vores General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, som efterhaanden, og ligesom Manufacturets Fornødenhed udkræver, vil besørge de fornødne Penge-Forskudder af Vores Casse udbetalte til bemeldte Capitals Beløb uden nogen Rente og Interesse indtil 11te December 1783. Imidlertid vorder ved General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium imodtaget Subscription af enhver af Vore Under- saatter, som i dette Interessentskab ville indtræde. . . . .

. . . . . , ...

6.

Det maae være Interessentskabet tilladt at have ved Manufacturet sin egen fuldstændige Halle, under Iagttagelse af de Forholds-Regler, som Vi paa Vores General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegii allerunderdanigste Fore-

stilling desangaaende efter befindende Omstændigheder nærmere finde Os foranlediget at bestemme.

.....

15.

Bestyrelsen af Manufacturet skal paa Interessentskabets Vegne anbetroes en Direction, bestaaende af 4re Personer, nemlig: 3 Directeurer og en Fabrikmæster, som tillige skal være Medlem af Directionen og skal føre Manufacturets egentlige daglige Administration. Directionen, hvis Medlemmer Vi Selv for første Gang udnævner, skal forsamle sig i det mindste en Gang ugentlig og ellers saa ofte Omstændighederne udkræve og afgjøre alle Sager af Vigtighed ved deres i Protocollen tilførende Resolution, da disse af dem per plurima Vota tage Beslutninger, enten de udfalde lykkelig eller ey, skulle ikke være noget Ansvar eller Revision underkastet; dog skal ingen Beslutning af mindre end 2de Directeurer være gyldig.

....., ...

16.

..... Naar nogen af Directeurerne skulde afgaae, maae de 3de andre Directeurer bringe 2de helst af Interessenterne i Forslag ved Vores Commerce-Collegium, hvoraf Vi ville udvælge een i den afgaaendes Sted. ....

.....

Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn den 22de Majj 1782. Under Vores Kongelige Haand og Seigl.

Christian Rex.

E. H. Schimmelmänn. A. Hennings.

Windelboe.

Privilegium og Convention for Det Kongl. Danske Klæde-Manufactur paa Blaagaard under et Interessentskab af 2000de Actier paa 30 Aar.

151.

8 Sept. 1784.

Kanalkompagniets Aktier skulle ombyttes med Obligationer og dets Aktiver overtages af Staten.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Efter de af Vores Finants-Collegio i denne allerunderdanigste Forestilling i Henseende til det octroyerede Danske, Norske, Slesvig- og Holsteenske foreenede Handels- og Canal-Compagniets Ophævelse, Actiernes Indfrielse og Compagniets Effecters Realisation, detaillerede Omstændigheder, approbere Vi allernaadigst Collegii Forslag og ville altsaa:

1) authorisere Direktionen for bemeldte Compagnie ved en offentlig Bekiændtgjørelse i de danske og tydske Aviser i Vores allerhøieste Navn at indkalde alle udi Interessenternes Eye værende Actier af bemeldte Compagnie imod Vores for hver Actie udstædende Kongel. Obligationer af 100 Rdl. hver, med 4 p.C. Rente fra sidst afvigte 11te Junii af at regne; hvilke Obligationer i de første 5 Aar ikke maae opsiges fra enten af Siderne. . . . .
 . . . . .

Friderichsberg i det Geheime Stats-Raad den 8de September 1784.

Christian Rex.

A. P. v. Bernstorff.	C. D. Reventlov.	Agerskov.	Wendt.
	J. Zöega.		
			G. Harzen.

152.

29 Marts 1786.

Blaagaards Dugmanufaktur ophæves og der skal indrettes en Provincial-Klæde-Fabrikation.

Original i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi approbere hermed allernaadigst i Betragtning af

de Os af Vores Commerce-Collegio allerunderdanigst fore-
dragne Grunde:

1. At Vores Commerce-Collegium maae være autho-
riseret til at ophæve Dug-Manufacturet paa Blaagaard ved
at indfrie de i private Personers Hænder befindende Ac-
tier og i dets Sted at etablere nye Klæde-Fabrications-
Anlæg i Provindserne paa saadanne Stæder, hvor Arbeids-
Lønnen er saa meeget lettere, at der lader sig fabriqvere
i det mindste 10 a 12 pro Cent lettere end i Kiøbenhavn,
og at Vores Commerce-Collegium i den Henseende maae
foranstalte en saadan Controll, som til dette Provincial-
Anlægs Bestyrelse fornøden eragtes.

.....

3. At det nye Provincial-Klæde-Fabrikations-Anlæg
maae nyde de det Blaagaardske Manufactur bevilgede
Understøttelser i de Aar, som endnu efter Manufacturets
Octroy restere, dog under Commerce-Collegii Forbeholden-
hed at indskrænke samme før denne Tiids Udløb, naar det
maatte eragtes tienligt . . . . .

Christiansborg Slot den 29de Martii 1786.

Christian R.

E. H. Schimmelman. L. Reventlow. Ch. Sehestedt.

Windelboe.

153.

28 Maj 1788.

Kanalkompagniet ophæves aldeles; Manufakturhandelen skal fort-
sættes, Sildefiskeriet overdrages til Finans-Kasse-Direktionen.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Efterat Vi ved denne allerunderdanigste Forestilling
have ladet Os foredrage, hvad i Henseende til Realisatio-
nen af det ophævede Handels- og Canal-Compagnie hid-
indtil er bleven foranstaltet, tilligemed Vores Finants-

Collegii Forslage om sammes Tilendebringelse, finder det Vores allernaadigste Bifald:

.....
 at Sildefiskeriet og Udreedningen af Hvalfanger-Skibe fra Administrationen i Altona endnu fortsettes og henlægges under Finants-Kasse-Directionens Overopsyn, indtil Vi paa den under 9de Januar d. A. af Os anordnet Commissions Forslag allernaadigst have bestemt, paa hvad Maade den Grønlandske Handel i Fremtiden skal føres;

at Handelen med Fabrikvare fremdeles skal vedblive, men som et separat Institut under Commerce-Collegii Opsyn efter de Regler, som Vi paa sidstnævnte Collegii nærmere allerunderdanigste Forestilling maatte finde for got allernaadigst at fastsætte.

.....
 Christiansborg i det geheime Stats-Raad den 28de May 1788.

Christian Rex.

E. H. Schimmelman. C. D. Reventlov. C. v. Brandt. Wendt.
 J. Zoega.

C. V. Lange.

c. Porcellænsfabrikken.

154.

29 Juni 1779.

Porcellænsfabrikken overtages for kongelig Regning og faaer en midlertidig Direktion.

Original ved Porcellænsfabrikkens Journal i Kommerce-Kollegiets Arkiv.

Pro Memoria!

Da den hidtil værende Direction for Porcellains-Fabri-
 quen ved Kongelig Befaling vorder tilkiendegivet, at Hans
 Majestæt har tilkiøbt sig den af det Interessentskab, der

samme havde stiftet, og at den herefter skal kaldes den Kongelige Danske Porcelain-Fabrique; Og allerhøyst bemeldte Hans Majestæt nu derhos allernaadigst haver befaleet Cancelliet at tilkiendegive Deres Excellence og Hr. Conference-Raad, at De indtil videre have at dirigere den forbemeldte Kongelige Porcelaine-Fabrike; Saa har Man Deres Excellence og Hr. Conference-Raad saadan Hans Majestæts Villie til Efterretning herved tjenstligst skullet communicere. . . . .

Det Kongelige Danske Cancellie den 29 Junii 1779.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til

Stats-Minister og General Hr. Hans Henrich Eickstedt og Conference-Raad Theodorus Holm.

155.

30 Juli 1794.

Porcellænsfabrikken henlægges under General Post-Direktionen.

Original i Porcellænsfabrikkens Samling af kongelige Resolutioner og Reskripter, i Kommerce-Kollegiets Arkiv.

Christian den Syvende etc. V. s. B. t. Som Vi i Anledning af den hidtil værende Directeur over den Os tilhørende Porcellains-Fabrique her i Staden, afgangne Geheimeraad Holmschiolds Død have under 4de Septbr. forrige Aar allernaadigst befaleet Os Elskelige Hr. Ernst Henrich Greve af Schimmelmann, Ridder, Vores Stats-, Finants- og Commerce-Minister samt Geheimeraad og Kammerherre, og Hr. Christian von Brandt, Ridder, Vores Geheimeraad og Kammerherre, samt Præsident i Vort Danske Cancellie, at sammentræde i en Commission, for iblandt andet at undersøge bemeldte Fabriques nærværende Tilstand, samt at forelægge Os en hensigtsmæssig Plan til

dens Bestyrelse i Fremtiden, og de derefter til Os have indgivet deres allerunderdanigste Rapport og Betænkning angaaende denne Gienstand, saa have Vi nu, efter de Os foredragne Omstændigheder, allernaadigst funden for godt, samt herved byde og befale Eder, Os Elskelige Vore Directeurer i General-Postamtet, at I tillige for Fremtiden overtage Eder Directionen over fornævnte Porcellains-Fabriqve, og ville Vi, at de Forestillinger angaaende samme, som Os blive at forelægge, skulle foredrages Os igiennem Vores første Deputerede i Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegio.

Iøvrigt bliver Eder igiennem ovennævnte Commission communiceret de fleere af Os allernaadigst afgivne Resolutioner angaaende denne Fabriqves Bestyrelse. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalendes Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Friderichsberg den 30te Julii 1794.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

E. H. Schimmelmänn. C. v. Brandt.

Til

Directeurerne i General-Postamtet angaaende tillige at overtage sig Directionen over Porcellains-Fabriqven her i Staden.

156.

15 Juni 1813.

Porcellænsfabrikken henlægges under Kommerce-Kollegiet.

Koncept i Danske Kancellis Arkiv.

Fr. 6.

V. s. G. Da det er Vor allernaadigste Villie, at Bestyrelsen af Vor Porcellainsfabrik i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn, som hidtil har paalagt Vor General-Postdirection, for Fremtiden skal være overdraget til

Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, dog saaledes, at Os Elskelig Justitsraad Frantz Henrich Møller, Ridder af Dannebrogen, fremdeles tager samme Deel i Bestyrelsen, som han hidtil har havt, saa give Vi Eder hermed saadant tilkiende, samt at Vi under Dags Dato allernaadigst haver entlediget benævnte General-Postdirection fra den samme paaliggende Bestyrelse og befale Samme saasnart skee kan, at overlevere Eder Fabrikken. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette samt det videre fornødne i saa Henseende at foranstalte. Befalende Eder Gud. Skrevet Frederiksberg 15 Juni 1813.

Til

Det Kongel. General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium.

d. Udenrigs-Handel.

157.

13 Maj 1777.

De ostindiske Sager henlægges ved Koloniernes Overgang til Staten under Kommerce-Kollegiet.

Original Kabinetsordre i Kommerce-Kollegiets Resolutionsprotokol.*)

Da den med det Asiatiske Compagnie sluttede For-
eening, angaaende dets udi Indien og Bengalen værende
Etablissementers og Logers Aftrædelse til Os, er ved In-
teressenternes Samtykke kommen i fuld Rigtighed: saa
have Vi allernaadigst henlagt disse Sagers Bestyrelse
under Vores Commerce-Collegium, hvorom samme erholder
Vores nærmere Befaling; og Vi ville tillige, at der for
disse Affairer skal oprettes et eget Contoir ved Vores
Commerce-Collegium. . . . .

Christiansborg d. 13 Mai 1777.

Christian R.

O. Guldberg.

Til

Vores Commerce-Collegium.

---

*) Korroboreret ved kongl. Resolution af 12 Juni 1777.

158.

11 Maj 1778.

Oktroj for det kongelige vestindiske Handelsselskab.

Det Vestindiske Handelsselskabs Deliberations- og Resolutions-
protokol

Vi Christian den Syvende, osv.

Giøre hermed vitterligt: At, da det stedse har været Os magtpaaliggende paa mueligste Maade at befordre Handelens og Skibsfartens Opkomst i Vore Riger og Lande, saa have Vi, for des lettere og bedre at opnaae dette Maal, og til Vores kiære og troe Undersaatters almindelige Bedste, allernaadigst fundet for godt i Vores Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn at oprette et Handels-Societet, hvilket ikke alleene maae drive Handel i og uden for Rigerne overalt i Europa, og i de andre Verdens Deelee, for saavidt Handelen derhen ikke allereede ved andre Concessioner er indskrænket, men endog her i Staden maae have et Nederlag af alle til Indførsel tilladte Vahre og Producter, som ere hidbragte fra første Haand med egne eller Vores Undersaatters Skibe, for deraf at kunne en gros, og for billigste Priiser forsyne Vore Riger og Lande med de fornødne Vahre. Og ligesom det med Vores Landsfaderlige Hensigt er overeensstemmende, at Vore Undersaatter alene skulle nyde de Handels Fordeele, som Vore Colonier i Vestindien efter deres Beliggenhed tilbyde, saa ville Vi i saadan Henseende allernaadigst tillade, at dette Societet paa Vort Eyland St. Thomas maae have og holde et Nederlag af alle slags europæiske Vahre til videre Forhandling, for derimod hertil igien at kunde sende dette Lands Producter, Vahre pp.

Paa det og alt saadant, saa meget mueligt er, vorder lettet, ville Vi overlade bemeldte Handels-Societet i Forpagtning Beløbet af den ind- og udgaaende Told, samt

Ancker- og Veierpenge, tilligemed alle andre Told- og Havne-Rettigheder, som hidindtil paa St. Thomas og St. Jan for Vores allerhøieste Regning er bleven oppebaaret, saavel som og, for at befordre den directe Handel med Caffé fra Vore Vestindiske Øer, Beløbet af Told, Consumption og Accise for al Caffé, som i Vore samtlige Riger og Lande vorder indført, imod en billig aarlig Afgifts Erlægelse.

Endelig, for end meere at opmuntre dem, som ville indtræde i dette Selskab, have Vi end videre allernaadigst fundet for godt, af særdeles Kongelig Naade at forunde samme efterskrevne Privilegier, Friheder og Benaadninger, som Selskabet i Fem og Tyve paa hinanden følgende Aar, fra indeværende Aars 1ste Julii af, skulde nyde og beholde.

.....

1.

Under efterskrevne nærmere Bestemmelse bevilge Vi allernaadigst, at dette Societet, som skal føre Navn af et Kongelig dansk octrojeret Westindisk Handels-Selskab, maae ved Subscription oprette sig en Fond af 500,000 rdr., hvilken Sum skal fordeeles i 5000 Actier, hver til 100 rdr., dog maae ingen, som ikke virkelig er Vores Undersaat, til Interessent optages.

2.

Naar denne Subscription er kommet i Stand, skal enhver Subscribent være skyldig til dette Aars 11te December at betale den Andeel, hvorfor han har tegnet sig, og skeer denne Betaling til Vores Stats-Ballance- og Ober-Skatte-Direction, hvorimod da Actie-Brevene, underskrevet af forommelte Handels-Direction, vorde udgivne, og forblive disse indkommende Penge til Handels-Societetets Disposition, saaledes som Directionen dem efter Haanden til Brug i Handelen requirerer.

.....

22.

Dette Handels-Sælskab skal have 6 Directeurer, som Vi nu allernaadigst ville udnevne, og tillige herved fastsette, at Vores første Deputeret i Vores General-Told-Kammer, og vores første Deputeret i Vores General-Commerts-Collegium altiid tillige skulle være Directeurer for denne Handel; Iligemaade, at een af forommelte Sex Directeurer altiid skal være en Handels kyndig Mand. Naar een af disse Directeurer |: de benevnte tvende første Deputerede undtagen:| afgaaer, skulle de øvrige foreslaae Os tvende af Interessenterne, hvoraf Vi en i den afgangnes Stæd ville udnevne.

.....

24.

Til Handelens egentlige Administration her i Staden ville Vi ligeledes for Tiden allernaadigst udnevne en i Handelen kyndig Mand, som i Directionens Overværelse skal aflegge Os Troeskabs-Eed, og fra den Tiid af gandske opgive al privat Handel, men naar han i Tiden afgaaer, da vælger og antager Directionen en anden i hans Stæd, som dernæst af Os approberes. Foruden denne Administrator skal og altiid den Committerede i Vores Vestindisk-Guineiske-Rente- samt General-Told-Kammer, som de Vestindiske Sager i Særdeleshed er anfortroet, tillige være Medlem af Administrationen.

.....

26.

Til Handelens Forvaltning paa Vort Eyland St. Thomas i Vestindien ville Vi ligeledes nu allernaadigst udnevne en Administrator, hvortil, som Med-Administrator, skal træde en af Vores der værende Betiente, som Directionen dertil udnævner og bestiller. ....

.....

28.

Intressentskabets Hoved Casse i Kiøbenhavn skal
altiid være i Banquen og dertil tages et folium i Bøgerne.

. . . . .

Givet paa Vort Slott Christiansborg udi Vores Konge-
lige Residents-Stad Kiøbenhavn den 11 Maj 1778. ,

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

E. H. v. Schimmelmänn. P. H. Classen. C. D. v. Reventlouw.

Westerman.

Octroy

*For det Kongel. danske Westindiske Handels-Selskab paa
25 Aar.*

159.

8 April 1782.

De Søpasser, som hidtil have været udfærdigede af begge Kan-
cellier, skulle for Fremtiden expederes i Kommerce-Kollegiet.

Fidemeret Kopi i Kommerce-Kollegiets tyske Resolutionsprotokol.

Det er Os bekiendt, at Søpassenes Expedition ved
4re forskiellige Collegier ikke sielden sætter de Handlende
i Uvished om, hvor samme efter Reisernes Beskaffenhed
skulle søges, og ikke sielden forvolder dem Vidtløftighed og
Tids-Spilde, i sær naar de ere fraværende. Vi have der-
for fundet for godt, at herefter skal samtlige Søpassers
Expedition være deelt aleene imellem disse 2de Vore Col-
legier, hvorunder Søe-Handels-Sagerne henhøre, Vores Ge-
neral-Land-Oecon.- og Com.-Collegium nemlig og Vores
Vestindisk-Guin: Rente- og General-Told-Kammer, saale-
des at bemeldte Vestindiske Kamer udstæder alle latinske
Søe-Passer for den Vestindiske Fart, saavel til fremmede
Øer og Stæder som til Vore egne, saavel naar Skibene
gaae directe, som naar de gaae indirecte didhen, men
General-Land-Oeconomie- og Com.-Collegium alle de

øvrige, ligesom og samtlige Algierske Søepasse. Herom have Vi under Dags Dato givet begge Vore Cancellier det fornødne tilkiende og paalagt dem fra nu af at henvise alle, som der om Søepasse melde sig til Vores General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium, forsaavidt den almindelige Fart, og til Vores Vestindisk-Guineiske Rente- og General-Told-Kammer, for saavidt den Vestindiske i sær angaaer.

Men ikke alleene er det Vores Øiemeed ved denne Forandring at simplificere Pas-Expeditions-Sagerne. Vores Hensigt, i det at Vi indskrænke samme til begge Vore Handels-Collegier alleene, gaaer ogsaa derhen, at ved Søepassenes Udfærdigelse desbedre kan vaages over følgende antagne og i Vores nuværende Handels-System væsentlige Regler:

1) At den Vestindiske Fart fremdeles ligesom hidtil efter Anordningerne bliver adskilt fra og ikke blandet med den europæiske Fragt-Fart.

. . . . .
At Søepasse nu ikke meer udfærdiges fra Cancellierne, men ved forbemeldte Collegier, dette bliver fra Cancellierne bekendtgjort, men hvorledes disse Regler, som Vi her have berørt, i Passene best kunde gives tilkiende, og hvad der ellers kan være tienligt at bestemme, til Forvisning om og Control for at de ikke overtrædes: dette overlade Vi til Vores General-Land-Oec.- og Commerz-Collegium og Vores Vestindisk-Gui.-Rente- og Gen.-Toldkammer nærmere at overlægge og derom at gjøre Os Forslag saa snart skee kan. Christiansborg d. 8 April 1782.

Christian R.

Guldberg.

*Til
Vores Commerce-Collegium.*

160.

30 Maj 1800.

Der oprettes en særlig Afrikansk Konsulats Direktion for de afrikanske Konsulatforretninger, som hidtil have været delte mellem Kommerce-Kollegiet og det udenlandske Departement.

Koncept i Danske Kancellis Arkiv.

V. s. G. Da Vi ved Vor Resolution af 6te denne Maaned have befaleet: At et særskilt Departement skal oprettes, som under Navn af Kongelig Afrikanske Consulats Direction skal overdrages at bestyre alle de Forretninger, der foranlediges ved de danske Staters Forbindelse med og Relationer til de barbariske africanske Magter og som hidindtil have været fordeelte imellem Departementet for de udenlandske Sager og Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium; og Vi derfor have befaleet, at den første Deputered i bemelte Vort General-Land-Oeconomie- og Commerce-Collegium samt Chefen for Departementet for de udenlandske Sager pro officio skulle indtræde som bestandige og nødvendige Medlemmer udi Commissionen, tillige med de fleere, som dertil af os allernaadigst vorde udnævnte; saa er hermed Vor allernaadigste Villie og Befaling: At I indtræde som Medlemmer i bemelte Direction, ligesom Vi ogsaa under Dags Dato have udnævnt Os elskelig Bibliothek-Secretair B. G. Niebuhr til Secretair og Contoir-Chef ved Directionens Secretariat.

I Øvrigt ville Vi, at Directionen skal tiltræde sine Forretninger i næstkommende Junii Maaned og at den skal være bemyndiget til at tilkiendegive Vort danske Cancellie det fornødne i Anledning af denne Vor Befaling til Sammes videre Foranstaltning.

Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalende etc.

Fridberg 30 Maj 1800.

Til

Hr. Gehejme-Raad og Stats-Minister Grev Schimmelmann, Kammerherre og Chef for Departementet for de udenlandske Sager Christian Greve af Bernstorff, Kammerherre og Commandeur Capitain Steen Bille samt Justits Raad og Committede Growe.

G. Finantsvæsen.

a. Over-Skatte-Direktionen 1773—82.

161.

10 Febr. 1773.

Der udnævnes Kommissærer til at foranledige Banken overdraget til Over-Skatte-Direktionen.

Finants-Kollegiets Kopibog over Reskripter o. l.

Vor synderlig Gunst tilforn. Som Vi allernaadigst have draget Banquens og det almindelige Credit-Væsens nærværende Tilstand i særdeles Betragtning, og efter disse vigtige Gienstænders nøyeste Undersøgelse finde det nødvendig, at en saa betydelig Indretning ey af nogle private Interessenter til deres eegen Fordeel, men til det almindeliges sande Gavn bør bestyres: Saa have Vi allernaadigst besluttet at indfrie alle til Interessenterne udstedte Actie-Breve, paa saadanne Vilkaar, der ikke i nogen Maade kan ansees af dennem for Tab eller Fornærmelse; Til den Ende have Vi udseet Dig . . . . . i allernaadigst Tillid til Eders Os bekiendte Troeskab og Iver i Vores Tieneste, bydendes Eder allernaadigst, at I inden 8 Dage a dato lade samtlige her i Staden værende Interessenter i Banquen, som og udenlandske og udenbyes Actie-Eyeres Commissionairer komme for Eder og forestille dennem i Vores Kongelige Navn:

At Vi af Erfarenhed og efter Sagens nærmere Under-

søgelse finde det skadeligt, at en saa vigtig og for Landet uundværlig Indretning, som Banquen er, skal være nogle faae Undersaatters og Udlændingers Eyendom; hvorfor Vi af særdeles Kierlighed for samtlige Vore troe Undersaatter vilde være betænkt paa at lade Banquen, uden mindste Forandring i sammes Grundindretning, som et offentligt Institut paa en meere med det almindelige Beste overensstemmende Maade bestyre og til Vores Ober-Skatte-Direction, som det af Vore Cameral-Collegier, der aldeles ikke haver nogen Deel i Vore Finantsers Administration, men ganske alleene bær Omsorg for det almindelige Credit-Væsens Forbedring, de indfrie Actier som en Eyendom overdrage.

.....

Udi alt dette skeer Vores allernaadigste Villie og Velbehag, hvorefter I Eder allerunderdanigst have at rette og forholde.

Befalendes Eder Gud! Den 10de Februar Anno 1773.

Til

Geheime-Raad Jens Krag-Juel-Wind og Etatsraad Sevel.

162.

10 Marts 1774.

Banken henlægges under Over-Skatte-Direktionens Medbestyrelse. *)

Original i Kurant-Bankens Samling af kongelige Reskripter.

Christian den Syvende etc. V. s. G. t. Da Nødvendigheden udfordrer, at angaaende den octroyerede Assignations-, Vexel- og Laane-Banque udj Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn i Henseende til det, som af forrige Interessentskab i Anledning af Octroyen, Conventio-

---

*) Sml. Reskr. til Over-Skatte-Direktionen i den trykte Kancelliplakat af 15. April s. A.

nen og Reglementet har været at besørge, anden fornøden Anstalt føyes; Saa, siden det er Vores allernaadigste Mee-ning og Villie, at Banqven, uagtet den Forandring, som er skeedt med Actiernes Eyendom og Besiddelse, skal i alle Maader uden Forandring forblive i sit forrige Væsen og Forfatning, stadfæste Vi til den Ende ikke alleene den Octroy, som Vores høy Salig Hr. Far-Fader Kong Christian den Siette, høylovlig Ihukommelse, haver meddeelt Banqvens forrige Interessentskab under 29de October 1736, i alle dens Puncter og Clausuler, Reglementet saavelsom alle Privilegier og Benaadinger, der siden maatte være Banqven forundt, men Vi ville og Allernaadigst, at Vores Ober-Skatte-Direction hereffter, saavel udj de sædvanlige Forsamlinger ved Banqven som ellers, hvor det maatte udfordres, skal forestille Banqvens Interessentskab, og i Anledning af bemelte Kongelig Octroy, Conventionen og Reglementet undersøge, afhandle og ved de fleeste Stemmer beslutte og sette i Activité alt hvad som ellers vedkom Interessentskabet, og paa det at Ober-Skatte-Directionen alle tiider desto bedre maa være underretted om Banqvens Tilstand, finde Vi for got, at de 3 Stands-Commissarier ved Banqven, saalenge de ved bemelte Banqve forblive, stedse skal bievaane Ober-Skatte-Directionens Forsamlinger og være Medlemmer af samme, saaat Ober-Skatte-Directionen, inclusive disse Stands-Commissarier, stedse skal bestaae i det mindste af 9 Personer, Og i fald det skulle, naar noget Banqven angaaende udi Ober-Skatte-Directionen eller ved nogen Forsamling udj Banqven kommer under Deliberation, hende sig, at Stemmerne vare liige fordeelte, da skal den, som har høyeste Rang og Sæde udj Ober-Skatte-Directionen, nyde 2 Stemmer og ved det i saadan Begivenhed ham extraordinaire bevilgede eene Votum giøre Udslag i Sagen. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalende Eder Gud! Skrevet paa

Vort Slot Christiansborg udj Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn den 10 Martii 1774. Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til

Den Kongelige Octroyerede Vexel- og Laane-Banque.

163.

16 Maj 1774.

Over-Skatte-Direktionen skal overtage det almindelige Handelssekskabs*) Aktier og Forretninger (deriblandt: Handelen paa Island, Grønland og Finmarken).

Original i General-Toldkammerets Islandske Resolutionsprotokol.

Vi ville allernaadigst, at Vores Ober-Skatte-Direction til Interessenterne af det almindelige Handels-Compagnie skal betale 300 Rdlr. for deres Actier, enten udi reede Penge eller med Obligationer à 4 p. C.; hvorimod Actierne saavel som den af Handelen flydende Fordeel skal tilfalde benævnte Vores Ober-Skatte-Direction.

Christiansborgs Slot den 16 Maji 1774.

Christian R.

J. G. Moltke. L. Prætorius. J. Erichsen.

Trant.

---

*) Dette Kompagni havde d. 4. Sept. 1747 faaet en Oktroj paa 40 Aar; ved Plakat af 26. Marts 1751 fik det Eneret til Handelen paa Grønland, og under 15. Avgust 1763 overdroges til det Handelen paa Island og Finmarken, som det Islandske Societet indtil da havde drevet i Henhold til sine Oktrojer af 13. Juli 1742 og 1. Dec. 1745.

13 April 1775.

Over-Skatte-Direktionen faaer overdraget den kongelige Færøske Handel (fra General Toldkammeret); den skal udkjøre Deltagerne i det oktrojerede Altonaiske Sildefiskeri, og i Forbindelse dermed oprette et større Sildefiskeri, samt udruste Skibe til Hvalfangst og Sælhundefangst i de nordlige Have.

Over-Skatte-Direktionens Handlings-, Fiskefangst- og Fabrik-Korrespondanceprotokol.

Aus denen in vorherstehender allerunterthänigsten Vorstellung Unserer Ober-Steuer-Direction angeführten triftigen Ursachen erlauben Wir allergnädigst, dasz in Verbindung mit der Isländischen, Findmarckschen und Grönländischen, der vormahligen allgemeinen Handlungs-Compagnie übertragenen alleinigen Handlung, ein Etablissement zum betriebe des Fischfanges unter Island und Findmarcken, auch des Wallfischfanges und Robbenschlages in der Strasse Davis und unter Spitzbergen, nicht weniger des Heringfanges unter Hettland, mit einer zulänglichen Anzahl Schiffe von allerley Arten errichtet, und die sowohl zu deszen ersten Anlage und der anfänglichen Ausrüstung erforderliche Kosten unter Beobachtung möglichster Menage aus Unserer Steuer-Casse, von den Einkünften der Banque und des Lotto abgehalten, und auf Requisition der verordneten Directionen und gegen deren Quitungen ausbezahlet werden mögen.

Wir erlauben ferner allergnädigst, dasz die Færøische Handlung und was mit selbiger verbunden ist, nach vorgängiger Vereinbarung mit Unserer Westindischen Rente- und General-Zoll-Cammer, an unsere Ober-Steuer-Direction überlaszen und abgetreten werden möge, um mit obberegetem Etablissement zur bestmöglichsten Nutzung verbunden zu werden . . . . .

Und damit beregetes Etablissement in seiner Art vollständig werden möge, laszen wir Uns allergnädigst gefallen,

dasz Unsere Ober-Steur-Direction die sämtlichen Actien der Altonaischen Herings-Compagnie für 50 Rth. das Stük an sich kauffe, und wir erlauben nicht allein, dasz für die der Compagnie selbst zuständige 235 st: Actien, sondern auch zu facilitirung des ankaufs für die jenige, welche nicht wohlfeiler zu erhalten stehen, bis zu dem ungefehrlichen betrag von 400 Stük, 100 r: pr. actie bezahlet werden mögen. . . . .

Was demnächst die erste Einrichtung dieser Fischerey Anstalten betrifft, so wird zwar bewandten Umständen nach bis Ausgang dieses Jahres das Erforderliche von denen dermahligen Directeurs der allgemeinen Isländischen, Findmarckschen und Grönländischen Handlung besorgt, und es bleibt auch was die Besoldungen dererjenigen Directeurs, die nicht unten nahmentlich gedacht werden, betrifft, solange auf dem bisherigen Fus; vom nächstkünftigen Neu-Jahr an aber sollen die in Vorschlag gebrachte Directionen, nemlich die für die Isländische, Findmarcksche und Færöische Handlung und Fischfang, und die für die Grönländische Handlung und Fischfang; die für den Heringfang aber sobald unsere Ober-Steur-Direction zu dem Besitz sämtlicher Actien gelanget ist, in active treten . . . . .

Ferner finden wir für gut, dasz die Isländische, Findmarcksche und Feröische Direction, zur Ersparung der ansehnlichen Schifs-Frachten, mit 50 im Lande zu erbauende grose Huckern von 34 à 36 Commerce-Lasten und 50 kleinere Huckern von 12 à 14 Lasten versehen, und diese auf die vorgeschlagene Art gebrauchet, samt mit erforderlicher Besatzung versehen werden.

Nicht weniger mögen auch für die Grönländische Einrichtung zum betrieb des Wallfischfanges und Robbenschlages in der Strasze Davis und unter Spitzbergen 50 Schiffe von 100 bis 120 Lasten nach und nach, wie man damit zu Stande kommen kan, im Lande gebauet; zur An-

herobringung des Schiff-Bau-Holtzes aber theils aus unsern eigenen, theils aus den Barritschauschen Hölzungen in Jütland einige bequeme Schiffe oder Lastträger angekauft werden. . . . . Auf Unserm Schlosze Christiansburg in Copenhagen den 13 Aprill 1775.

Christian R.

Thott. B. v. Schimmelmänn. Schack-Rathlau. Bernstorff.

Juell-Wind. Juell. Moltke. Schimmelmänn.

Clasen.

165.

27 April 1778.

Over-Skatte-Direktionen skal for Fremtiden tillige have Navn af
Stats-Balance-Direktion.

Afskrift som Bilag (Nr. 29) til Finants-Kollegiets Forestilling af 19
Oktober 1815 angaaende Finantsbestyrelsens Beskaffenhed.

Da Vi have taget i Betragtning, at mangfoldige Sager, som af Os ere henlagte under Vores Ober-Skatte-Direktion, og derfra med Nidkierhed og til Vores fulde Fornøielse bestyres, egentligen angaaer at ophielppe Statens Balance og efterhaanden bringe den til at blive Os fordeelagtig: saa have Vi agtet det ret og beqvemt, at Directionen i alle saadanne Sager førde det passende Navn: Stats-Balance-Direction, og tvertimod i dem, som angaae Extra-Skatten og didhørende Ting, kalder sig: Ober-Skatte-Direction; saa at dens hele og til dens Forretninger sig passende Navn herefter bliver Stats-Balance- og Ober-Skatte-Direction. Om hvilken Vores allernaadigste Villie; Directionen haver at underrette saavel Vore andre Collegier som Publicum.

. . . . .

Afskrift af en Kabinets-Ordre, dateret 27de April 1778, til Stats-Balance- og Over-Skatte-Direktionen.

166.

2 Juli 1781.

Reglement for den kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøske Handel, der i 30 Aar skal forestaaes af en egen Direktion.*)

Original i Rentekammerets Norske Resolutionsprotokol.

Vi Christian den Syvende etc. G. a. v. At ligesom Vor allernaadigste Omhu fra Vor Regierings Begyndelse af altid har været henvendt til Vore Staters Flor og Velstand, saa haver og samme i Særdeleshed været stillet paa Handelen og Fiskerierne paa og omkring Vore Lande Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, paa det deraf kunde drages den meste Fordeel som muligt, saa vel for disse Lande selv som for Vore Stater. I denne Henseende have Vi i Aaret 1774 allernaadigst udløst det forrige almindelige Handels Compagnie og siden ladet den Grønlandske Handel paa den eene Side og den Islandske og Finmarkske paa den anden forestaae ved 2de adskilte Directioner, samt til disse 2de sidste Handler endnu føiet den Færøeske, alt under Vor Stats-Balance- og Overskatte-Directions Bestyrelse.

Vi have ligeledes i værende Tid allernaadigst anordnet for Island og Finmarken nye og med disse Tiders Omstændigheder mere overeensstemmende Taxter end de forrige vare, samt ladet bygge endeel Skibe, saavel til Hval- og Robbe-Fangst i Strat-Davis og ved Spits-Bergen, som til Torske-Fangsten under Island med mere. Og da det

---

*) Allerede den 17de Januar 1787 nedsattes der dog en Realisations-Kommission for den Islandske Handel, der ved Plakat af 18. Avgust 1786 var bleven frigiven; det samme skete for den Finmarkske Handels Vedkommende ved Resolution af 16. Januar 1788 og Forordning af 5. Sept. 1787. Handelen kaldtes derefter den Kongl. Grønlandske og Færøske Handel.

er Vort allernaadigste Ønske, at disse og deslige Anlæg til Nærings-Midlernes Befordring og Handelens Udvidelse maatte blive vedligeholdte og bragte til al mulig Fuldkommenhed, saa have Vi allerede ei alene allernaadigst fundet for godt, at den grønlandske Handel og Fiskefangst fra 1 Maj indeværende Aar skal igien foreenes med den Islandske og Finmarkske, men og nu af disse 3de Handeler tilligemed den Færøeske ved dette Vort Reglement allernaadigst at stifte og oprette en samlet Handel under Navnet af den kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel, hvis Begyndelse skal regnes fra 1 Januar indeværende Aar, og den siden vedblive i 30 Aar og altsaa indtil Udgangen af Aaret 1810, med saadan Indretning og Friheder som følger:

1.

For disse saaledes foreenede Handeler have Vi allerede allernaadigst beskikket en Direction, bestaaende nu for Haanden af Vore Geheimeraad Christian Ludvig von Stemann og Ove Høegh Guldberg, Riddere, Vores Conferenceraad John Erichsen og Vores Etatsraad Wilhelm August Hansen, og naar nogen af disse skulle afgaae, have de øvrige tilbageværende allerunderdanigst at foreslaae Os 2 Personer, hvoraf Vi efter Befindende allernaadigst kunne udvælge een i den Afgangnes Sted. Ellers er Vor allernaadigste Villie og Befaling, at tvende Deputerede af Vort Rente Kammer og deriblant den første, altid skulle have Sæde i denne Direktion, og samme første Deputeret af Rentekammeret tillige have umiddelbar Forestilling til Os i alle de Sager, som angaae disse foreenede Handeler. Ligeledes have vi for disse Handeler allernaadigst udnævnt en Administration, som nu for Tiden skal bestaae af følgende administrerende Directeurer, saasom for den Islandske og Finmarkske Handel Vores Justitsraad og Raadmand

i Vor Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn Hans Christian Bech, for den Færøeske Vores forbemeldte Etatsraad Hansen, og for den Grønlandske Vores Justitsraad Hartvig Marcus Frisch.

. . . . .

8.

Revisionen saavel af de foreenede Handels Hoved- og Bi-Bøger som af Handels-Betienternes Regnskaber i Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, besørges ved et af Os allernaadigst anordnet Revisions-Contoir, som under Directionens Opsigt foreenes med Handelerne; og Vi ville efterdags som hidtil lade Revisor og hans beskikkede Medhielpere betale deres Gager af Vores Kasse ved Statsbalance-Directionen . . . . .

Fredensborg Slot, d. 2. Juli 1781.

Christian R.

C. L. Stemann. J. Erichsen. H. H. Schilden.

Wormskiold.

167.

8 April 1782.

Over-Skatte-Direktionen ophæves, og dens Forretninger fordeles mellem •Skatkammerets Kasse i Zahlkassen» («Skatkammerets anden Indretning»), en Over-Direktion for Banken og en Over-Lotto-Direktion.

Skatkammerets Deliberationsprotokol.

Unterm 11. April 1782 ist folgende allerhöchste Ordre an die Schatz-Kammer ergangen:

Under 8de hujus have Vi paa Vores angaaende Finantsvæsenet anordnede Commissions allerunderdanigste Forestilling blant andet resolveret følgende.

1. Alle Vores Stats-Balance- og Ober-Skatte-Directions Activa, visse og uvisse (foruden hvad Vi til Vores octroyerede Banque have overladt) tillige med alle, saavel deraf flydende som øvrige Stats-Balance-Directionens Ind-

tægter, saaledes som de i vedlagte Specification Nr. 1 indtil Aaret 1786 anføres og derefter fremdeles vedvare (det undtagen, hvad i Kraft af Vores herefter givende Befaling af andre skal oppebæres) overdrage Vi til Vores Skatkammer, imod at samme paatager sig alle Stats-Balance-Directionens Udgifter, som i medfølgende Specification Nr. 2 ligeledes indtil Aaret 1786 beregnes, tilligemed bemeldte Directions Passiva, liquide og illiquide, den udenlandske Gield undtagen; og have Vi befalet Vores Stats-Balance-Direction over bemeldte Activa og Passiva, Indtægter og Udgifter, at give Eder en nøye og fuldstændig Forklaring.

.....

3. Af ovenmeldte Banquen overdragne Activis indkomme, og blive af Banken indcasserede i Aaret 1783, 1,200,000 Rdr., som Vi allernaadigst have tillagd Skatkammeret til sine Udgifters Bestridelse i samme Aar, og som det af Bankens Ober-Direction efter Omstændighedernes Udfordrende kan requirere; hvoraf Skatkammeret tillige gotgiør ikke allene sin egen Undervægt for Aaret 1782, naar de fra forrige Aar til Rest staaende og i nærværende Aar forventende Bekostninger til Vores Søe-Udrustninger iberegnes, men ogsaa Stats-Balance-Directionens Indtægts-Mangel for bemeldte Aar 1782, der efter det Os allerunderdanigst forelagde Overslag beløbe til 323,310 Rdr.

.....

4. Af 5,200,000 Rdr., som Vi skyldte til Banquen, bliver ved hvert Aars 11. Martii af Eder til Banquen erlagd Rente til 4re pro Cent, og skeer første Betaling d. 11. Mart. 1783, men samme overføres strax paa Skatkammerets Conto, som derover i Banquen disponerer.

5. Af Finantz-Collegii extraordinaire Reglement og andre extraordinaire Udgifter have Vi til Skat-Kammeret henlagt = 267,444 r. 75', som fra 1783. Aars Begyndelse, af samme skal betales til Vedkommende, efter den spe-

cielle Fortegnelse og nøye Forklaring, som Vi have befaleet Vores Finantz-Collegio Eder at meddele.

.....

8. Vi have befaleet Vores Finanz-Collegium, hvert Aar at beregne Skatkammeret det Indtægts-Overskud til Gode, som ved Aarets Slutning ved samme maatte befindes.

9. Naar det Overskud, som Revenuerne af de Banquen overdragne Effecter, saaledes som de ere Banquen beregnede, og Renterne af Vores til Banquen udstædte Obligationer give over det, hvad til Vores udenlandske, til 12,487,204 rd. 16' anslagne, Gields Forrentelse udfordres, ikke strækker til at gotgiøre de ved Coursens Afvexlinger foraarsagende Mangler, saa ville Vi, at Vores Skatkammer skal erstatte Banquen hvad efter beviislig Beregning til dens Skadesløsholdelse udfordres.

.....

12. Naar af forhen ommeldte, Skatkammeret overdragne Stats-Balance-Directionens Indtægter bliver noget i Behold, efter at alle derpaa heftende Udgifter ere bestridede, og Skatkammeret det ikke behøver til sine egne Udgifter, skal det udtælles til Banquens Ober-Direction, for paa Vores udenlandske Gield at afbetales, og derved saa meget af Vores til Banquen udstædte Obligationer at indfrie; dog have I det ohngefære Beløb af saadant Overskud Sex Maaneder for Aarets Ende Banquens Ober-Direction at tilkiendegive, for at samme til saa meget af Vores udenlandske Gields Opsigelse kan føye de fornødne Anstalter,

13. Uagtet Vi ville beskikke en separat Ober-Lotto-Direction, saa skal dog, hvad deraf indkommer, i Fremtiden flyde i Skatkammerets Casse.

14. Skibstømmer Leverancen fra Geheime-Raad Rosenkrantz have Vi, saafremt det Østersøiske Handels-selskab ikke til dens Modtagelse var at formaae, henlagd

under Rente-Kammerets Administration, som er befalet med Skatkammeret at liquidere over hvad, efter Afregning med Søe-Etaten, den Grønlandske Handel og det Øster-søiske Compagnie, kunde komme Vores Extra-Skatt-Casse til Gode.

15. Blaafarveværket have Vi henlagd til Vores Bergværks-Directorium, som er befalet med Eder det Videre desangaaende at afgjøre.

16. Vores ved Stats-Balance-Directionen værende Underbetiente ville Vi at skal under deres hidindtil havde Vilkaar ved Vores Skatkammer ansættes som et nyt og separat Comptoir, der under Eders Direction besørger alt hvad Vi af Stats-Balance-Directionens Sager til Skatkammeret have henlagd, beregner alle bemeldte Directions med Skatkammeret foreenede Indtægter og Udgifter, og afleverer det aarlige Overskud til Hoved Cassen: og ville Vi allernaadigst, at disse fra Vores Stats-Balance-Direction til Skatkammeret henlagde Indtægter og de deraf flydende og bestridende Udgifter alletiider skal beregnes for sig selv og ikke nogensinde sammenblandes med Skatkammerets oprindelige Indtægter og af sammes væsentlige Indretning bestemte Udgifter.

Hvilket Vi Eder til allerunderdanigst Efterlevelse have villet allernaadigst tilkiendegive.

168.

13 April 1782.

Den ved Resolution af 8 April oprettede Over-Direktion for Banken faaer overdraget Sagerne vedkommende den udenlandske Gjæld.

Bankens Over-Direktions Resolutionsprotokol.

Christian den Syvende, osv.

Efterat Vi med særdeles Kongelig Velbehag have ladet Os foredrage, hvorledes det formedelst Vores Stats-Ba-

lance- og Ober-Skatte-Directions, Vores Landesfaderlige Hensigter fuldkommen opnaaende Foranstaltninger og Bestræbelser nu er kommen derhen, at hele Beløbet af Landets udenlandske Gield, hvis Afbetaling har været anbefalet bemeldte Vores Stats-Balance- og Ober Skatte Direction, kan overdrages til Vores Kongelige Octroyerede Banque i virkelig gode, gieldende Effecter: Saa have Vi af denne Aarsag og paa det Vores Kongelige Banque maatte være eet til Landets Beste allene bestemt, af Os og Staten umiddelbar garanteret og ikke med nogen Deel af Vore Finantser i Forbindelse staaende Institut, funden Os bevæget af Landsfaderlig Omhu for Vore kiære Undersaatter, aldeles at adskille Banquens Sager fra de Vores Stats Balance- og Ober Skatte Direction forhen anbefalede Forretninger, og at undergive hine Opsynet af en separat Ober-Direction af den Kongelige octroyerede Banque, som skal forsamle sig saa tidt Omstændighederne det maatte udfordre og forestille Banquens forrige Interessentskab paa samme Maade, som Vi i Henseende til Vores Ober Skatte Direction havde anordnet ved Vores allernaadigste Rescript af 10 Mart. 1774, for i Anledning af og i Overeensstemmelse med den ved Os stadfæstede Banquens Octroy af 29. Oct. 1736, samt Conventionen og Reglementet, at undersøge, afhandle, ved fleeste Stemmer at beslutte og at sette i Udøvelse hvad som ellers vedkom Interessentskabet, samt efter Sagernes Beskaffenhed at gjøre Os umiddelbar allerunderdanigst Forestilling. Ligesom Vi og allernaadigst ville og herved befale, at denne Ober Direction, de til hver Tiid værende trende Banquens Stands Commissairer indbefattede, alletider skal bestaae af Nie Personer.

. . . . . , ...

End videre ville Vi allernaadigst, at Vores Kongelige Banque- og Vexel Comptoir udi Vores Kongelige Residenz-

Stad Kiøbenhavn, ligesom og Vores Kongelige Banque-Comptoir i Altona skal staae under bemeldte Ober-Directions Bestyrelse, men at sammes specielle Administration skal føres: ved Banque-Comptoiret i Kiøbenhavn som hidindtil af de trende Stands Commissarier og de tvende bestandige Commissarier af den Kiøbenhavnske Banque, dog at Vores Geheime Raad Stemann som Med Directeur skal træde dertil; og ved Banque-Comptoiret i Altona af en administrerende Direction, som Vi allernaadigst ville udnævne, men udi hvilken dog den bestandig administrerende Commissarius ved den Altonaer octroyerede Banque alletider skulle være een af Directeurerne. I øvrigt igien tage og stadfæste Vi hermed Vores allerhøjeste og Kongelige Forsikring, at Vores Kongelige octroyerede Banque fremdeles skal i alle Maader forblive i sit forrige Væsen og Forfatning, og aldrig skal agtes og ansees for andet, end et Institut til Statens almindelige Beste; hvorfor Vi og paa det alvorligste befale Eder, som Vi herved allernaadigst have udnævnt til Medlemmer af Vores Ober Direction for den Kongelige octroyerede Banque, og Eders Efterfølgere udi bemeldte Ober Direction, at I stedse paa det nøjeste skal efterleve denne Vores allernaadigste Villie og ingenlunde maae tilstæde, at nogen, hvem det og maatte være, handler derimod, eller foretager noget, som i mindste Maade kan geraade Banquen til Nachdeel, men at I derimod stedse alvorligen holde derover, at det i alle Maader paa det nøjeste efter Octroyen forholdes.

I fuldbyrde derved Vores allernaadigste Villie;

Befalendes Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Christiansborg, den 13 Aprilis 1782.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorph. P. Aagaard.

169.

17 April 1782.

Over-Lotto-Direktionen skal staae under Finants-Kollegium.

Skatkammerets Deliberationsprotokol.

Nach einem allerhöchsten Befehl vom 17 April 1782 haben Ihro Königl. Maytt. dem Finanz-Collegio unter demselben dato allerhöchstdero Willen zu erkennen gegeben, dasz das Lotto mit allen dahin gehörigen Sachen zur Direction des bemeldten Collegii übertragen werden solle, und da es übrigens in Ansehung der Einnahmen des Lotto nach Se. Königl: Maytt: dieserhalben ergangenem Befehl verhalten werden solle; so ist von der Schatz-Kammer-Direction nunmehr, da die Staats-Balance-Direction eingegangen ist, an die Beykommenden bey denen andern Comptoirs die Ordre abzulassen, alle das Lotto betreffende Sachen und Papieren zu sammeln, damit die Überlieferung so bald möglich geschehen könne. . . . .

. . . . .

b. Det almindelige Finantsvæsen og dets Omordning 1784.

170.

4 Juni 1774.

Ingen Udgift udenfor Reglementet maa mere foreslaaes Kongen fra noget Departement uden gjennem den extraordinære Kommission under Arveprinsens Forsæde*) (sml. Nr. 91).

Original blandt Assignationskontorets kongl. Resolutioner.

Da ved de allernaadigst approberede nye Reglementer saavel for Vores civil- som vore tvende militaire Etater,

*) Ved Resol. af 11. Juli 1782 bestemtes det samme m. H. t. Forskud af Banken under Kongens Garanti. Se Reskr. til Finants-Kollegiet af 16. Juli s. A. blandt Assignationskontorets kongl. Resolutioner.

Statens samtlige Udgifter nu saaleedes ere regulerede, at samme med Rente-Cammerets Indtægter kand bestrides: Saa er det Vores allernaadigste Villie og Befahling, at Os fra nu af i Fremtiden paa ingen anden Maade end igien- nem Vor extraordinaire Commission af noget Vort Departement maa giøres Forestilling angaaende nogen Udgift, som ikke i bemelte Reglementer findes anført: Hvilket Vi til Efterretning for Vores Finantz-Collegium herved tilkiende give.

Fredensborg den 4: Juni 1774.

Christian R.

Friderich.

O. Thott. Schack Rathlou. Rømeling. Eickstedt.

A. P. v. Bernstorff.

Til

Vores Finantz-Collegium.

171.

2 Juni 1784.

Kongeligt Reskript, hvorved oprettes et nyt Finants-Kollegium som øverste Auctoritet med Hensyn til Finantsernes Bestyrelse og alt hvad der vedkommer Statens Pengevæsen. Den extraordinære Finants-Kommission under Arveprinsens Forsæde ophæves.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Christian den Syvende, osv.

Vor synderlig Gunst tilforn! Da vi allernaadigst have funden for got at oprette et nyt Finants Collegium, som skal bestaae af de første Deputerede af vore Cameral-Civil-Departementer; af den, som Vi ville anbefale Forestillingen og den besynderlige Besørgelse af Finants Sagerne; og af tvende Assessorer, ... Saa give Vi Eder sligt hermed tilkiende; Og skal dette saaledes af Os oprettede Finants Collegium have

1. Forestilling af alle Sager, Finantserne betreffende;

2. Foranstaltning af alt, hvad ved Vores nu værende Finants Collegio ikke grunder sig paa forrige Resolutioner;

3. Udfærdigelse af alle Kongelige Forordninger og Placater om nye Paalæg, eller Ophævelse af forrige Skatter, for saavidt de ikke angaae Told- og Consumptions Sager, eller udfærdiges af Vores Rente-Kammer, eller henhøre efter deres Natur til andre Departementer;

4. Expedition af alle Myndt-Reglementer;

5. Foranstaltning af alle overordentlige Udgifter; af de Fonds, som udfordres til at forrente eller afbetale den Udenlandske Gield; af sammes Opsigelse i forekommende Tilfælde; af nye Negociationers Aabning og de udfordrende Obligationers Udfærdigelse, saafremt Vi ikke skulle finde for got at lade slige Negociationer efter Omstændighedernes Beskaffenhed skee i Over-Banke-Directionens Navn; af den til Bankens Fornødenhed udfordrende klingende Myndt;

6. Overopsynet og Bestyrelsen af Banke-Comptoirerne i Kiøbenhavn og Altona;

7. Forestilling om de i Fremtiden uomgiængelig nødvendige Pensioner af en enten dertil efter nærmere allerunderdanigst Forestilling bestemmende Fond, eller af det halve Beløb af de fra vores Skat-Kammer til Finants-Cassen henlagte og efter Haanden udgaaende Pensioner og Vart-Penge;

8. Omsorg for Statens Indtægter og Udgifter, og for Vedligeholdelsen af den inden- og udenlandske Credit efter Landets og Bankens Forfatning;

9. Overveyelse af alle de Sager, som kan have en vigtig Indflydelse paa Statens og Handelens Balance;

10. Alle Forestillinger om Kongelige Garantier, og i Almindelighed alle de til Statens Finants-, Penge- og Credit-Væsen henhørende Sager, som ikke udtrykkeligen ere henlagde enten til Vores Over-Banke-Direction eller

til Vores Finants Casse Direction, eller Vores Skat-Kammer Direction.

Fremdeles ville Vi Allernaadigst, at, naar der forefalde i Vores Finants Collegio Deliberationer, som foranlediges ved Correspondence med andre Departementer, eller som betrefte Gienstande, der qvalificere sig til Forestilling, eller over vigtige Spørsmaale og Anliggender, som angaae den offentlige Credit eller Statens almindelige Interesse, skal den af Vore Stats Ministre, som Vi til denne Forretning maatte finde for got at udnævne, træde til Finants Collegii Samlinger. . . . .

Da Vi nu saaledes have tilkiendegivet Eder, hvad under Finants Collegii Bestyrelse skal henhøre, saa ville Vi derimod have befaleet vedkommende Vore Collegier,

a. At der ikke maae udvirkes nogen umiddelbar Kongelig Resolution over nogen overordentlig Udgift, som ikke henhører under deres reglementerede ordinaire eller reglementerede Extrafonds, men skal bestrides af de Fonds, som under Finants Collegii Administration ere henlagde, uden enten først at foreenes med Finants Collegio, eller dog ikke at tage anden Resolution, end at derover med dette Collegio skal corresponderes, hvilket da, efter at have været i Stand til at belægge sin Forestilling med bestemte og detaillerede Overslage og Beregninger, indhenter Vores nærmere allernaadigste Resolution.

b. At der hverken resolveres eller gøres Forestilling angaaende nogen Anvendelse af Kongelige Indkomster, som ikke endnu ere indkomne i Finants-Cassen, af hvad Beskaffenhed den end maatte være, uden at dermed forholdes efter nysommeldte Maade.

c. At ingen Eftergivelse af Kongelige Indkomster, som betrefte heele Kiøbsteder, Districter, Provincer eller heele Landet, bevilges eller forestilles; ikke gøres Fore-

stilling om at bevilge exclusive Handels Privilegier; om at anordne eller ophæve, forhøje eller nedsette nogen Paa- læg, Told- og Consumptions- eller saadanne Afgifter, som formedelst deres Natur maatte henhøre til noget andet Departement; om at forbyde, tillade, indskrænke eller ud- viide Ind- og Udførsel af nogen Ting eller Vahre, uden at derom i Forveyen er corresponderet med Finantz Collegio.

d. At alle Departementer skal indsende til Finants Collegium detaillerede Beregninger over de under dem sorterende Indtægter, som flyde ind i Finants Collegii Casse, og ikke alleene over de Summer, som ere ind- gangne, men ogsaa, om det forlanges, over Stedet og Maaden af deres Oppebørsel, samt alle andre Efterretnin- ger, som staae i Forbindelse med Statens Indtægter og Udgifter eller Landets Handels Balance, og endelig

e. At de i Almindelighed ikke maae nægte Finants Collegio nogen detailleret Oplysning, som kan have en di- rect eller indirect Indflydelse paa Finanserne.

I øvrigt ville Vi Allernaadigst, at den Allerhøyst an- ordnede extraordinaire Commission skal være ophævet, og skal alle derhen hørende Papiirer og Documenter afleveres til Vores Finants Collegium.

Denne nye Indretning skal strax iværksettes, dog skal Vores Over Banke-Direction og den af Os anordnede Skat- Kammer Direction beholde Forvaltningen og Administra- tionen af de Sager, som nu ere til dem henlagte, indtil Eders nærmere Forestilling og Sagernes Aflevering til be- melte Finantz-Casse-Direction, hvilket dog paa mueligste Maade maa søges tilendebragt, saaledes at den nye Ind- retning med Julii Qvartal kan tage sin Begyndelse.

Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette og alle vedkommende sligt til Efterretning at tilkiendegive.

Befalende Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Friderichsberg
den 2den Junii 1784.

Under Vores Kongelige Haand og Signet.
Christian Rex.

Schack Rathlou.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til

*Geheime Raaderne Hr. Greve Schimmelman, Hr. Greve
Reventlow, Hr. Schilden, Conferentz Raad Agerschow
og Etatz Raad Wendt, anlangende et nyt Finants Col-
legii Oprettelse og hvad under sammes Bestyrelse skal
henhøre, med viidere.*

172.

2 Juni 1784.

Det tidligere Finants-Kollegium faaer Navn af Finants-Kasse-
Direktion; den forestaaer alle dettes løbende Forretninger og
udsteder Assignationerne, ligesom den overtager begge Skatkammer-
Indretningers Indtægter og Udgifter.

Assignationskontorets danske Journal.

Kongl. Rescript af 2den hujus (d. e. Juni 1784), at
det nuværende Finants Collegium i Fremtiden skal kal-
des Finants Casse Direction, hvilken skal bestaae af de
nærværende ved Finants-Collegio ansatte Deputerede, og
endnu den, som H: M: finder for got at anbefale Fore-
stilling i Finants Sager; Denne Finants Casse Direction be-
sørger alle Indtægter og Udgifter, hvorover den udsteder
Assignationerne, alle Revisions-, Udmyntnings- og Lotto-
Sager, som nu henhøre under Finants Collegio, og i Almin-
delighed alt, hvad som betreffen den besynderlige Forvalt-
ning af Mynt-, Casse- og Penge-Sager, som ikke allerede
maatte være anbefalede Banke Comptoirernes Directioner,
dog ikkun for saavidt alle ovenmeldte Sager grunde sig
paa staaende og tilværende Resolutioner; nye Foranstalt-

ninger og Forestillinger angaaende disse Sager skal henhøre til det oprettede nye Finants Collegium; Finants Casse Directionen imodtager og alle Indtægter og Udgifter af begge Skatkammer Indretningerne, begges activa og passiva, samt deres Forbindtligheder og Rettigheder, hvorimod den anordnede Skatkammer Direktion skal anvises en fast Indtægt til de der for bestandig reglementerende Udgifter. Ved Finants Casse Directionen skal indrettes et nyt Comptoir under den ved Skatkammeret ansatte Kammer Secretaire Mau og hvorved de der værende Under Betiente skal employeres, ved hvilket Contoir skal holdes Regnskab og Bøger over alle disse modtagne activa og passiva, Indtægter og Udgifter, samt Statens udenlandske Gield og hvad til dens Forrentelse er reglementeret. Denne nye Indretning skal strax iverksettes; dog skal Over Banke Directionen og Skatkammer Directionen beholde Forvaltningen og Administrationen af de Sager, som nu ere til dem henlagde, indtil det nye Finantz Collegiums nærmere Forestilling og Sagernes Aflevering til Finantz Casse Directionen, hvilket maa tilendebringes, saa at den nye Indretning med Julii Quartal kan tage sin Begyndelse.

173.

2 Juni 1784.

Det hidtilværende Skatkammer ophæves og der udnævnes en Skatkammer-Direktion, som faaer anvist visse Indtægter til deraf at udrede visse Pensioner.

Skatkammerets Korrespondanceprotokol.

Hans Kongel. Mayestæts allernaadigste Rescript til Skatkammeret af 2den hujus (Juni 1784) indeholder blant andet:

«Da Vi allernaadigst have funden for got, at Vores Skatkammers nu værende tvende Indretninger skal være ophævede, og at samtlige hidtil dertil henlagte Indkomster

tilligemed dets Activa og Passiva skal gaae over til den af os under denne dato oprettede Finantz-Casse Direction.

Saa ville Vi derimod have anordnet en Skat-Kammer-Direction, hvortil Vi for det første ville udnævne den som Vi maatte finde for got at anbefale Forestilling i Finants Sagerne og Os Elskelig Conferentz-Raad Jessenius Clasen, som skal have det nøiere Tilsyn med Forretningerne og med hans hidindtil nydende Gehalt. Denne Vores Skatkammer-Direction ville Vi have anviist visse faststaaende Indkomster, som ere tilstrækkelige til at bestride Reglementet af staaende Pensioner og saadanne Vartpenge, som for slige Pensioner bør ansees, samt den gamle Militaire-Enke-Casses Pensioner, hvilke samtlige Udgivter blive i Fremtiden de eneste, som af Vores Skatkammer-Direction skal besørges, og hvorunder ikke indbefattes Tillæg og nye extra-Gehalter til Vore Betiente, Gratificationer og Naade Gaver, eller Vart-Penge, som ikkun ere at ansee temporaire. Vores Skatkammer-Direction underskriver alle Anviisninger. . . . .

Denne nye Indretning skal strax iværksættes; dog skal Skatkammer-Directionen beholde Forvaltningen og Administrationen af de Sager, som nu til den ere henlagde, indtil det af os oprettede nye Finantz-Collegii nærmere Forestilling og Sagernes Aflevering til Finants-Casse Directionen, hvilket dog paa mueligste Maade maae søges tilendebragt, saaledes at den nye Indretning med Julii Qvartal kan tage sin Begyndelse.»

c. Finants-Institutioner i Aarene 1785—1816.

174.

8 Juli 1785.

Der oprettes en særlig Direktion for den oktrojerede Bank og det synkende Fond.

Trykt Plakat.

Vi Christian den Syvende, osv. giøre alle vitterligt: At da Vi, i Anledning af en ved Vores Finantz-Collegio Os gjort allerunderdanigst Forestilling have taget i allernaadigst Overveyelse, hvorledes ved den allerede nogen Tid vedvarende ufordeelagtige Vexel-Cours og de af Vores allernaadigst octroyerede Banqve udgivne Sedlers ringere Værdie, fornemmelig paa nærliggende fremmede Handels-Steder, men og tildeels i nogle Provindser af Vore Riger og Lande, samt den deraf følgende Sieldenhed af klingende Myndt, tilligemed det af et uforholdsmæssig Omløb af Papiir-Myndt foraarsagede større Forbrug af fremmede Vahre, tilføyes en betydelig Skade for Vore Finantzer, for Vore kiære Undersaatter og for Vore Staters Handels-Balance i Almindelighed: Saa have Vi allernaadigst været betænkt paa de Midler, hvorved dette Onde fornemmelig maatte afhielpes, og Banco-Sedlerne igien bringes til deres sande Værd, i det Vi allernaadigst ville see Banqven sat i den Forfatning, at den med Tiden, naar den ved Os befalede Plan eengang havde opnaaet sin Fuldkommenhed og ganske Modenhed, kunde være i Stand ved Foreviisning og efter Forlangende at kunne realisere sine udgivne Sedler. Vi have til den Ende allernaadigst besluttet at lade betale Vores hele Gield til Banqven, deels i rede Penge og ved i Landet optagne Laan, deels i saadanne gode og liqvide Effecter, som med Tiden af Banqven kan realiseres; og er det Vores allernaadigste Villie, at i Fremtiden af Banqven ingen Sedler skal udgives, som ikke repræsenteres ved Guld eller Sølv eller ved saadanne fuldkommen gode Effecter, Hypotheqver eller Forskrivninger, som til alle Tider dertil kan forvandles, eller dog i sig selv indeholde fuld Valuta for de derfor udgivne Sedler. . .

Efter Vores Finantz-Collegii allerunderdanigste Fore-

stilling have Vi derfor allernaadigst villet erklære og befale, ligesom Vi og hermed erklære og befale:

1.

At Vores allernaadigste Befaling og Forsikring af 10de Martii 1774: at Banqven skal ansees som et af Vore Finantzer ganske afsondret og allene til det almindelige Beste indrettet Institut, herved igientages og stadfæstes, og at den fremdeles skal bestyres ganske i Overeensstemmelse med Vores samme allernaadigst forundte Octroy, samt at Vi ikke nogensinde af den vil fordre nogen Understøttelse, som ikke kunde bestaae med en Banqves ubrødelige Love og almindelig tilstaaede Grundsætninger. . . . .

2.

At alle Fordringer, som vores octroyerede Banque maatte have til Vores Kasse, directe eller indirecte, skal betales. . . . .

3.

For at oprette den Fond, som eene og allene skal bestemmes til Forrentelse og Afbetaling af de ved Os optagne Capitaler, have Vi end videre allernaadigst befale, at visse af Vores redeste og sikreste Revenuer skal, ligesom de indkomme, af Vores Zahl-Casserer indleveres i Banqven og deraf:

- a) Indeholdes en af Os allernaadigst bestemt saa tilstrækkelig Summa, at Renterne af alle de Capitaler, som Vi inden eller uden for Vore Stater bortskyldte, med alle paagaaende Bekostninger fuldkommen deraf kan bestrides; over hvilken Summa i Banqvens Bøger skal holdes en særskilt Conto under Navn af Rente-Fondens Conto, og hvorpaa Over-Banco-Directionen efter Finantz-Kasse-Directionens Requisition assignerer de Summer, som til Renternes Betaling udfordres, efter deres forskellige Beskaffenhed og Betalingsmaade.

- b) Henlægges Beløbet af de Fonds, som Vi allernaadigst have bestemt til en Afbetalings- eller synkende Fond, som ere: De af Vores Kasse betalende Livrenter og den almindelige Pensions-Kasses Pensioner, efter det, de ved 1785 Aars Begyndelse beløb til; Skatkammerets Pensions-Reglement, saaledes som det af os under 29de September 1784 for bestandig er approberet; Afkortningerne af bemeldte Skatkammerets og Finantz-Kassens extraordinaire Reglement, samt visse Summer, som efter Vores allernaadigste Resolution af 18de May dette Aar af det Østersøiske og Guineiske Handels-Selskab i endeel paa hinanden følgende Aar til Vores Kasse skal betales, hvilke her benævnte Poster tilsammen bedrage omtrent 450,000 Rdlr., hvortil endnu kommer alt, hvad af Rente-Fondens engang for alle reglementerede Summa overskyder, efterat hvert Aars samtlige Renter ere betalte, saaledes, at alt hvad formedelst Capitalens Aftagelse, ved Renternes progressive Formindskelse vindes, alle-tider igien anvendes til Afdrag paa Gielden; over hvilke samtlige Summer ligeledes i Vores Banqve skal holdes en særskildt Conto, under Navn af den synkende Fonds Conto, og derpaa først efter Vedkommendes Requisitioner af Over-Banco-Directionen assigneres det Fornødne til alle Udgifter, som endnu hefte derpaa, og Overskuddet efter Finantz-Collegii Disposition anvendes til Afbetaling paa Statens Gield, hvortil de udfordrende Summer efter Finantz-Casse-Directionens Requisition af Over-Banco-Directionen paa denne Fond assigneres.
- c) Naar den synkende Fond med Tiden skulde befries fra alle derpaa endnu hæftende Udgifter og opvoxe til sin fulde Summa, saa skal den dog aldrig anvendes til Forrentelse af nogen Capital eller til noget andet

Brug; men blot og allene til Afdrag paa Gielden, hvad enten denne maatte være foraarsaget ved Statens trængende Behøvenheder, eller naar disse ere tilfredsstillede, ved Foranstaltninger til Vore Undersaatters Beste og Velstand. Og ville Vi herved allernaadigst nedlegge denne Rente og den synkende Fond, som et uigienkaldeligt Underpandt for Vore Undersaatter og andre Statens Creditorer, det være sig i Freds- eller Krigs-Tider; og frasige Vi Os paa det høytideligste og helligste al anden Brug af de her benævnte Fonds.

.....

5.

Vi ville desaarsag end videre allernaadigst, at Vores Over-Banco-Direction i Fremtiden skal føre Navn af: Den Kongelige octroyerede Banqvues og den synkende Fonds Over-Direction, og hvorudi skal have Sædet tvende af Vore Stats-Ministre, som Vi dertil ville udnævne, de første Deputerede udi Vores Finantz-Collegio og udi Vore Civil-Kammeral-Departementer, General-Procureuren i Vore Kongeriger og Over-Procureuren for Vore Hertugdomme, samt de 3de Banqvues Stands-Commissarier.

.....

Ligesom det nu er Vores faste og uforanderlige Beslutning og Villie, at denne Vores allernaadigste Befaling ubrødeligen skal efterkommes og overholdes; Saa have Vi derom ikke allene allernaadigst villet underrette Vore kiære Undersaatter, men og give dem under Vores Kongelige Navn Vores helligste og allernaadigste Forsikring. Hvor- efter alle og enhver sig allerunderdanigst kunde vide at rette. Givet paa Vort Slot Friderichsberg den 8de Juli 1785.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

Schack Rathlou.

Luxdorph. P. Aagaard.

175.

19 Maj 1786.

Der oprettes en Postkasse-Pensions-Direktion, bestaaende af Finantsministeren og en Deputeret af hvert af de andre Kollegier samt af General Post Amtet.

Koncept i Danske Kancellis Arkiv.

Christian den Syvende, osv.

Vor synderlig Gunst tilforn! Da Directionen over Post- eller Pensions-Cassen i de senere Tider har været overdrages Os Elskelige Directeurer i Vores General Post Amt, men Forestillingerne om Pensioners Bevilning ikke staae i nogen Connexion med Post-Væsenets Bestyrelse; og Vores General-Post-Amt, som staaer i mindre Forbindelse med Vore Undersaatter i Almindelighed end andre Vore Departements, ey heller har den Adgang som disse til nøyere Kundskab om Betienternes Vilkaar, Opførsel og Qualificering til enten selv at nyde Pension eller deres Enker og Børn samme at bevilges;

Saa som den af Os anordnede Commission angaaende Post Cassens Anvendelse for Eftertiden med videre allerunderdanigst har foreslaaet, om ikke en særskildt Direction over Post- eller Pensions Cassen maatte beskikkes, have Vi allernaadigst funden for got, at den egentlige Pensionskasses Administration fra Post-Væsenets Bestyrelse skal være adskildt og samme overdrages en særskildt Direction, som skal bestaae af Vores Finants Minister, eller første Deputeret i Vores Finants-Collegio, der i Vores Geheime Stats-Raad haver at foredrage Os Directionens Forestillinger, og af en af de Deputerede af hver af Vore Kollegier, saavel som af General-Post-Amtet.

Thi give Vi Eder saadant hermed tilkiende, og er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I samtligen indtræde udi den af Os nu saaledes anordnede Direction for

Post- eller Pensions-Cassen; Og da den forbemelte af Os anordnede Commission udi sin indgivne Forestilling har gjort adskillige Forslag i Henseende til Bestyrelsen af samme Cassa, saa tilskikke Vi Eder herhos Gienpart af samme med Vores vedtegnede Resolutioner, paa det I Eder derefter kunne vide allerunderdanigst at rette; Befalendes Eder Gud!

Christiansborg Slot, den 19. Maj 1786.

Til

Geheime Raad Hr. Bolle Willum Luxdorph, Geheime Raad Hr. Ernst Greve af Schimmelmann til Lindenberg m. fl.

176.

19 Juli 1786.

Der oprettes en Direktion for den vestindiske Gjælds Liquidation, under Finants-Kollegiet.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Efter de af Vores Finants-Collegio allerunderdanigst anførte Omstændigheder approbere Vi hermed allernaadigst, at Forvaltningen af de Os tilforhandlede saakaldte Ter Borkske Fordringer til Planterne paa Vore Vestindiske Eilande gandske adskilles fra den Bestyrelse og de Foranstaltninger, som have Statens egentlige Gield til Formaal, og Ville Vi til den Ende hermed allernaadigst oprette en Direction, som under Navn af: Direction for den Vestindiske Gields Liquidation under Vores Finants-Collegii Overopsyn for det første og indtil samme kan blive meddeelt en fuldkommen bestemt Instruction om de Forholds-Regler, hvorefter den haver at gaae frem, skal besørge alt hvad Laanet vedkommer, saavel i Henseende til de af Os paatagne Forpligtelser i Holland, som til de paa

Planterne i Vestindien erhvervede Fordringer og Rettigheder, saasom at imodtage det, som paa Gielden fra Vestindien remitteres, at besørge Betalingerne i Holland, at erstatte det, som af andre Fonds i Anledning af denne Negociation maatte være forskudt, at foranstalte det som hos een eller anden af allerede remitterede Fonds maatte indestaae indcasseret, at besørge Bøgernes Indretning, at føre den fornødne Correspondence, med hvad videre som til denne Sags Bestyrelse i Overeensstemmelse med Vores herom allerede afgivne Resolutioner og Vores til Planterne erhvervede Rettigheder henhører, da den i de Tilfælde, hvor den maatte troe at mangle fornøden Bestemmelse, haver at henvende sig til Vores Finants-Collegium for derfra enten umiddelbar, eller efter foregaaende allerunderdanigst Forestilling at erholde Resolution.

Til Lemmer af denne saaledes af Os anordnede Direction udnævne Vi hermed allernaadigst

Vores Finants- og Commerce-Minister, Geheime-
raad Ernst Henrich, Greve af Schimmelmann,
Vores Conferents-Raad, Johann Friderich Heinrichs, og
Vores Etats-Raad og Finants-Deputeret Carl Wendt.

. . . . .
Videre ville Vi og henlegge Forvaltningen af de Os paa Kammerherre Tuite tilforhandlede hollandske Fordringer af Beløb 1,046,000 f. |: som ogsaa skal være den i Vestindien udnævnte Commissions Opsyn og Bestyrelse underkastet :| tilligemed bemeldte Kammerherre Tuits efter Vores Resolution af 17 August f. A. dermed forbundne Gield af 100,000 Rdr. til denne Direction, alt efter Vores i Henseende til denne Gield allerede subsisterende eller herefter afgivende Resolutioner. Endelig er det og Vores allernaadigste Villie, at den i Vestindien udnævnte Commission haver i Fremtiden at henvende sig til denne

Direction i alle Sager, som vedkomme de af det Ter Borkske Laan og den Tuitske Gield hidrørende Fordringer.

Friderichsberg i det Geheime Stats-Raad den 19de Julii 1786.

Christian Rex.

E. H. Schimmelmänn. C. D. Reventlow. C. v. Brandt.

C. Agerskov. Wendt.

C. W. Lange.

177.

16 August 1786.

Der oprettes en Kredit-Kasse under en særlig Direktion.

Trykt Forordning.

Vi Christian den Syvende, osv. Giøre alle vitterligt: Ligesom Vi allerede ved Placaten af 8de Julii 1785 have tilkiendegivet Vore kiære og troe Undersaatter Vores allernaadigste Hensigt og Villie: at oprette en Credit-Kasse, og at forlehne den med en passende Fonds, for deraf imod tilstrækkelig Sikkerhed at lade giøre Forskudde til saadanne Indretninger, der sigte til de producerende Eendommens Forbedring og Productionens Forøgelse og i sær til Vore Norske Undersaatters, samt fornemmelig til Bergverks-Eieres Understøttelse, som de, der i Almindelighed finde meest Vanskelighed at tilveiebringe de til Producternes Frembringelse fornødne Midler: Saa have Vi fremdeles taget denne for Vore Undersaatters Bedste Os saa meget magtpaaliggende Sag i allernaadigst og nøieste Overveielse, for at bestemme saavel de Gienstande, til hvilke, som og de Regler, hvorefter Vi allernaadigst ville af denne Kasse tilstæde Understøttelser; hvorved Vi fornemmelig have henvendt Vores Opmærksomhed til de Indretninger og Foranstaltninger, som deels love den fuldkomneste, almindeligste og bestandigste Forbedring af Grundeiendommene til Productionens uforanderlige og til-

tagende Forøgelse, i det de enten bygges paa eller forbindes med Beboernæs fordeelagtigere og en almindelig bedre Cultur til Følge havende borgerlige Forfatning, deels i Almindelighed have til Hensigt allerede dyrkede Jorders mere frugtbringende og udyrkedes foretagende Bearbeidelse, deels ogsaa med Sikkerhed forskaffe andre frembringende Eiendomme de Fornødenheder, som de til Producternes Fremdrift uundværlig behøve; og efterat Vi have approberet den Os af Vores Finants-Collegio forelagte Plan for Credit-Kassens Oprettelse og Forvaltning, samt anviist de Fonds, hvormed Vi ville forlehne denne Kasse, have Vi allernaadigst fundet for godt, følgende i Overeensstemmelse med den approberede Plan at anordne og befale:

I.

Da Vi allernaadigst ville, at den til Credit-Kassen udsatte Fonds eene og allene skal bestemmes til deraf paa den anordnede Maade at gjøre de til Hensigtens Opnaaelse udfordrende Forskudde, og at den følgerig gandske skal være afsondret fra Vores øvrige Finantser: Saa have Vi og til sammes Bestyrelse allernaadigst udnævnt en særdeles Direction, som bestaaer af nogle Deputerede udi Vores Finants-Collegio, og visse andre Landvæsens- og Bergverkskyndige Embeds-Mænd, til hvis Afgiørelse, i Overeensstemmelse med den dennem allernaadigst givne Instruction, Vi have henlagt alle til Credit-Kassen og sammes Forskudde henhørende Sager.

.....

Givet paa Vort Slot Friderichsberg, den 16de August 1786.

Under Vores Kongelige Haand og Seigl.
Christian R.

Schimmelmänn.	Reventlow.	Brandt.	Agerskov.

Wendt.	Zoëga,

Lange.

178.

25 April 1787.

Der oprettes en særlig Pensions-Fond under Finants-Kollegiet.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

. . . . . Saa have Vi . . . allernaadigst villet . . . befale:

1.

At Vores Finants-Collegium skal tilstille Vore Departementer de til et hvert af dem henhørende Poster af den under Litt. M. denne Forestilling vedlagte, eller en anden af Vores Finants-Collegio nærmere forfattende Fortegnelse paa adskillige, Vores Kasse til Last liggende Udgifter, be- dragende omtrent 296,546 rdl. 87¹/₂' og tilkiændegive dem Vores allernaadigste Villie, at ved forefaldende Afgang paa nogen af disse Udgifter ingen Forestilling skal gøres om sammes Vedblivelse, Continuation paa Efterfølgeren, eller Bortgivelse til andre, dersom dets angaaende ikke allerede ved Vore foregaaende Resolutioner noget skulde være bestemt.

2.

At af denne Fortegnelse skal uddrages tvende separate Lister, den eene af saadanne Gage-Tillæg, Vartpenge og Pensioner, som kan formodes først at ville ophøre, indtil Beløbet af Eet Hundrede Tusinde Rigsdaler, som Vi allernaadigst ville bestemme som en Fonds, for deraf at udreede de Vartpenge, Pensioner og Extra-Tillæg, som Vi i Fremtiden maatte finde for got at bevilge.

3.

Men da de Besparelser, hvoraf denne Fonds skulde opkomme, ikkun efter Haanden finde Stæd, saa ville Vi, at af Vores overordentlige Indtægter strax skal reglementeres Tyve Tuusinde Rigsdaler, som en Deel af ovenmeldte Fonds af 100,000 r., for deraf at bestride de for nærværende Tiid

af Os for uomgiængelig nødvendig befundne Pensioner, Vartpenge og Gage Tillæg, hvilke dog siden skal overgaae paa bemeldte Fonds, ligesom der bliver Vakanz af de nu derpaa hæftende Udgivter. Dog ville Vi, at af disse 20,000 r. ikke meere end Beløbet af det Halve Os skal forestilles til Bortgivelse i forommeldte Hensigt, men at den anden halve Deel skal henlægges og bevares, som en Fonds, hvoraf kan gøres Forskud til saadanne Gage-Tillæg, Vartpenge eller Pensioner, som Vi i gandske overordentlige Tilfælde maatte finde fornøden allernaadigst at bevilge, uagtet den egentlig dertil bestemte Fonds ikke skulle formaae at udreede dem, saalænge indtil de deraf formedelst Afgang kan overtages. Af denne sidste halve Deel ville Vi ogsaa allernaadigst bestemme 600 r. aarlig, som af Vores Finants-Collegio skal anvendes til Gaver og andre Understøttelser til nødlidende og til Hielp trængende Personer.

Og ligesom Vi herved i Almindelighed befale, at den ved denne Vores Resolution saaledes bestemmende Pensions Fonds med mueligste Sparsommelighed skal anvendes, saa ville Vi og i Særdeleshed, at i det mindste den her ommeldte Reserve Fonds af 10,000 r. skal, paa de første derpaa lagte 600 r. nær, saavidt mueligt, holdes frie, for at kunne tiene i saadanne overordentlige Tilfælde, som forhen er meldt.

4.

Disse 20,000 r. blive derfor paa Reglementet staaende, saalænge som den herved allernaadigst bestemmende Pensions Fonds af 100,000 r. endnu ikke er besparet af de Udgivter, som for nærværende Tiid hæfte derpaa, eller dog saa meget deraf, som udi disse Besparelser endnu fattes i den fulde Summe af 100,000 r., men, naar den er fyldt, gaae bemeldte 20,000 r., eller saameget deraf endnu maatte staae paa Reglementet, gandske ud deraf.

5.

Vi ville, at af denne Pensions Fonds ikke skal udreedes til een Person, større Pension eller Appanage, end til Beløbet af 1500 r., og dersom Vi allernaadigst skulde finde for got at bevilge en større Pension eller Appanage, saa skal det, som overskyder 1500 r., betales af de Fonds, som ved Besparelser paa den anden, af ovenmeldte Fortegnelse Litt: M: forfattende Liste opkomme og derpaa anføres, indtil det ved Afgang eller anden Anledning bortfalder. . . . .

Christiansborg i det geheime Stats-Raad, den 25de April 1787.

Christian R.

E. Schimmelmänn. C. D. Reventlow. C. V. Brandt.

C. Agerskov. Wendt. Zoëga.

C. W. Lange.

179.

4 Juni 1788.

Bestyrelsen af Pensions-Fonden (se Nr. 178) overdrages til Skatkammer-Direktionen.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

. . . . . Og da Vi have taget i allernaadigst Overveielse, at det vil tiene til en bedre Orden, om denne Fond for sig særskildt bliver bestyret, saa er det end videre Vores allernaadigste Villie, at Pensions-Fonden herefter skal henlægges under Skatkammer Directionen, og denne Fonds heele Beløb, tilligemed det, som efter de fastsatte Bestemmelser i forekommende Tilfælde extraordinair skal gotgiøres den, til bemelte Direction under eet af Finants-Cassen skal anvises, og at det, som efterat de bevilgede Pensioner og Tillæg ere udredede, bliver tilovers, skal samles, og tilligemed det ved Pensioners Afgang be-

sparede til videre Disposition efter Vores Finants Collegi allerunderdanigste Forestilling bevares.

Christiansborg i det Geheime Stats-Raad den 4de Junii 1788.

Christian R.

E. H. Schimmelmänn. C. D. Reventlov. C. v. Brandt. Wendt.
J. Zoega.

C. W. Lange.

180.

16 Februar 1791.

Der oprettes en Dansk og norsk Speciesbank; den gamle oktrojerede (Kurant) Bank skal nedlægges.

Aabent Brev i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi Christian den Syvende, osv.

Giøre alle vitterligt: at da det er vigtigt for Vore Rigers og Landes Agerdyrkning, Handel og øvrige Næringer, ligesom og for Ordenen i Statens Indtægter og Udgifter, at de Pengesorter, som ere i Omløb og som skulle tiene til indenlandske og udenlandske Betalinger, stedse kunne have en ved dem selv sikker indvortes Værdie, saa have Vi og været betænkt paa, hvorledes til en saadan Fasthed og Stadighed i det offentlige Pengevæsen jo meer og meer kunde virkes.

Til den Ende have Vi, saaledes som ved Vores Forordning af 29 Februarii 1788 er skeet, indført Species-Mynten i Vore Hertugdømme Slesvig og Holsteen, med Hensigt til at denne Mynt med Tiden og efter Leilighed og Omstændigheder skulde vorde almindelig Landemynt for samtlige Vore Riger og Lande. For nu at komme dette Øjemed nærmere og for derved at giøre det ved virksomme Midler mueligt, at Vore Riger, saavel som Vore Hertugdømme, kunne i Species-Penge efterhaanden faae

en saadan Landemynt, hvis indvortes Værd hviler paa en desto fastere Grundvold, have Vi besluttet og bestemt:

I. At den nu værende til Os overdragne Kiøbenhavnske Assignations-, Vexel- og Laane-Banke, hvis udstedte Sedler alle lyde paa Courant, skal efterhaanden, og uden at afvige fra Grundsætningerne i dens Octroy, eller fra nogen af den indgaaet og nu gieldende Forpligtelse, indtage bemeldte sine Sedler ved at inddrage i taalelige Terminer det den har tilgode:

At disse Sedler skulle efterhaanden, som de indkomme, casseres, og at denne Banke selv, naar Sedlerne alle til sin Tid ere indkomne og casserte, skal ophøre.

II. At for begge Vore Riger, Danmark og Norge, maae oprettes en nye Banke, hvis Mynt og Sedler skulle være Speciespenge, indrettede efter den gamle Danske Species Myntfod, og altsaa af samme Slags som de, der ved Forordningerne af 29 Februarii 1788 ere indførte i Vore Hertugdomme, og hvilken Banke, tilligemed at erholde saadanne Fordeele, hvorved den selv kan vel bestaae, skal være bunden til saadanne Forpligtelser, at den derhos efter en Bankes første Hensigt kan gavne det Almindelige, uden at udarte til ved Misbrug at svække sin egen og Landets Credit paa indenlandske eller udenlandske Stæder.

III. At denne nye Danske og Norske Species-Banke skal fortrinligen overdrages Vore egne Undersaatter, saamange som have Lyst og Evne til i Interessentskab at indtræde, og derom i Tide melde sig; Og at naar Banken saaledes af et Interessentskab er oprettet og holdes, da skal dette Interessentskab selv have fuldkommen Frihed til ved Mænd af dets eget Middel, som det selv vælger,

at forestaae og bestyre samme til Interessentskabets og det Almindeliges Vel, efter dens Octroy og Reglement, uden deri paa nogen Maade at giøres Indgreb eller Hinder.

Octroyen og Reglementet for denne nye Species-Banke. have Vi under Dags dato underskrevet og befalet at bekiendtgjøres, paa det at deraf omstændeligen kan erfares, hvilke Rettigheder bemeldte nye Banke forundes, og hvilke Forpligtelser den derimod paalægges. Men da det derhos er fornødent, at alle og enhver tillige underrettes om, hvorledes Interessenter til denne nye Banke antages, samt i hvilken Orden den gamle Banke skal vorde sluttet og inddrage sine Sedler, medens den nye begynder og sætter sine i Omløb, ligesom og hvorledes den Mynt og de Sedler, som enhver af Bankerne bruger, kan ventes at gaae og gielde ved Siden af hinanden, medens den hidtil værende Banke og dens Sedler ere til med videre; saa give Vi ved dette Vort aabne Brev saadant, til hver Mands Efterretning foreløbigen tilkiende, saaledes som følger:

. . . . .

7.

Samme Dag, da den nye Banke aabnes, lukkes den gamle nu værende Banke for alle nye Udlaan og Disconteringer, hvilke Forretninger, ligesom fleere Banco-Forretninger, da gaae over fra den gamle til den nye Banke, saa at den gamle fra den Tid af ikke befatter sig med andet end at inddrage sit Tilgodehavende og at fornye sine til den Dag udestaaende Laan, for saavidt Fornyelse deraf kan finde Sted, samt at vexle sine egne udstedte Sedler og at modtage samme paa Folier; Alt efter de for den gieldende Anordninger, hvilke for saavidt skulle fremdeles staae ved Magt.

. . . . .

Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vor Kongelige
Residence Stad Kiøbenhavn den 16de Febr. 1791.

Under Vores Kongelige Haand og Segl.
Christian R.

E. H. Schimmelmänn. J. E. Scheel. C. D. Rewentlow.
Wendt. J. Ryge. J. N. Tetens.

C. W. Lange.

181.

25 Maj 1791.

Der oprettes en særlig Administration for den synkende
Fond.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Ligesom vi paa den octroierede Bankes og synkende Fonds Over Directions allerunderdanigste Forestilling ved allernaadigst Resolution af 25de Februar dette Aar iblant andet have besluttet, at en særskildt Administration over den synkende Fond skulde vorde anordnet, hvis Formaal skal være at giøre alle til denne Fond indflydende Summer, saalænge indtil over samme efter deres Bestemmelse disponeres, frugtbringende, saa udnævne Vi herved allernaadigst til Medlemmer af denne Administration Vores Etats Raad og Finants Deputeret Johan Nicolas Tetens, Justits-Raad og Banco Commissair Bernd Christoph Wilkens og Directeuren ved Banco Comptoiret Philip Jacques Obelay, ligesom Vi og ville, at Bogholderen for Vore active og passive Fordringer, Kammer-Secretair Hinrich Anton Mau, som skal besørge Secretairs Forretninger ved Administrationen, tillige skal indtræde i samme.

Vi bifalde ligeledes samtlige ved denne allerunderdanigste Forestilling foreslagne Forholds Regler for bemeldte Administration og ville, at samme derefter i alle forekommende Tilfælde skal gaae til Verks.

Christiansborg-Slot i det Geheime Stats Raad den
25 Maj 1791.

Christian Rex.

E. H. Schimmelmänn.	J. E. Scheel.	Wendt.	J. Ryge.
			C. W. Lange.

182.

2 Maj 1792.

Der nedsættes en Kommission til Kurant-Bankens Realisation.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Efterat Vi have ladet Os udførligen foredrage denne
allerunderdanigste Forestilling og Resultatet af den i Følge
Vores mundtlige Befaling imellem Finants-Collegiet og
Overbankdirectionen førte Correspondence, ville Vi til Stad-
fæstelse og nøyere Bestemmelse af Vores under 2 Julii
1790, 11 Febr. og 23 Nov. 1791 afgivne Resolutioner
allernaadigst:

At Vores i denne Forestillings Bilag Litr. C anførte,
reglementerte og ureglementerte Gield til Banken af
Beløb 9,647,466 r. 29 s., ikke meere skal betragtes som
Gield, eller deraf ved Banken beregnes nogen Rente,
Vores Casse til Last; at følgelig denne Gield, for saavidt
den har været opført i Giolds-Reglementet, deraf skal ud-
gaae, og de for en Deel deraf nedlagte Hypotheker af
Banken udleveres;

At Bankens øvrige Activer, beløbende, efter den i
Bilaget Litr. H. i Overeensstemmelse med Bøgerne giorte
Beregning, til 8,949,419 rd. 41 s. skal bestemmes til et
Realisationsfonds, hvormed saavel som med de andre til
denne Hensigt til Banken overdragne Vore Activer skal
inddrages den befalede aarlige Summa af 750,000 rd. i
Danske Bancosedler. . . . .

. . . . .

At Realisationsfondet skal bestyres af en Commission, bestaaende af et af Finants-Casse-Directionens Medlemmer, hvortil Vi allernaadigst udnævne Deputeret i Finants Collegiet og Directeur i Finants Casse Directionen Etatsraad Johan Nicolas Tetens, og de funktionerende Bank-Commissarier, hvilken Commission skal have Navn af Courant Bankens Realisations-Commission. . . .

Christiansborg Slot i det Geheime Stats Raad den 2 Maij 1792.

Christian R.

E. H. Schimmelmänn. Wendt. J. Ryge.

C. W. Lange.

183.

13 Novb. 1799.

Der oprettes en Deposito-Kasse under en særlig Direktion.

Trykt Plakat.

Vi Christian den Syvende etc. Giøre vitterligt: At da den Danske og Norske Species-Banke ved den udenlands indtrufne Forvirring i Credit-Væsenet og sammes ogsaa her sporede Virkninger, har seet sig i den Nødvendighed at inddrage og indskrænke sine Udlaan, hvorved ikke blot den handlende, men tillige alle øvrige Classer af vore kiære og troe Undersaatter maae savne den Understøttelse ved Laan af Banken imod foreskreven tilbørlig Sikkerhed, som de i de nærværende Omstændigheder allermest trænge til, Saa have Vi, paa Vort Finantz-Collegii, efter Foreening med Species-Bankens Direction, grundet paa dens Repræsentanters Samtykke, Os allerunderdanigst giorte Forslag, bifaldet og besluttet en Indretning, som træder i Species-Bankens Sted, saalænge indtil denne igien kan virke ligesom forhen.

Vi befale og anordne derfor herved allernaadigst saaledes som følger:

1.

Der aabnes, saasnart skee kan, under Vort Garantie, i Vor Residents-Stad Kiøbenhavn en Deposito-Kasse, af hvilken, under Iagttagelse af de, den Danske og Norsk Species-Banke i Henseende til dens Udlaan foreskrevne Regler, kan tilstaaes temporaire Laan imod sikkert Pant og 4 Procent aarlig Rente. . . . .

4.

Den Direction, Vi til denne Kasses Bestyrelse have udnævnt, bestaaer af 2de Vort Finantz-Collegii Medlemmer, et Medlem af Courant-Bankens Realisations Commission og Directionen for den Danske og Norske Species-Banke, af hvilken efter indbyrdes Foreening vexelviis 2de Medlemmer af Gangen tiltræde forbemeldte Direction.

Givet i Vor Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn den 13de November 1799.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Christian R.

Moltke.

Schow. Colbiørnsen. Reiersen.

184.

21 Okt. 1803.

Der oprettes en Skatkammer-Fond, bestemt til deraf at afholde de overordenlige Udgifter til Statens Forsvar.

Trykt Forordning.

Vi Christian den Syvende, osv. Giøre vitterligt: At ligesom Vi i Betragtning af de høie Priser, hvortil alle Ting ere stegne, som udfordres til at opretholde Statens

Styrke, Selvstændighed og Velfærd, have seet Os nødsagede til, uden at tabe af Sigte den mueligste Skaansomhed for Vore kiære og troe Undersaatter at formere Vor Kasses Indtægter ved nye Paabudde i Forhold til Udgivterne, forsaavidt disse kunne bringes under Beregning, saa opfordrer og Pligt Os til i dette samme Øiemerke at sørge for, at de Midler altid have tilrede, som i overordentlige Tilfælde behøves, naar Vi til Fædrenelandets Betryggelse maatte finde Os beføiede til at foranstalte Rustninger til Lands eller Søes; da det er Os magtpaaliggende, at dette maa kunne udføres, uden at Statsgielden ved ethvert saadant Tilfælde skulle forøges, eller den Orden, som er fastsat til denne Gields Afbetaling, skulle forrykkes. Til den Ende have Vi besluttet at oprette et Fond, der skal tiene til at bestride de Udgivter, som forefalde ved overordentlige Rustninger; og naar disse ikke finde Sted, da voxe ved sine bestemte Indtægter, samt imidlertid virke til at oplive Penge Omløbet og fremme National-Vindskibeligheden. Dette Fond skal kaldes: Skatkammer-Fond, og Vi befale, at der i Henseende til dets Indtægter, Udgivter, Øiemeed og Bestyrelse skal forholdes paa følgende Maade:

§ 1.

Skatkammerfondet skal være aldeles særskildt fra den almindelige Stats-Kasse og have sine egne Indtægter og Udgivter, sin egen Bestyrelse og sit særskildte Regnskabs-Væsen.

§ 2.

Til Indtægt for dette Fond bestemmes det aarlige Beløb af Forhøielser paa visse Afgivter, som nærmere foreskrives ved de Anordninger, som Vi under denne Dags Dato udstæde igiennem Vore Cancellier, Vort Rentekammer og Vort General-Toldkammer.

.....

§ 5.

Vi have ved Ordre til Vort Finants-Collegium og Over-Bank-Directionen bestemt en vis Sum af Skatkammer-Fondet, der skal aarligen udredes som Tilskud til de nationale Soldaters Douceur-Penge; men i øvrigt maa alt hvad der indflyder i bemeldte Fond til intet andet Brug nogensinde anvendes end til Bekostninger i overordentlige Tilfælde, naar en Deel af Vor Land- eller Søemagt maatte sættes i Bevægelse for at værne om Fædrenelandets Sikkerhed og Fred; Altsaa forstaaes ikke her under de i Fredstider sædvanlige Samlinger til Vaabenøvelser, Fæstningers, Skandsers eller Defensions Værkers Anlæg og Vedligeholdelse, Flaadens Bygninger, Arsenalernes Forsyning, hvortil Søe- og Land-Etaten have deres reglementerede Fond. Og Vi befale herved, at de Mænd, til hvis Omhu Fondets Bestyrelse betroes, skulle stedse vaage over og staae Os til Ansvar for, at Fondet ikke til andet Brug nogensinde anvendes, end det, som her er bestemt.

.....

§ 12.

Bestyrelsen over Skatkammer-Fondet føres, under Over-Bank-Directionens Overopsigt, af en Administration, som Vi dertil udnævne. Over-Bank Directionen skal paa-see, at Indtægterne indkomme og efter de her foreskrevne Regler anvendes til deres Øiemeed og til intet andet, samt at ordentligt Regnskab derover holdes. Aarligen skal Directionen ved Forestilling til Os fremlægge General-Balance over Indtægter og Udgifter og derhos Forklaring om Fondets Tilstand, med videre derhen hørende.

.....

Givet paa Vort Slot Friderichsberg, den 21de October 1803.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.
Christian R.

Moltke.

Colbiørnsen.	Reiersen.	Feddersen.	Cold.	Knudsen.
	Bülow.	Monrad.		

185.

11 November 1803.

Skatkammer-Direktionen ophæves og der oprettes en Skatkammer-Administration, der skal bestyre saavel Skatkammer-som Pensions-Fonden.

Original ved Pensionsfondens Journal i Skatkammer-Arkivet.

Christian den Syvende, osv.

Vor Bevaagenhed! Da Vi ved Forordningen af 21de f: M: have oprettet et Skatkammer-Fond, bestemt til at afholde saavidt mueligt de til Statens Forsvar forefaldende overordentlige Udgivter, og Vi under Dags Dato have ophævet den forhen værende Skatkammer Direction, saa er hermed Vor allernaadigste Villie og Befaling, at I som Administratorer overtage Bestyrelsen af denne nye Skatkammer-Fond og derhos besørge de Forretninger, som hidindtil have været den nu ophævede Skatkammer-Direction overdragne.

I øvrigt vil det fornødne i Henseende til Over Bank Directionens Over-Opsyn med Skatkammer-Fonden, saavel som de nærmere Regler og Forskrivter for Skatkammer Fondets specielle Bestyrelse, igjennem Vort Finants-Collegio blive Eder tilkjendegivne.

Skrevet paa Vort Slot Friderichsberg d. 11te November 1803.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.
Christian R.

Moltke.

Reiersen. Cold. Knudsen. Monrad.

Hansen.

Til

Justitsraad Peter Grønland, Kammerraad og Committeret i det Kongelige Vestindiske Guineiske Rente og General Toldkammer Johan Philip Rosenstand-Goiske og Kammerraad Mathias Christian Clasen, angaaende som Administratorer at overtage Bestyrelsen af det nye Skatkammer Fond, m. v.

186.

16 November 1803.

Skatkammer-Administrationen skal i Henseende til Skatkammer-Fonden staae under Overdirektionen for Banken, og i Henseende til Pensions-Fonden under Finants-Kollegiet.

Original ved Skatkammer-Fondens Journal i Skatkammer-Arkivet.

Christian den Syvende, osv.

.....

1.

Skat-Kammer-Administrationen skal bestaae af 3 Lemmer, og have en Secretair, som tillige er Bogholder. Hine saavel som denne udnævnes af Os paa Vort Finants-Collegii allerunderdanigste Forestilling.

2.

Denne Administration skal have Forvaltningen af Skat-Kammer-Fonden under Vores octroyerede Bankes og den synkende Fonds Over-Directions Tilsyn, og tillige besørge de Forretninger, som hidtil have været Skat-Kam-

mer-Directionen betroede, òg gaae de ved denne ansatte Betiente tilligemed Cassereren ind under Skat-Kammer-Administrationen.

3.

Den besørger alle Skat-Kammer-Fonden vedkommende Forretninger efter de nu bestemte Forskrifter og de Resolutioner, Vi i den Henseende herefter maatte finde for godt at meddele. I alt hvad der er udenfor disse henvender den sig derimod til Vores octrøyerede Bankes og synkende Fonds Over Direction, og fra denne skee alle Forestillinger til Os, bemeldte Fond vedkommende. Paa samme Maade har Skat-Kammer Administrationen i alt det, som angaaer Pensionsfonden, at henvende sig til Finants-Collegium, hvilket, ligesom hidtil, eene har umiddelbar Forestilling til Os i de Sager, som vedkomme denne Fond.

.....

Skrevet paa Vort Slot Frederichsberg, den 16 November 1803.

Under Vor Kongelige Haand og Segl!
Christian R.

E. H. Schimmelmänn.	Wendt.	J. N. Tetens.
C. W. Lange.		

Kellermann,
Fuldm.

Til
Vores Skat-Kammer-Administration.

187.

8 April 1808.

Der oprettes en Skatkammer-Afdragsfond, som foreløbig træder i Steden for Skatkammer-Fonden.

Trykt Forordning.

Vi Frederik den Siette, osv.

Da Vi, formedelst et ligesaa uventet som uretmæssigt fiendtligt Angreb, der har forstyrret Vore Staters Roe og berøvet dem Fredens velgiørende Følger, ere blevne indviklede i en Krig, som ved en bydende Nødvendighed opfordrer enhver af Vore troe og kiære Undersaatter til de mueligste Anstrængelser; saa have Vi taget under Overveielse, ved hvilke Midler disse Anstrængelser kunde gøres mindst følelige, og hvorledes de Foranstaltninger, som ere nødvendige til Vore Finantsers Betyggelse til at afvende tilkommende trykkende Byrder og til at lindre det Tab, som maatte flyde af Fiendens Ødelæggelser eller af Standsningen af Midlerne til Erhverv eller ogsaa af Miscredit, bedst kunde sættes i Forbindelse med dem, som Krigens Fortsættelse fordrer.

Til at opnaae disse Vore allernaadigste Hensigter, have Vi, efter den af Vort Finants-Collegio Os i denne Anledning giorte Forestilling, anseet det meest passende at beslutte og anordne som følger:

1.

Under Benævnelsen af Skatkammerets Afdragsfond oprettes en Fond, som giver den allerede ved Forordningen af 21de October 1803 oprettede Skatkammerfond ikke alene forøgede Midler til Bestridelsen af de Udgifter, som overordentlige Bevæbninger kunne fordre, endog i Fredstider, men ogsaa sætter den i Stand til virksom at kunne bidrage til Krigens Bekostninger, og til de ved denne foranledigede Foranstaltninger.

2.

Til denne Skatkammerets Afdragsfond bestemme Vi følgende Indtægter:

- 1) De ved Forordningen af 11. October 1803 til Skatkammerfonden henlagte Indtægter;

2) De Forhøielser af adskillige Afgifter, som ved Forordningerne af 6te Junii 1806 ere paabudne indtil videre;

3) Følgende Afgifter, som nærmere bestemmes ved Vore igiennem Vort Rentekammer under Dags Dato udgivne Anordninger, nemlig:

.....

3.

Alle disse Indtægter skulle tilflyde Skatkammerets Afdragsfond. Men i Tilfælde at disse, efter at deraf er udredet det, som i Følge Forordningen af 21de October 1803 skal bidrages til de aarlige Douceurer til de Nationale, skulde i Giennemsnit aarligen udgiøre mere, end deres nu anslagne ringeste, Skatkammer-Afdragsfonden tilsikkrede aarlige Beløb, da tilfalder dette Overskud den almindelige Statscasse, som Godtgjørelse for de betydelige Udgifter, den allerede har baaret, og som ere af den Beskaffenhed, at de efter Skatkammerfondens oprindelige Bestemmelse skulde erstattes af samme.

4.

Skatkammerets Afdragsfond træder strax i Kraft, og dens Indtægter beregnes den tilgode fra 1ste Januarii indeværende Aar, fra hvilken Tidspunct ogsaa de nye Afgifter tage deres Begyndelse.

.....

10.

Skatkammerets Afdragsfond skal i Almindelighed bestyres efter de Grundsætninger og paa den Maade, som i Forordningen af 21de October 1803 er foreskrevet angaaende Skatkammerfonden. Den skal altsaa, ligesom denne, være aldeles adskilt fra den almindelige Statscasse og have sin egen Bestyrelse og sit særskilte Regnskabsvæsen.

Bestyrelsen føres, under Overopsyn af Courant-Bankens og den synkende Fonds Over-Direction, af den nu udnævnte Skatkammer-Administration, ved hvilken de for-

nødne Bøger over Skatkammer-Afdragsfondens Indtægter føres.

. . . . .

12.

Saasnart Skatkammer-Afdragsfonden har opfyldt sin Bestemmelse, træder Forordningen af 21de October 1803 om Skatkammerfonden igien uforandret i Kraft.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Givet i Vor Kongelige Residents - Stad Kiøbenhavn, den 8de April 1808.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.
Frederik R.

Kaas.

Cold. Bülow. Monrad.

188.

5 Januar 1813.

Der oprettes en Finants-Deputation for at forhandle om et Statsbudget; alle særlige Fonds henlægges under Finants-Kollegiet.

Trykt Reskript.

Frederik den Siette, osv.

Vor synderlige Gunst og Bevaagenhed! I Forbindelse med Vor Forordning om Forandring i Pengevæsenet have Vi allernaadigst foreskrevet Følgende med Hensyn til Finantsforvaltningen for Fremtiden. Ethvert af Vore Collegier eller Departementer, som den nærmere Forvaltning af een eller flere enkelte Dele af Stats-Indtægterne og Udgifterne er anbetroet, skal af sit Middel udnævne to eller høist tre Mænd, hvilke paa en vis Tid hvert Aar skulle sammentræde med ligesaa mange, som Vort Finants-Collegium af sit Middel har at udvælge, for som Finants-

section for den paagjeldende særskilte Forvaltningsgreen at overveie og beregne, hvad der til denne Forvaltningsgreen behøves i det forestaaende Aar, naar alle tilraadelige Indskrænkninger og Besparelser anvendes. Disse Beregninger fra de forskjellige Finantssectioner, som for hver enkelt Forvaltningsgreen altid skulle affattes med Hensyn paa de Hovedrubriker hvoraf den aarlige Budget skal bestaae, blive dernæst at indsende til den forenede Finants-Deputation, hvilken, under Forsæde af Vor Finantsminister, skal bestaae af Vort Finants-Collegium in pleno, tilligemed eet Medlem af hvert af Vore Statscollegier, som have umiddelbar Forestilling til Os, og som Vort store Seigl er anbetroet. I den forenede Finants-Deputation, der i øvrigt, ligesom Finantssectionerne, kun til det angivne Øiemed forsamles eengang aarligen, men ellers ikke uden Vor specielle allerhøieste Befaling, skulle dernæst de af samtlige Finantssectioner udarbeidede Beregninger og Overslag under eet samles og afveies efter Statens Kræfter og de derved mulige Resourcer, hvorved den forenede Finants-Deputation efter eget Skjønnende kan kalde de enkelte Finantssectioners Medlemmer til personlig Raadførsel og Oplysnings Meddelelse. Naar den forenede Finants-Deputation derefter har affattet den hele Budget eller Finantsoverslag for det kommende Aar, saaledes at de Indtægter, paa hvilke der rimeligen kan gjøres Regning ere bragte i behørig Ligevægt med Beløbet af de Udgifter, som findes nødvendige at bringe i Beregning, saa bliver denne Budget, forsynet med Underskrift af samtlige Medlemmer af den forenede Finants-Deputation, Os allerunderdanigst at forelægge af Vor Finantsminister, og naar den af Os allernaadigst er approberet, har Vort Finants-Collegium at foranstalte samme offentligen bekjendtgjort.

. . . . .

Det er ogsaa Vor allernaadigste Villie, at enhver Fond, som ikke er henlagt under noget specielt Collegiums eller Departements Bestyrelse, skal staae under Vort Finants-Collegii umiddelbare Control, da dette Vort Collegiums første og væsentligste Pligt skal være at vaage over det hele Agregat af Stats Indtægter og Udgifter og disses indbyrdes Balance, hvorunder fornemmeligen henhører den strængeste Paapassenhed, at ingen vilkaarlig Overskridelse af det i Budgeten beregnede Udgiftsbeløb under nogen-
somhelst Forvaltningsgreen finder Sted.

.....

Skrevet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn
den 5te Januar 1813.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.
Frederik R.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

*Rescript
til*

Vort danske Cancellie.

189.

5 Januar 1813.

Der oprettes en Rigsbank, medens det bestemmes, at Kurantbanken, Speciesbanken, Deposito- og Laanekassen skulle ophæves.

Trykt Forordning.

Vi Frederik den Siette etc. Giøre vitterligt: Da Statens hidtilværende Pengevæsen er rystet i sit Inderste, saa have Vi besluttet at bringe Orden og Fasthed deri tilveie ved at sætte det paa en varig og urokkelig Grundvold. Vi have derved tillige fundet det nødvendigt at ophæve Forskiellen paa Penge og Betalingsmidler imellem Kongerigerne og Hertugdømmerne; en Forskiel, som paa en for

begge skadelig Maade adskiller dem og berøver dem den Bistand, de ellers vilde og kunde yde hinanden.

For at udføre denne Beslutning have vi oprettet en Rigsbank og tillagt den saadanne Midler og Forrettigheder, der kunne betrygge Pengevæsenets ny Forfatning.

Vort Folks Tillid til Os, at intet er Os saa vigtigt som Omsorgen for dets Vel, og at de Midler, Vi vælge, ere Frugterne af lang Erfaring og moden Overveielse, vil skienke denne ny Plan Held.

Almeenvællets sikre Vedligeholdelse kræver Opoffrelser fra de Enkelte. De Besværligheder, som en Forandring, der er saa pludselig og altomfattende som denne, fører med sig, maae kun betragtes som Bidrag til Fædrelandets Tarv. Thi byde og befale Vi som følger:

.....

2.

Den ved Foundation af Dags Dato af Os oprettede Rigsbank, hvis Forvaltning skal være aldeles adskilt fra Statens Finantsers, træder med de den underordnede Indretninger i de nuværende Bankers og Laane-Indretningers Sted; og det bliver dens Bestyreres hellige Pligt at vaage over, at de under deres Tilsyn udstedte Rigsbank-sedlers Credit ikke svækkes, og at der aldrig udfærdiges en større end den nu bestemte Sum.

.....

9.

Den herværende Courantbank, den slesvigholsteenske Speciesbank, Depositokassen med de derunder henhørende norske Laane-Indretninger og Laane-Institutet for Hertugdømmerne ville, saasnart Rigsbanken er sat i Virksomhed, ophøre. Angaaende den dansk-norske Speciesbank ville Vi lade det Fornødne afhandle med Interessenterne.

.....

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn, den
5te Januarii 1813.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.
Frederik R.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

*Forordning om Forandring i Pengevæsenet for Konge-
rigerne Danmark og Norge, samt Hertugdømmerne Sles-
vig og Holsteen.*

190.

17 Juli 1813.

Der nedsættes en extraordinær Finantskommission for at
raade Bod paa de øjeblikkelige Forlegenheder.

Koncept i Danske Kancellis Arkiv.

F. 6tus. V. s. G. Vor allernaadigste Villie og Befaling,
at I næstkommende Mandag den 19de denne Maaned skal
sammen træde med Medlemmerne af Commissionen til at
undersøge adskillige Finantserne betreffende Gienstande*),
for i Foreening med disse, ved uafbrudt fortsatte daglige
Samlinger, at tage under Overvejelse de øjeblikkelige An-
liggender, som Vi, ved nogle af denne Commissions dertil
af Os specialiter allerhøjest committerede Medlemmer,
ville lade Eder forelægge, samt for paa en hurtigere Maade
end ved Brevvexling kunde opnaaes at see de i samme
Anliggende fornødne Collegial Expeditioner for hvert Colle-
giums Vedkommende udfærdigede.

Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Be-
falende Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot etc. d. 17. Julij
1813.

Til

Geheime Statsminister og Chef for Departementet for de

---

*) Se Side 32, Anmærkningen.

udenlandske Sager Hr. Niels Rosenkrantz, Ridder af Elefantordenen etc. m. Fl.

H. Extraordinære Foranstaltninger i Anledning af Krigsbegivenhederne 1807—10.

191.

26 August 1807.

Der oprettes en midlertidig Finants-Kasse-Direktion for Fyn, Jylland og Hertugdømmerne.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi ville herved allernaadigst have Vores Statsminister, Os Elskelige Geheimeraad Greve Schimmelmann, og Conferentsraad Wendt authoriseret til paa Finants-Casse Directionens Vegne at bestyre de til denne Directions Ressort henhørende forefaldende Forretninger i Fyen, Jylland og Hertugdømmene, og skal denne Autorisation ogsaa strække sig til de meernævnte Direction vedkommende uopsættelige Expeditioner, som af ovennævnte Vort Finants-Collegii Medlemmer her i Colding allerede ere blevne besørgede.

Coldinghuus Slot i det Geheime Stats-Raad den 26. August 1807.

Christian R.

E. H. Schimmelmann. Moltke.

Kellermann.

192.

30 Januar 1808.

Regler for Forretningernes Gang, saalænge Okkupationen varer.*)

Original Forestilling i Rentekammerets Resolutionsprotokol.

---

*) Stadfæstede ved kongelige Resolutioner af 5. Februar for de forskjellige Kollegiers Vedkommende.

Allerunderdanigst Forestilling.

Det Geheime-Statsraad har under 30te i forrige Maaned tilskrevet
os saaledes:

Hans Kongelige Høyhed Kronprindsen har befalet os undertegnede Medlemmer af det Kongelige Geheime-Statsraad at meddeele det Kongelige Rentekammer følgende Resolution:

1) Det Kongelige Geheime-Statsraad forbliver i Rendsborg, saalænge Hans Mayestæt paa Grund af de nærværende Omstændigheder opholder sig sammesteds.

2) Af ethvert af de Kongelige Collegier forbliver ligeledes i Rendsborg en Afdeeling med saa stort Personale, som er fornødent til at besørge de samme paaliggende Forretninger, saavel medens Communicationen med Kiøbenhavn er aaben, som i det Tilfælde at samme med Fiendemagt atter skulde vorde spærret.

3) Saalænge Communicationen med Kiøbenhavn er aaben, bliver den egentligste Forretning for Afdeelingerne i Rendsborg den at besørge alt hvad der henhører til at foredrage Kollegiernes allerunderdanigste Forestillinger for Hans Majestæt i det Geheime-Statsraad, og derpaa at modtage allerhøieste Resolution.

4) Saasnart Communicationen med Kiøbenhavn derimod ved fiendtlig Magt skulde vorde afskaaren, maae hver Collegii-Afdeeling i Rendsborg allene overtage og udføre alle de under Collegiet henhørende Forretninger, som maatte angaae de ligeledes fra Communicationen med Kiøbenhavn afskaarne Øer, Provindser eller Lande og som maatte være af den Beskaffenhed, at de ei uden Skade eller Vanskelighed kunde udsættes, indtil Communication igien aabnes.

5) Paa samme Maade maae Collegii-Afdeelingerne i Kiøbenhavn under Communicationens Spærring med Rendsborg være bemyndigede til at afgjøre alle hastende

Sager og træffe alle fornødne paatrængende Foranstaltninger, som maatte angaae de Øer eller Lande, der samtidigen maatte være afskaarne fra Communicationen med Rendsborg.

6) Begge Collegii-Afdeelerne have, saavidt Communications-Mueligheden tillader det, at indhente Mit foreløbige Samtykke i Henseende til de Forestillinger, de agte at forelægge Hans Majestæt, men naar de skulde være afskaarne fra Communicationen med det Sted, hvor Jeg maatte opholde Mig, saa have Collegii-Afdeelerne i Rendsborg i alle hastende Sager allene at underkaste deres Forestillinger Statsraadets Bedømmelse, og Collegii-Afdeelerne i Kiøbenhavn, forsaavidt Jeg ikke maatte have meddeelt dem anden Instrux, i alle Sager, der ei taale Udsættelse, at handle paa forventende Approbation efter bedste Skjønnende og Overbeviisning, saaledes som de agte det at til- og forsvare.

.....

12) Revisions-Sagers Afgiørelse og Regnskabs-Sagers Opgiørelse bør allene tilfalde Afdeelerne i Kiøbenhavn, som have Archiverne til Afbetiening; under indtræffende Communications-Spærring udsættes derfor deslige Sagers Behandling.

13) Hvad de enkelte Tilfælde angaaer, i hvilke den interimistiske Regierings-Commission ei er bemyndiget til selv at beslutte og handle, da maatte, naar Communicationen imellem Rendsborg og Kiøbenhavn var hæmmet, den Collegii-Afdeeling forskaffe og meddeele Resolution, for hvilken Communicationen med Norge var aaben. Skulde Communicationen fra begge Sider være aaben med Norge, saa maatte, for at forekomme Følgerne af modsigende Resolutioner, fastsættes som foreløbig Regel, at Regierings-Commissionen i saa Fald maatte udelukkende tage Resolutionen fra den Collegii-Afdeeling til Følge,

som havde havt Adgang til derover at indhente Mit Samtykke.

14) Islandske, Færøiske og andre Colonie-Sager, som fordrede hastig Afgiørelse, maatte, i Tilfælde af spærret Communication mellem Kiøbenhavn og Rendsborg, behandles af den Collegii-Afdeeling, til hvilken de indløb, og som fandt Adgang til at kunne meddeele Vedkommende Resolution.

.....

Rentekammeret i Rendsborg den 4de Februar 1808.

C. D. Rewentlov. Fridsch. M. v. Essen.

193.

30 April 1808.

Istedenfor de midlertidige Afdelinger af Finants-Kollegiet og Finants-Kasse-Direktionen for Landene vest for Store Belt oprettes der en Finants-Kasse-Kommission og en midlertidig Kasse-Administration (i Rendsborg, senere i Kiel).*)

Original ved Finants-Kasse-Kommissionens Journal.

Promemoria!

Ved de nærværende Omstændigheder er jeg bleven foranlediget til allerunderdanigst at andrage Hans Majestæt paa:

At en overordentlig Finants-Casse-Commission af Hans Majestæt Kongen allernaadigst maatte vorde anordnet, der i Særdeleshed i Henseende til alle executive Forretninger, som maatte angaae Pengevæsenet, de overordentlige Dispositioner over Hoved- og Amtstue-Cassernes Beholdninger, samt Vexel- Bank- og Myntsagerne i Jylland, Fyen og Hertugdømmerne, kunde træde i Finants-Collegii Sted i alle de Tilfælde, hvor det maatte være nødvendigt og nyttigt for den Kongelige Tjenestes tilbørlige og hurtige Fremme;

---

*) Samtidig ophørte de midlertidige Afdelinger af de andre Kollegier at bestaae.

At det hidtil her ved den herværende Finants-Casse-Direction besørgede Assignationsvæsen maatte overdrages til en interimistisk Casse-Administration for Fyen, Jylland og Hertugdømmene, hvilken, i Overeensstemmelse med den Allerhøjeste Resolution af 26 Aug. 1807 skulde besørge Udfærdigelsen af de paa den her indtil videre forblivende danske Zahlkasse og den Slesvig-Holsteenske Hovedcasse samt Amtstuerne i Fyen og Jylland udstædende Anviisninger, og føre den sædvanlige specielle Controlle med bemeldte tvende Hovedcasser.

At den interimistiske Casse-Administration maatte i alle ved samme forefaldende Forretninger komme til at staae i samme Forhold til den overordentlige Finants-Casse-Commission, som der hidtil har fundet Sted mellem den hidtil herværende Finants-Casse-Direction og den herværende Afdeling af Finants-Collegio;

At den herværende Afdeling af Bankcomptoiret fremdeles indtil videre maatte forblive her i samme Forbindelse med den overordentlige Finants-Casse-Commission, hvori den hidtil har staaet til den herværende Afdeling af Finants-Collegio;

At Bank-Comptoiret i Altona, Species Banken sammesteds, Administrationerne for det Slesvig-Holsteenske Laane-Institut, de udenlandske Banqviers, den interimistiske Regjerings-Commission for Kongeriget Norge, det Kongl. Felt-Commissariat og Øvrighederne i Provindserne udenfor Sjælland, Møen, Falster og Lolland i Henseende til Pengeassignationer, Betalinger, Remitteringer, Inddragelse af Fordringer, Imodtagelse af Penge eller Deposita, Fornyelse af Crediter eller Laan, ligeledes maatte vedblive i samme Forhold til den overordentlige Finants-Casse-Commission, hvori de hidtil have staaet til den herværende Afdeling af Finantscollegio;

At den overordentlige Finants-Casse-Commission

skulde staae i en bestandig og uafbrudt Forbindelse med Finants-Collegio i Kjøbenhavn, og at dette af bemeldte Commission fra Tid til anden maatte meddeles et Oversyn over de forefaldne Indtægter og Udgifter samt den vigtigste Correspondence og de af Casse-Commissionen føjede foreløbige Foranstaltninger;

Ligeledes maatte samme og til Finants-Collegium afgive Beretning om de Gjenstande, der for samme kunde være af Interesse, eller som maatte være af den Beskaffenhed, at dersom gennem Finants-Collegio skulde forelægges Hans Majestæt allerunderdanigst Forestilling; Finants-Collegium maatte da ogsaa igjen meddele den overordentlige Finants-Casse-Commission Underretning om det som kunde være fornødent eller nyttigt til Besørgelsen af de samme paaliggende Forretninger og især om alle Kongelige Befalinger og alle Foranstaltninger, som maatte have Indflydelse paa Finantsernes almindelige eller specielle Bestyrelse.

.....

Til Bestyrelsen og Besørgelsen af den overordentlige Finants-Casse-Commissions Forretninger har jeg allerunderdanigst bragt Hr. Conferentsraad Wendt og Hr. Secretair Kellermann, og til Medlemmer af den interimistiske Casse-Administration for Fyen, Jylland og Hertugdømmene, foruden Hr. Conferentsraaden, Directeur Nissen ved Bankcomptoiret i Forslag.

.....

Ved at fremlægge disse Forslag, har jeg tillige allerunderdanigst formeent, at der i Henseende til Organisationen af den overordentlige Finants-Casse-Commission og den interimistiske Casse-Administration ikke vilde udføres nogen almindelig offentlig Bekjendtgjørelse, men at man blot behøvede at tilkjendegive vedkommende Administrationer, Betjente og Autoriteter, at den her consti-

tuerede Afdeling af Finants-Collegio var ophævet, og omendskjøndt Finants-Collegii ligesom alle øvrige Collegiers Sæde blot var i Kjøbenhavn, saa havde Hans Majestæt under de nærværende Conjunctioner dog allernaadigst fundet for godt, at constituere en overordentlig Finants-Casse-Commission saavelsom en interimistisk Casse-Administration for Fyen, Jylland og Hertugdømmene, der saavidt og saalænge som det til Forretningernes tilbørlige og hurtige Fremme maatte eragtes nødvendigt, ad interim skulde bestyre de Finantsdepartementet umiddelbar vedkommende Casse-, Assignations-, Penge-, Credit-, Vexel-, Bank- og Myntsager.

Hans Majestæt har derpaa under 30te f. M. meddeelt følgende allernaadigste Resolution:

Vi bifalde allernaadigst denne Forestilling i Et og Alt, og ville, at en overordentlig Finants-Casse-Commission, samt en interimistisk Casse-Administration organiseres paa den heri allerunderdanigst foreslaaede Maade, til at besørge de under Vort Finants-Collegio og Vor Finants-Casse-Direction henhørende executive Forretninger i Vort Land Nørrejylland, Vort Stift Fyen samt begge Vore Hertugdømmer, saalænge de nærværende Tidsomstændigheder vedvare; Ligeledes bifalde Vi allernaadigst, at denne overordentlige Finants-Casse-Commissions samt interimistiske Casse-Administrations Forretninger anbetroes de heri anførte Personer.

.....

Rendsborg, den 7de Maji 1808.

E. H. Schimmelmänn.

Til

Hr. Conferentsraad og Finants-Deputeret Wendt og Hr. Secretair Kellermann.

14 Maj 1810.

De midlertidige Finantsinstitutioner skulle ophøre med Kvartalets
Udløb, den 30 Juni.

Original i Finants-Kollegiets Resolutionsprotokol.

Vi bifalde allernaadigst i Et og Alt denne aller-
underdanigste Forestilling angaaende den overordentlige
Finants-Casse-Commissions og øvrige i Kiel værende under
Finants Departementet hørende midlertidige Indretningers
Ophævelse.

Kiøbenhavn, d. 14de Maj 1810.

Frederik R.

II.

Kjøbenhavns Folkemængde i 1645.

I Meddelelser fra Rentekammerarkivet 1872, Side 208—30
blev der paa Grundlag dels af Skattelisterne til Hoved- eller
Kopskatten og dels af Rentemester-Regnskaberne meddelt en
Række Bidrag til Oplysning af Danmarks Folkemængde i Aaret
1645. Uagtet dette Materiale led af flere Mangler, som ikke
lode sig afhjælpe, og kun omfattede Sjælland og Smaaøerne,
saa tør man dog antage, i den derpaa grundede Beregning
af hele Landets Folkemængde at være kommet Sandheden
temmelig nær, ved udelukkende at gaae ud fra Landbefolk-
ningen, for hvilken Materialet var nogenlunde fuldstændigt
tilstede. Hvad derimod Kjøbstæderne angik, kunde det kun
oplyses, hvem der havde betalt Skat, men der savnedes ethvert
Middel til at bedømme, hvormange der vare blevne fritagne
for at betale Skatten, enten paa Grund af deres Livs- eller
Embedsstilling eller paa Grund af Fattigdom. Tallene for Kjøb-
stæderne kunde derfor med Sikkerhed siges at maatte være

en hel Del for lave, men hvor meget, var det særdeles vanskeligt at sige. Dette fremtraadte navnlig paafaldende ved selve Hovedstaden, idet denne efter de foreliggende Oplysninger ikke kunde ansættes til et højere Indbyggerantal end omtrent 11,000, hvilket øjensynlig maatte være overordenlig meget for lavt. Siden den Tid er imidlertid selve den originale Skatteliste for Kjøbenhavn bleven funden her i Archivet, og af denne meddeles nu nedenfor et kort Uddrag, særlig beregnet paa det foreliggende Spørgsmaal om Byens Folkemængde. Det er et i Pergament indbundet Foliobind paa 235 Sider, der opfører alle Indvaanere, vistnok kun med Undtagelse af rene Almisselemmer, dog med den Forskjel, at der ved Skattheyderne nævnes alle de enkelte Medlemmer af Familien, men ved de Skattefrie i Reglen kun Familiens Hovedperson, uden Angivelse af Antallet af dens Medlemmer. Man er derfor nødt til at anslaae Antallet af de enkelte Medlemmer af disse skattefrie Familier ved en Beregning, og da vi have Skattheyderne for hele Byen angivne baade med Familiernes og Personernes Antal, saa har man anset den Fremgangsmaade for den sikreste at antage de Skattefries Familier at tælle et forholdsvis lige saa stort Antal Personer som Skattheydernes, og dette bliver 3 Personer over 15 Aar paa hver Familie, altsaa $4\frac{1}{2}$ i det Hele. Naar man nu nøjagtig gennemgaaer denne Liste Side for Side, da viser det sig, at følgende Klasser vare som det synes ganske fritagne for at betale Skatten, nemlig Byens Embedsmænd og Beljente, Militaire til Lands og Vands, Flygtninge fra Skaane, Jylland og Pommern, samt udenlandske Gesandter. Derimod var der en Del Andre, der opførtes i Skattelisten uden tilføjet Skat, kun fordi de betalte den andensteds: ved de kongelige Collegier, under Adelen, ved Universitetet og Gejstligheden, eller under Hofstaten som kongelige Embedsmænd og Tjenere. Naar vi saaledes ville opgjøre Byens Folkemængde, saa maa vi først tage de 6,241 opførte Skattheydere, og dertil lægge de ovennævnte 4,182, som dels betalte Skatten andensteds og dels slet ikke betalte den. Herved komme vi nu til Tallet 10,423, men

hertil maa for Befolkningen under 15 Aar endnu lægges 50 pCt. eller 5,211, hvorved der altsaa bliver 15,634. Endvidere maa vi tillægge for Almisselemmer formentlig 3 pCt., eller 469. Vi komme saaledes til 16,103. Men hertil maa efter de foreliggende Fortegnelser over Garnisonen¹⁾ lægges endnu 1,700 eller — da den Tids Tropper regelmæssig medførte Opvartere, Kvinder og Børn — mindst det Dobbelte, nemlig omtrent 3,900. Herved komme vi til Tallet 20,000 som Byens sandsynlige Folkemængde dengang.

I. Øster Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Kongens Gade — Nikolaj Kirkegaard — Vingaardsstræde — Ulkegaden — Ud til Gaden — Karen Iver Poulsens Gang — Anders Sørensens Gang — Jochim Trompeters Gang — Ud til Strædet — Skvaldergade — Admiralgade — Lille Kirkestræde — Ved Stranden — Store Kirkestræde, talte af Skatteydere 203 Familier med 283 Mænd og 359 Kvinder, ialt 642 Personer.

Skattefri 153 Familier uden angivet Personantal.

II. Strand Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: M. Anders Meyers Hus — Jacob v. Gambs Boder — Kraxeis Kjelder og do. Gaard — Lejerstræde — B. Christoffer Hansens Baghus — Hyskenstræde — Christian Rodes Hus — Amagertorv — Højbrostræde — Færgestræde, talte af Skatteydere 86 Familier med 215 Mænd og 215 Kvinder, ialt 430 Personer.

Skattefri 35 Familier uden angivet Personantal.

III. Snarens Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Snaregade —

---

¹⁾ Diverse Documenter, Designation II, B. Nr. 4, c.

Ved Stranden — Knaderupstræde — Vandmøllestræde — Compagnistræde — Badstuestræde — Brolæggerstræde — Endeløsstræde — Raadstustræde — Nytorv — Skoboderne, talte af

Skatteydere 175 Familier med 322 Mænd og 376 Kvinder, ialt 698 Personer.

Skattefri 47 Familier med 47 Mænd og 52 Kvinder, ialt 99 Personer.

IV. Vester Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Grønnegaard — Farvegade — Perlegaarden — Vandkunsten — Sonden Volden — Daniel Buntmagers Gaard — Hestemøllestræde — Ud til Farvegaden — Svendegaden — Store St. Clemens Stræde — Henrik Fyrens Gaard — Lavendelstræde — Ebbe Murmesters Gaard — Mikkel Bryggers Gade — Pølsegaarden — Helligkorsstræde — Smækkenborg — Lille St. Clemens Stræde — Vestergade, talte af

Skatteydere 227 Familier med 298 Mænd og 396 Kvinder, ialt 694 Personer.

Skattefri 182 Familier med 181 Mænd og 206 Kvinder, ialt 387 Personer.

V. Nørre Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Nørregade — D. Lauritsens Gaard — Anne Doctors Gaard — Studiestræde — Anne Doctor Caspars Gaard — Dr. Otto Sperlings Gaard — Anne Dr. Eriks Gaard — Store Laurs Bjørnsens Stræde — Ved Vestervold — Mette Doctors Gaard — Dr. Simon Paulis Gaard — St. Peders Stræde — Lille Laurs Bjørnsens Stræde — Jens Jensens Vaaninger — Teglgaardsstræde — Laurs Legs Stræde — Ved Volden — Klokkehejen — Gammeltorv, talte af

Skatteydere 284 Familier med 350 Mænd og 465 Kvinder, alt 815 Personer.

Skattefri 231 Familier uden angivet Personantal.

VI. Klædebo Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Skindergade — Lille Kanikestræde — Kjøbmagergade — Store Kanikestræde — St. Gjertruds Stræde — Rosengaarden — Mikkel Vibes Gade — Anders Sværdfegers Gang — Peder Hvitfeldts Stræde — Niels Islænders Gang — Villem Fyrens Gang — Skidenstræde — Fiolstræde — Nørregade — Paa Kirkegaarden, talte af

Skatteydere 182 Familier uden Angivelse af Kjøen med ialt 507 Personer.

Skattefri 193 Familier med ialt 504 Personer.

VII. Frimands Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Amagertorv — Skindergade — Klosterstræde — Kjøbmagergade — Løvstræde — Helliggejststræde, talte af

Skatteydere 159 Familier, med 321 Mænd og 320 Kvinder, ialt 641 Personer.

Skattefri 68 Familier med 62 Mænd og 18 Kvinder, ialt 80 Personer¹⁾).

VIII. Kjøbmager Kvarter,

omfattende følgende Gader og Vaaninger: Kjøbmagergade — Østergade — Silkegade — Springgade — Landemærket — St. Gjertruds Stræde — Aabenraa — Hundehuset — Slippen — Møntergade — Vognmandsgade — Brøndstræde — Bag Volden — Mønten — Pilestræde — Antonistræde — Grønnegade — Christen Bernikovs Stræde — Bag Østervold, talte af

Skatteydere 319 Familier, med 464 Mænd og 564 Kvinder, ialt 1028 Personer.

Skattefri 281 Familier uden angivet Personantal.

---

¹⁾ Personernes Antal kan her umulig være nøjagtig angivet, hvilket formentlig er blevet anset for ufornødent, fordi de intet skulde betale.

IX. Uden Østerport,
 fandtes af Skatteydere 109 Familier med 102 Mænd og
 144 Kvinder, ialt 246 Personer.
 Skattefri 100 Familier uden angivet Personantal.

X. Uden Nørreport,
 fandtes af Skatteydere 109 Familier med 274 Personer.
 Skattefri 28 Familier uden angivet Personantal.

XI. Uden Vesterport,
 fandtes af Skatteydere 113 Familier med 253 Personer.
 Skattefri ere ikke angivne.

XII. Garnisonen,
 bestod af 5 Compagnier Ryttere, nemlig:
 Generalmajor Claus v. Ahlefeldt med sin General-
 stab og sit Livcompagni under Capitainlieute-
 nant Thott . . . . . 144 Md.
 Oberstvagtmester Bertram Rantzows Compagni . 152 —
 Ritmester Otto v. Ahlefeldts Compagni . . . . . 114 —
 Ritmester Ulrik Christian Gyldenløves Compagni 97 —
 Ritmester Angels Compagni . . . . . 128 —
ialt 635 Md.

og af 5 Compagnier Fodfolk, nemlig:
 Oberst Rudolf Rauchhaupts Compagni . . . . . 253 Md.
 Oberstlieutenant Adam Crampes Compagni . . . 243 —
 Capitain Hans Jacobsen Schørts Compagni. . . . 171 —
 Capitain Johan Kruses Compagni . . . . . 226 —
 Capitain Henning Quitzows Compagni . . . . . 172 —
ialt 1,065 Md.

Hele Garnisonen var saaledes 1,700 Mand.

III.

Danmarks Folkemængde i 1660.

For fire Aar siden blev der i disse Meddelelser for 1872, Stykket Nr. VIII, gjort et Forsøg paa at oplyse Danmarks Folketal i Aaret 1645, vistnok det tidligste Tidspunkt, paa hvilket det overhovedet vil være muligt at bestemme dette med nogenlunde Sikkerhed. Det Materiale, der her stod til Raadighed, var ikke stort, nemlig egentlig kun Mandtal over Landbefolkningen paa Sjælland og Smaaøerne, lidt over en Fjerdedel af Befolkningen i Landet efter dets nuværende Omfang¹⁾.

For Aaret 1660 stille Forholdene sig en Del gunstigere, saa at den Sikkerhed, der her vil kunne opnaaes, forhaabenlig vil være ikke saa lidet større. Det for Haanden værende Materiale er nemlig her voxet til netop det Dobbelte imod 1645. Dette beroer paa, at medens den første Hoved- eller Kopskat, der udskreves i Aaret 1645, kun omfattede Sjælland og Smaaøerne, saa blev den anden Hovedskat, under 5te November 1660, udskrevet over hele Landet; og medens Hovedskatten i 1645 kun beskattede den Del af Befolkningen, der var over 15 Aar gammel, saa havde Skatten i 1660 ikke denne Indskrænkning. Dersom altsaa kun alle de indgivne Mandtal havde været bevarede, saa vilde vi have været i Besiddelse af en hel Folketælling allerede fra 1660, kun med den Mangel, at Fattige og Tiggere, som ingen Skat kunde betale, for det Meste vare udeladte²⁾. Det Paabud, som man, efter hvad der foreligger, maa

---

¹⁾ Ærø og de incorporerede slesvigske Distrikter dog ikke medregnede.

²⁾ At disse fritoges, ligger jo i Sagens Natur, og udtales desuden ganske udtrykkelig i Overskriften paa Hagenskov Lens Mandtal, at «for denne Skat alene de ere forskaanede, som ere saa forarmede, at de betle og ej kunne formaae Skatten at udgive». I de Kongebreve, som udstedtes til Udskrivning af Skatten, findes det dog kun i det til Kjøbstæderne ligefrem udtalt: «dog

antage at være givet, om paa Listerne desuagtet at optage Alle uden Undtagelse¹⁾ var nemlig ikke blevet ens opfattet overalt, idet nogle Lensmænd meddelle Fortegnelse baade over dem, der betalte Skat og dem, der paa Grund af Armod maatte fritages, medens andre — og dette, saavidt vi kunne skjønne, den overvejende Del, — indskrænkede deres Mandtal til dem, der betalte Skatten. Under disse Omstændigheder vilde der saaledes kun have været den Usikkerhed tilbage, at man ved et Skjøn maatte afgjøre, hvor stor en Procent man burde lægge til for de rent Forarmede i de Len, hvor disse vare udeladte af Fortegnelserne. Men vi ere desværre ikke saa heldig stillede. Mandtallene for henved den halve Del af Lan-

---

de, som beder om Almisser, at være forskaanede. I Brevet til Kjøbenhavn hedder det, at Skatten skal svares af «Alle, som ved Middel eller Formue ere, og af Borgermester og Raad og de 32 Borgere eragtes at det kan taale».

- ¹⁾ De 3 Mandtal for Nykjøbing Len have nemlig følgende Paa-tegning: «Eftersom K. M.'s naadigste udgangne Skattebrev alvorligen formelder, Ingen at skal være forskaanet for denne Skat, have vi ikke turdet understaae os noget Menneske forbi at gaae, medens tegnet Alle, baade Gamle og Unge, Store og Smaa, Betlere og Krøblinge, Ingen undertagen, som en Del dog aldrig have kunnet formaae at udgive ringeste Skilling, som og her udi Mandtallet rigtig findes hostegnet at være Betlere og søge efter Brødet (eller: forarmede og betle deres Brød), og at sig og saaledes udi al Sandhed forholder, have vi underskrevne Sognepræster i Nørre- (Sønder) Herred udi Falster (eller: paa Gedsør og Øerne) med Sognefogederne og samme 4 Mænd udi hvert Sogn, som Sognefolket have ladet tegne og skrive, dette med egne Hænder underskrevet, og bemeldte 4 Mænd, saa mange som ikke selv have kunnet skrive, deres sædvanlige og rette Bomærke med egne Hænder hernenen undertegnet». Noget Brev af et saadant Indhold findes dog hverken indført i Cancelliets eller Rentekammerets Copibøger, men maa desuagtet efter det oven anførte antages at have existeret, saa meget mere som i det mindste 10 andre Len, uden udtrykkelig at bevidne det paa Mandtallene, factisk fulgte det samme Princip som Nykjøbing.

det mangle ganske, tilligemed de Regnskaber, til hvilke de have været Bilag, og vi ere derfor henviste til paa den bedst mulige Maade at benytte de endnu bevarede Rester, og søge af dem at udbringe et Resultat med Hensyn til det Hele. Ved nu med dette for Øje gennem et længere Tidsrum at have gennemgaaet alle Rentekammerarchivets forskjellige Afdelinger, er det endelig lykkedes at bringe omtrent Halvdelen af Materialet tilveje. Taxten for den her paagjældende Skat var følgende¹⁾:

- 4 Rdr. betalte Adelsmænd, Bisper, Professorer og de mest formuende Borgere samt de fremmede Handlende i Kjøbenhavn.
- 2 Rdr. betalte Fogeder og Skrivere hos Adelen, Præster, Lectorer, Rectorer, residerende Canonici, underordnede Embedsmænd ved Universitetet, Kjøbmænd, Kræmmere og «fornemme Haandværksmænd» i Kjøbstæderne, samt Kjøbmandssvende i Kjøbenhavn.
- 1 Rdr. betalte adelige Børn, Kapellaner, Skolemestre, Klokkere, Degne, Hørere, Professorers Børn, Kjøbmænds og Kræmmers Svende og Drenge samt «andre Haandværkere» i Kjøbstæderne, og tillige Børnene af de mest formuende Borgere i Kjøbenhavn.
- $\frac{2}{3}$ Rdr. (1 Sletdaler paa 64 β) betalte Tjenestefolk hos Adelen.
- $\frac{1}{2}$ Rdr. (48 β) betalte Børn af Bisper, Præster og Canonici, Universitetets underordnede Embedsmænd, Karle hos de samme samt hos Professorerne, Børn af Kjøbmænd og Kræmmere i Kjøbstæderne, samt Haandværkssvende i Kjøbenhavn.
- $\frac{1}{4}$ Rdr. (1 Rigsort paa 24 β) betalte Børn af Kapellaner, Skole-

---

¹⁾ Efter de vedkommende Breve i Danske Cancellis Sjællandske Tegnelser for Aaret 1660 i Geheimearchivet, Nr. 1271, A til P; efter hvilke denne korte Udsigt over Skattetaxten er udarbejdet, ved at sammendrage Bestemmelserne i de forskjellige Breve.

mestre, Klokkere, Degne og Hørere, Tjeneste-Drenge og Kvindfolk hos Gejstlige og Canonici, samt hos Universitetets underordnede Embedsmænd, alt Tyende, «andre Haandværkeres» Børn, samt «andre fattige, gemene Borgere» i Kjøbstæderne, og endelig Tjenestefolk i Kjøbenhavn.

8   β   betalte Bønder af enhver Klasse, Alder eller Kjønn, samt Børn af «andre fattige, gemene Borgere» i Kjøbstæderne.

Hustruerne betalte overalt det samme som Mændene.

Ordningen med Skatten var iøvrigt den, at der for hele Landet blev udnævnt 5 Landcommissærer, nemlig for Sjællands Stift Ove Juel, for Fyen med de mindre Øer Erik Kaas, for Laaland og Falster Oluf Brokkenhus, for Ribe og Aarhus Stifter Jørgen Kruse, og for Viborg og Aalborg Stifter Sivert Brokkenhus, og disse Landcommissærer skulde berejse deres Distrikt og hæve Skatten dels hos Lensmændene for deres Len og dels hos alle de enkelte Adelsmænd omkring paa Herregaardene, og dernæst indbetale de indsamlede Summer til Generalkrigscommissær Otto Pogwisch, der saa endelig skulde disponere over hele det Indkomne til Betaling af de Hæren gjorte Forstrækninger og dens fremtidige Underhold. De Steder, hvorfra vi skulde hente nærmere Underretning angaaende denne Skats Ydelse, skulde saaledes være først de af de 5 Landcommissærer til Otto Pogwisch aflagte Regnskaber for de opkrævede Skatter, med de nødvendige Bilag, navnlig de originale Mandtal for Lenene, med de af Præsterne attesterede Mandtal for de enkelte Sogne, og de af vedkommende Ejere meddelte Mandtal for Herregaardene og Godserne, fremdeles de til Rentekammeret — eller til Overkrigscommissærer — af Bisperne aflagte Regnskaber for Kapitterne og Gejstligheden, af Universitetets Rector for de til dette henhørende, af Magistraterne for Byerne, og endelig (formodenlig) et Hovedregnskab af Otto Pogwisch for den hele Oppebørsel og dens Anvendelse. Af disse Regnskaber ere dog kun desværre de færreste os levnede, paa Grund af senere Tiders Uforstand og Lige-

gyldighed¹⁾). Af Landcommissærernes Regnskaber haves endnu kun i Rentekammerarchivet de for Sjælland og Fyen, medens de 3 øvrige for Laaland-Falster og hele Jylland mangle. Imidlertid træffer det sig dog saa heldigt, at af disse Regnskaber, der i sin Tid maa have været i Archivet, — og som maa antages at være blevne kasserede som unyttige i Aarene 1720—25 —, dog en ikke ganske ubetydelig Del af de fra Lenene indleverede Mandtal ere blevne bevarede, navnlig som Bilag ved Regnskaberne for de paagjældende Len, nemlig for hele Laaland og Falster, saagodtsom hele Viborg Stift, de to Trediedele af Aalborg Stift og henved en Trediedel af Aarhus Stift, medens 1 Trediedel af Aalborg Stift, 2 Trediedele af Aarhus, tilligemed hele Ribe Stift²⁾ mangler. Vi have Mandtallene for Lenene Dronningborg, Silkeborg, Stjernholm, Mariager, Hald, Skivehus, Aalborghus, Aastrup, Dueholm og noget af Vestervig Len, nemlig Vestervig Birk. Uddragene af alle disse Lensmandtal meddeles nedenfor under Litra A. Ved at gaae alle de her nævnte Len, for hvilke der haves Mandtal, nærmere efter, viser der sig dog ogsaa her mindre Huller, idet der fattes et ikke ringe Antal Sogne, nemlig i Sjælland i Strø Herred i Frederiksborg Len: Sognene Uggeløse, Torup, Melby, Kregome, Vinderød og Ølsted, og i Flakkebjerg Herred i Korsør Len: Sognene Agersø, Flakkebjerg, Haarslev, Tingjellinge, Magleby, Omø og Fuglebjerg; — Øen Bornholm; — i Fyen i Aasum Herred i Odensegaards Len: Søby Sogn; — paa Laaland i Sønder Herred i Halsted Klosters Len: Tillitse Sogn, i Fuglse Herred i Aalholms Len: Sognene Aageby og Krønge, i Musse Herred i samme Len: Sognene Hunseby, Radsted, Vaabensted, Engestofte, Fjelde og Musse; — paa Falster i Sønder Herred i Nykjøbing Len: Systofte Sogn; i Jylland mangler i Aarhus Stift, Dronningborg Len, Sønderlyng Herred: Sognene Vinge, Læsten og Bjerregrav, i Onsild Herred: Falslev Sogn; i Gjerlev Herred: Sognene

---

¹⁾ Jevnfør navnlig disse Meddelelser for 1871 Side XXVI og XXX.

²⁾ Sandsynligvis finde vi dog Skattesummen for det Manglende af Aarhus og Ribe Stifter under A, 38 her nedenfor.

Raaby, Sødring, Udbynedre og Kastberg; i Galten Herred: Sognene Lerbjerg, Laurbjerg, Rud og Voldum; i Hovlbjerg Herred: Sognene: Hovlbjerg, Granslev, Skjød, Havrum, Sal, Torsö, Ajdt og Vejerslev; i Rogsø Herred: Udby Sogn; i Silkeborg Len i Vrads Herred: Sognene Aale og Hammer; i Gjern Herred: Sognene Gjern, Hammel, Voldby, Søby, Laasby, Allinge, Tulstrup, Røgen, Dallerup; i Stjernholms Len i Hatting Herred: Sognene Urlev, Engom, Davgaard og Tyrsted; i Bjerre Herred: Sognene Uth, Bjerre, Nebsager, Assens, Klakring, Stovby, Barrit og Stendrup; og i Nim Herred: Sognene Underup og Hvirring. I Viborg Stift i Skivehus Len i Nørre Herred: Sognene Junget, Torum, Tise, Grinderslev, Grønning, Lyby; i Harre Herred: Aasted Sogn; og i Rødding Herred: Sognene Krejbjerg, Lem og Ramsing. I Aalborgshus Len i Helligum Herred: Solbjerg Sogn; i Aars Herred: Sognene Byrum, Hals og Vesterø (paa Læsø); og i Horns Herred: Hirtsholmenes Sogn. Aarsagen til disse Forbigaaelser angives ikke; muligvis finder det dog sin Forklaring i en forskjellig Opfattelse hos de forskjellige Lensmænd med Hensyn til, hvorvidt de skulde medtage Adelens Gods, eller overlade det til de enkelte Herremænd selv at opkræve Skatten af dette, og denne Forklaring bestyrkes ved den Omstændighed, at nogle af de tilstedeværende Mandtal for Len, i hvilke der mangle flere Sogne, selv angive sig kun at være over «Kongens, Hospitals- og Kanikebønder» eller «Kongens og Kronens Tjenere», medens andre Len, i hvis Mandtal ingen Mangler findes, udtrykkelig udtale, at de omfatte «Kronens, Adelens, saavelsom Gejstlighedens Bønder». Dette første er saaledes Tilfældet med Stjernholms og Aalholms Len, der tilsammen fattes 22 Sogne, og det sidste er Tilfældet ved Holbæk, Roskilde og Vordingborg Lene, ved hvilke der slet ingen Mangler findes. Det hele Antal Sogne, der paa denne Maade ere forbigaaede, er ialt 87.

Endvidere mangler der desuden endnu Angivelser for et lidet Antal Sogne, uagtet disse dog findes opførte i Mandtalene. Grundene hertil ville nedenfor findes angivne paa hvert enkelt Sted; almindeligvis var Grunden den, at de enten havde betalt direkte til vedkommende Landcommissær, eller at de

ved Regnskabets Afslutning endnu resterede med Indsendelsen af deres Mandtal. Dette var Tilfældet med følgende 18 Sogne: I Fyn: Serup i Sunds Herred, Nyborg Len; og i Jylland i Halds Len, Fjends Herred: Torup, Kvols og Højslev; Rinds Herred: Laastrup og Lynderup; Nørlyng Herred: Asmildkloster; og i Aalborghus Len, Hornum Herred: Bislev; i Aars Herred: Hyllebjerg og Ulstrup; i Kjær Herred: Bjergsted og Ajstrup; i Hvetbo Herred: Kjettrup og Gjøl; i Øster Han Herred: Svenstrup og Brovst; i Vester Han Herred: Østløs; og i Horns Herred: Astrup Sogn.

Desuden mangler jo — som ovenfor berørt — hele Ribe Stift uden Undtagelse, med dets 4 Len: Riberhus, Bøvling, Koldinghus og Lundenæs. Fremdeles af Aarhus Stift: Havreballegaards, Kalø, Skanderborg og Aakjær Lene; og af Vendelbo Stift: Ørum og det meste af Vestervig Len.

Hvad nu dernæst de Samfundsklasser angaae, for hvilke der aflagdes særskilt Regnskab: Gejstligheden, Universitetet, Adelen og Kjøbstæderne, saa have vi for de Gejstliges Vedkommende Regnskaber for Sjællands, Aarhus og Aalborg Stifter og tildels ogsaa for Fyns Stift, samt Universitetets Regnskab, og ere derved ret vel istand til at kunne gjøre et nogenlunde paalideligt Overslag over Personernes Antal; see Litra B nedenfor. Fremdeles have vi — i de ovennævnte Landcommissærregnskaber — Mandtal over Adelen paa den overvejende Del af de sjællandske og fynske Herregaarde, samt paa dem i Aalborghus Len, hvilke faste Udgangspunkter ligeledes sætte os istand til at danne os en tilnærmelsesvis rigtig Forestilling om Adelens Antal. See Litra C nedenfor. Med Hensyn til Kjøbstæderne befinde vi os derimod meget uheldig stillede, idet der kun findes Mandtal for København, Slagelse og Kalundborg, og det første endda i en temmelig mangelfuld Form, idet baade Christianshavn og selvfølgelig ogsaa de under Krigen ganske ødelagte Forstæder mangle, ligesom ogsaa desuden alle de, der enten vare fritagne eller betalte Skatten andensteds end til Magistraten, hvilke — som det sees af det foregaaende Stykke Nr. II, Side 130 —, ved deres Antal spille en meget

betydelig Rolle ved Spørgsmaalet om Størrelsen af Hovedstadens Folkemængde. See Litra D nedenfor.

Skulde man med dette skrøbelige Grundlag forsøge paa at gjøre et Overslag paa Kjøbenhavns Folketal i 1660, vil det vistnok være den sikkerteste Vej at gaae ud fra, at der i dette Aar har fundet omtrent det samme Forhold Sted imellem det Antal Borgere, der betalte Hovedskatten til Magistraten, og Byens hele Befolkning, som 15 Aar tidligere, og betragte vi da det Resultat, til hvilket vi kom ovenfor Side 131, at den Del, der betalte Skat gennem Magistraten, nemlig 6,241, udgjorde omtrent 31 pCt. af Byens hele 20,000 store Befolkning, saa skulde Kjøbenhavn nu, med 9,430 gennem Magistraten skatteydende Borgere¹⁾, tælle i det Hele en Befolkning af omtrent 30,400. Dette vil vistnok være det højeste Tal, som der kan være Tale om, thi selv om vi nok saa rigelig ville anslaae Personantallet efter de nedenfor opførte Skattesummer, og medtage Hans Oldelands Skat af den kjøbenhavnske Adel, (nedenfor under C, 2), og endda ligesom i det øvrige Land lægge 25 pCt. til for Fattige, og ansætte Garnisonen og Studenterne tilsammen til 4,000, saa ville vi dog langt fra naae dette Tal. Det Resultat, som vi saaledes komme til, har ogsaa megen Sandsynlighed for at være rigtigt, naar vi tage Hensyn til, at efter et i nærværende Archiv beroende «Mandtal paa alle Kjøbenhavns Indvaanere, Adel og Uadel, Borgere og kongelige Tjenere, Rige og Fattige, Ingen undtagne, uden de som ere boende udi Kgl. Maj.^s Skipperboder og i de nye Boder ved Østervold. In Decembri 1659»²⁾, var der i det Hele dengang i Kjøbenhavn 2,865 Gaarde og Huse, og paa Christianshavn 239, ialt 3,104. Regne vi nu 10 Personer pr. Hus, hvilket efter den Tids Forhold snarere er for højt end for lavt regnet, saa faae vi 31,040, altsaa paa det nærmeste netop samme Tal.

---

¹⁾ Her er efter den nedenfor anførte Skattesum for Christianshavn 385 Rdr., lagt et forholdsmæssigt Antal Personer, nemlig 646 til de sammesteds for Kjøbenhavn anførte 8,784.

²⁾ Diverse Documenter, Designation II, B. Nr. 67.

Ligeledes vide vi af «Mandtal og Beregning over de Personer, der nu for Tiden i Kjøbenhavn i de fra Ildebrand conserverede Distrikter findes,» optaget af Rodemesterne efter Branden, og dateret 14 December 1728¹⁾, at Kjøbenhavn dengang omtrent talte 54,400 Beboere. Naar der tages Hensyn til, at hele Klædebo Kvarter, alene omtrent en Niendedel af Byen, og en stor Del af de andre Kvarterer vare afbrændte, saa er det rimeligt, at et betydeligt Antal af Indvaanerne i den Anledning have forladt Byen, og at Indvaanerantallet derfor maa antages for i Virkeligheden at have været en Del større, formodenlig henved 60,000, og dette stemmer ganske vel med de 30,000 i 1660. Da Byen i 1769 havde 92,000 Indvaanere²⁾ og saaledes i de 41 Aar siden 1728 var tiltaget med over 50 pCt, saa er der neppe noget usandsynligt i, at den i de forudgaaende 68 Aar mellem 1660 og 1728 kunde stige fra 30,000 til 60,000 eller 100 pCt. Hermed stemmer ogsaa vel, at Mansa ved Pesten 1711³⁾ anslaaer Byens Indbyggerantal til 60,000. De 23,000, som Pesten bortrev, ere saaledes i de følgende 17 Aar netop blevne erstattede. Da Kjøbenhavn i 1769 talte 92,000 Indvaanere, vilde Byen altsaa i de mellemliggende 109 Aar være voxet til det tredobbelte eller næsten 2 pCt. om Aaret i Gjennemsnit. Til Sammenligning kan anføres, at i det følgende Aarhundrede 1769--1870 er den voxet omtrent til det Dobbelte, nemlig til 181,300 Mennesker, hvilket jo bliver lige 1 pCt. gjennemsnitlig om Aaret.

Men afseet fra Spørgsmaalet om Kjøbenhavns Befolkning, fremgaaer det af det ovenfor anførte, at det kun af Landdistrikterne vil kunne lade sig gjøre at uddrage noget Udbytte for mere almindelige Resultater med Hensyn til Landets daværende Folketal. Det vil imidlertid sees af de nedenstaaende Lensmandtal, at her er den Vanskelighed, at af de 36 Len,

---

¹⁾ I Geheimearchivet, Aflevering fra Cancelliarchivet, Designation F. Litra A. Nr. 37.

²⁾ Statistisk Tabelværk Hefte I. Kbhvn. 1835. Side VII.

³⁾ Historisk Tidsskrift Bd. 4 (1843) Side 109.

vi have, mangler der for mere end de to Trediedele, nemlig for de 25, Opgivelse af deres Antal, som ere forbigaaede paa Grund af Armod. Denne Mangel maa derfor allerførst søges saa vidt muligt afhjulpen. Det Materiale, vi dertil have, er følgende.

Naar vi tage de Len for os, i hvilke vi kjende ogsaa de Fattiges Antal, vise disse sig at have udgjort følgende Procentdele af de vedkommende Lens hele Befolkning.

Len.	Folketal.	Fattige.	pCt.
Halsted	4,810	3,346	69,6 ¹⁾
Tranekjær	2,552	1,338	52,4
Nykjøbing	7,505	2,182	29,1 ²⁾
Dragsholm.	2,728	750	27,5 ³⁾
Aalholm.	5,760	1,097	19 ⁴⁾
Ringsted	4,776	825	17,3
Mariager	1,664	215	12,9
Roskilde	8,479	982	10,4 ⁵⁾
Tryggevælde	7,735	709	9,2 ⁶⁾
Jungshoved	638	57	8,9
Hørsholm	1,546	111	7,2
ialt . .	48,193	11,612	24,1

Paa Grundlag heraf lægge vi nu 25 pCt. til for den fattige Befolkning paa de Len, hvor de Fattige mangle, og an-

¹⁾ Nørre Herred 73 og Sønder Herred 66,9.

²⁾ Nørre Herred 31,9, Sønder Herred 23,8, og Gedsør og Fejø Birker 19,4.

³⁾ Ods Herred 30,2 og Dragsholm Birk 24,1.

⁴⁾ Musse Herred 20,6, og Fuglse Herred 17.

⁵⁾ Ramsø Herred 13,1, Volborg Herred 10,5, Somme Herred 9,1, og Tune Herred 7,6.

⁶⁾ Faxø Herred 11,5, Bjeverskov Herred 10, og Stevns Herred 5,5.

tage derved at komme Sandheden saa nær, som det overhovedet i dette Tilfælde er muligt.

Beregningen bliver da følgende :

Sjælland og Møen	78,537
Fyn, Langeland og Taasinge	30,097
Laaland og Falster	15,675
Aarhus Stift	12,646
Viborg —	30,872
Aalborg —	26,949
ialt	194,776.

Hertil det sjællandske og fynske Adelsgods, som findes

under Litra C nedenfor (3,971 og 135) 4,106

Hertil 25 pCt. af de 150,685, for hvilke der mangler

Angivelse af Fattige 37,671

ialt . . . . . 236,553.

For at have hele Landbefolkningen, maa vi dog hertil lægge for Gejstlighed og Adel. Hvad nu først Gejstligheden angaaer, da have vi kun for Aarhus Stift fuldstændige Oplysninger, for Sjællands og Aalborg Stifter have vi kun opgivet Indtægten af Skatten herredsvis, for Fyn kun en samlet Sum for hele Stiftet, og for Viborg Stift mangler Alt. Vi maa derfor her gaae en anden Vej. Af det fuldstændige Mandtal for Aarhus Stift see vi, at 175 Præstefamilier betalte 958 Rdr. 48 β og udgjorde 1,092 Personer. Vi finde saaledes, at Skattesummen repræsenterer 15 pCt. flere Mennesker end den udgjør Rdr., men da vi for den største Del af Landet kun kjende Angivelserne herredsvis og ikke sognevis, saa ere vi ikke i Stand til at benytte disse Tal til at anslaae Gejstlighedens Antal. Derimod er Forholdet mellem Sogdenes og Personernes Antal ved Aarhus Stift af afgjørende Betydning. Vi komme derved til 6,2 Personer pr. Pastorat. Den Del af Landet, for hvilken vi have Mandtal, og som vi altsaa skulde give et forholdsvist Tillæg for Gejstlige og Adelsmænd, udgjør i det Hele 538 Pastorater, og dette multipliceret med 6,2, giver 3,336 Personer.

Mandtallene for Adelen ere ligesaa lidt som de for Gejstligheden brugelige for vort Øjemed, eftersom de baade for Sjælland og for Fyn ere saa særdeles ufuldstændige, og ganske mangle for Smaaøerne og næsten ogsaa for hele Jylland. Vi maa derfor her gaae samme Vej som ved Gejstligheden, og gaae ud fra, at Medlemmerne af Familierne, ligesom paa de sjællandske og fyenske Gaarde, som vi kjende, have været gennemsnitlig $13\frac{1}{2}$ Person. Gaardenes Antal i den Del af Landet, for hvilken vi have Mandtal, var dengang omtrent 432, og dette giver en Befolkning af 5,832. Disse to Summer, tilsammen 9,168, maa altsaa lægges til de oven anførte 236,553, hvilket bliver 245,721 og dette er saaledes det Tal, som Befolkningen udgjorde i Aaret 1660 i den Del af Landet, for hvilken vi have Mandtal. Men hvor stor en Del var nu egentlig dette? Den eneste Maade, hvorpaa vi her kunne komme til et tilnærmelsesvist rigtigt Resultat, er vistnok at undersøge, hvor stor en Del af hele Landet ved de senere Tællinger disse Sognes Befolkning have udgjort, og vi finde da, at ved den første Tælling i Aaret 1769, 109 Aar senere, udgjorde Landbefolkningen i disse Sogne de 54 pCt. af hele Landets Befolkning efter dets nuværende Udstrækning (med Undtagelse af Ærø og de senere tilkomne smaa slesvigske Distrikter, som det har været nødvendigt at holde rent udenfor denne Beregning). I Aaret 1801 og i 1840 udgjorde den samme Landbefolkning 56 pCt. af hele Landet, og i 1870 atter 54 pCt., ligesom i 1769. Dette sidste Tal lægge vi saaledes til Grund og komme da til det Resultat, at 455,039 skulde være det Folketal, som Danmark havde ved Udgangen af Aaret 1660. Dette Resultats Sandsynlighed bestyrkes yderligere derved, at, naar vi efter den samme Beregningsmaade, som vi her have lagt til Grund, antage de nedenfor under Lenene Nr. 38 anførte af Jørgen Kruse i Rentekammeret for Aarhus og Ribe Stifter indbetalte 5,500 Rdr. for at svare til c. 80,000 Mennesker, og lægge dette til de nævnte 245,553, da faae vi Tallet 325,553. Naar hertil lægges for Gejstligheden i denne saaledes tilkomne Del, omtrent 243 Pastorater, ligesom ovenfor

6,2 Personer for hvert, da faae vi 1,507; og for Adelen samme Del $173 \times 13\frac{1}{2} = 2,335$, tilsammen 3,842, i det Hele 329,395; og antage vi, i Overensstemmelse med Forholdet i 1769 og senere, at den Del af Landbefolkningen, som vi paa den Maade have med i Beregningen, udgjør 72 pCt. af hele Landets Befolkning, saa komme vi til Tallet 457,493, altsaa meget nær det Samme som ovenfor.

A. Lenene.

I. Sjællands Stift.

1. Københavns Len.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
a. Amagerlands Birk.		d. Smørum Herred.	
Hollænderbyen ¹⁾	546	Ballerup	161
Taarnby	555	Brøndby-Vester	85
b. Københavns Birk.		Glostrup	218
Hvidovre	80	Vallensbek	102
Ny Hollænderby ²⁾	84	Brøndby-Øster	54
Ialt	1,255	Hersted-Vester	141
c. Sokkelunds Herred.		Hersted-Øster	108
Rødovre	16	Herlev	43
Gjentofte	191	Ledøje	99
Lyngby	535	Ialt	1,011
Gladsaxe	124	e. Ølstykke Herred.	
Brønshøj	171	Smørum	253
Søllerød	344	Slagslunde	121
Ialt	1,381	Ganløse	223

¹⁾ Nu Store Magleby.

²⁾ Nu Frederiksberg.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Værløsemagle	278	Sengeløse	269
Vexø	96	Ishøj	174
Farum	209	Thorslunde	64
Stenløse	390	Ialt	766
Maalev	87		
Ialt	1,657	Lenets daglige Folk	21
f. Lille Herred.		Hele Lenet	6,101
Taastrup	259		

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.

2. Hørsholms Len (Birk).

Birkerød og Hørsholm	797	Karlebo	500
		Bloustrød	249
		Ialt	1,546

Dette Mandtals Indretning gjør det muligt at ordne Befolkningen baade efter Kjøen og Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjorde ialt 111.

3. Frederiksborg Len.

Strø Herred.		Ølstykke	161
Strø	162	Ude-Sundby	199
Skjævinge	126	Oppe-Sundby	133
Gjøløse	184	Nøddebo	76
Lyngby	298	Grønholt	199
Tjæreby	212	Herlev	350
Alsnyderup	205	Lynge	206
Lillerød	111	Slangerup	144
Græse	97	Uvelse	107
Sigerslev-Vester	45	Slottets dagl. Folk	83
Jørlunde	319	Ialt	3,559
Snodstrup	142		

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.¹⁾

4. *Kronborg Len.*

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Holbo Herred.		Vejby	289
Tikjøb	1,130	Tibirke	185
Asminderød	507	Annise	223
Søborg	676	Helsinge	280
Esbønderup	428	Græsted	362
Maarum	254	Ramløse	315
Blidstrup	254	Slottets Folk	23
Valby	171	Ialt	5,107 ²⁾

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

5. *Abrahamstrup Len.*

Horns Herred.		Ferslev	343
Nedre-Draaby	148	Vellerup	56
Gjerlev	386	Krogstrup	184
Skuldelev	281	Kyndby	220
Selsø	265	Ourø Bygbjerg	118
Skibby	326	Ialt	2,227

¹⁾ At der af Herredet her mangler hele Kregome Birk med Sognene Kregome, Vinderød, Ølsted, Melby og Torup, samt desuden Uggeløse Sogn, er ifølge Ove Juels Regnskab begrundet deri, at det nævnte Birk var pantsat til Jens Lassen, og Uggeløse til Hans Boyesen og Hans Knudsen, og disse havde derfor oppebaaret Hovedskatten og skulde selv indbetale den.

²⁾ Det er ved en Fejlregning, at Mandtallet har 5,104.

Dette Mandtals Indretning gjør det muligt at ordne Befolkningen efter Klasser, men ikke efter Kjøen. Fattige ere udeladte.

6. Roskildegaard's Len.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
a. Ramsø Herred.		Hvedstrup	166
Dalby	182	Flyng	122
Rorup	71	Vor Frue	64
Daastrup	116	Jyllinge	147
Ørsted	168	Gundsømagle	189
Ejby	362	Herslev	218
Borup	233	Svogerslev	64
Kimmerslev	125	Kornerup	64
Ølsemagle	146	Kirkerup	196
Syv	290	Aagerup	104
Gadstrup	204	Glim	128
Højelse	426	Bjerget	223
Ialt	2,323	Ialt	1,835
b. Tune Herred.		d. Volborgs Herred.	
Vindinge	96	Gjevninge	124
Rerslev	99	Ousted	156
Jersi	151	Saaby	408
Solrød	116	Kidserup	97
Skjensved	62	Kirkehyllinge	414
Havdrup	76	Lyngby	178
Kildebrønde	186	Kirkehvalsø	226
Greve	143	Særløse	87
Karlslande	189	Ry	403
Karlstrup	159	Sonnerup	283
Tune	27	Sæby	286
Snoldelev	118	Gjershøj	39
Ialt	1,422	Allerslev	197
c. Sømme Herred.		Ialt	2,898
Himmelev	150	Hele Lenet	8,479

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjøre for Ramsø Herred 351, for Tune Herred 117, for Sømme Herred 184, for Volborgs Herred 330, og saaledes for hele Lenet ialt 982.

7. Tryggevælde Len.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
a. Stevns Herred.		Kongsted	677
Helsted	396	Roholte	391
Lyderslev	288	Egede	150
Frøslev	109	Dalby	555
Strøby	307	Tureby	214
Varpelev	103	Ulsø	95
Storehedinge	270	Ialt	3,695
Lillehedinge	124	c. Bjeverskov Herred.	
Højerup	85	Haarlev	228
Holtug	233	Endeslev	58
Havnlev	111	Vraaby	73
Magleby	385	Vollerslev	94
Smerup	227	Gjørslev	201
Ialt	2,638	Bjeverskov	201
b. Faxe Herred.		Lidemark	124
Karise	282	Lellinge	155
Alslev	140	Sædder	267
Spjellerup	364	Ialt	1,402
Faxe	827	Hele Lenet	7,735

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjøre for Stevns Herred 144, for Faxe Herred 424, og for Bjeverskov Herred 141, og saaledes for hele Lenet 709.

8. *Ringsted Len.*

Sogn.	Personer	Sogn.	Personer.
Ringsted Herred.		Haslev	277
Testrup	304	Bringstrup	147
Vetterslev	118	Sigersted	95
Hømb	39	St. Hans (Annex	
Nordrup	198	til St. Bents Kirke	
Farringløse	79	i Ringsted)	286
Harrested	444	Vigersted	335
Allindemagle	171	Valsølille og Jyd-	
Terslev	614	strup ²⁾	381
Ørslev	201 ¹⁾	Førslev	247
Kværkeby	220	Sneslev	220
Benløse	132	Broby ³⁾	308
Frerslev	202	Ialt	5,018

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen. De Fattige anføres ved alle Sogne undtagen to, Bringstrup og Sigersted⁴⁾ og udgjøre 825.

9. *Sorø Klosters Len.*

a. Sorø Birk (Alsted H.)		Stenmagle ⁶⁾	343
Pedersborg	411	Gyrstinge	277
Bjergby ⁵⁾	224	Flinterup	101
Bromme	186	Slaglille	150

¹⁾ Mandtallet bemærker, at de øvrige 73 ere opførte ved Ottestrup Gods.

²⁾ Præstens Mandtal holder ikke disse to Sogne ud fra hinanden.

³⁾ Mandtallet bemærker, at det var Gisselfelds Bønder i Troelstrup By.

⁴⁾ Mandtallet oplyser, at Grunden var den, at Præsten intet Mandtal vilde give uden kongelig Befaling.

⁵⁾ Nu Munke-Bjergby. Jevnfør Merløse Herred i Holbæks Len.

⁶⁾ Jevnfør Merløse Herred i Holbæks Len.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Bjernede	188	i Nestelsø, Mogen-	
Alsted	330	strup og Hammer	
Kirkefjenneslev	122	Sogne	69
Lynge ¹⁾	292	4. i Skippinge (?) H.	
Broby	205	i Byerne Snertinge,	
Ialt	2,829	Jyderup, Gjørsløv	
b. Uden Birket.		og Kongsted, samt	
1. i Merløse Herred		Guldagerhus, Sla-	
i Aagerup, Nidløse,		gelse Bohuse, Vin-	
Eskildstrup, Ters-		delbo Hus og paa	
løse og Uggeløse		selve Klostret	69
Sogne	134	Ialt	596
2. i Flakkebjerg H.		Klosterets daglige	
Vallensved	324	Folk	14
3. i Hammer Herr.		Hele Lenet	2,939 ²⁾

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.

10. Holbæks Len.

a. Merløse Herred.		Søstrup	73
Tostrup	278	Sønder-Jernløse	137
Uggeløse	244	Tersløse	308
Nørre-Jernløse	240	Nidløse	196
Kvandløse	214	Butterup	136
Asminderup	181	Stenmagle ³⁾	162
Granløse	147	Stenlille	81

¹⁾ Jevnfør Slagelse Herred i Antvorskovs Len.

²⁾ Hertil lægges 80, hvilket Antal Personer antages omtrent at svare til de 87 Rd. 1 & 8 β, som indbetaltes i Rentekammeret for Sorø Academis Professorer.

³⁾ Jevnfør Sorø Birk.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Merløse	106	Gislinge	167
Soderup	352	Hagested	287
Kirke-Eskildstrup	136	Bjergby ²⁾	221
Ondløse	451	Mørkhøj	235
Søndersted	114	Udby	270
Tølløse	445	Torbenfeld ³⁾	83
Aagerup	214	Skamstrup	432
Munkebjergby ¹⁾	55	Jyderup	291
Ialt	4,270	Hørby	411
b. Tudse Herred.		Svinninge	227
Tudse	192	Hjembæk	139
Kundby	508	Ialt	3,463
		Hele Lenet	7,733

«I Lenet findes endvidere af Ringsted Klosters, Sorø og Kalundborg Tjenere, som have betalt deres Hovedskat der», af Merløse Herred i Tostrup Sogn 4, Tersløse Sogn 12, Uggeløse 19, Nidløse 48, Stenlille 17 og Eskildstrup 36, og af Tudse Herred i Jyderup Sogn 9 og i Hjembæk Sogn 48, ialt 193 Personer.

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

11. Kalundborg Len.

a. Arts Herred.		Værsløv	115
Refsnæs	146	Uby	215
Borre ⁴⁾	350	Rørby	121
Tømmerup	195	Aarby	197

¹⁾ Jevnfør Sorø Birk.

²⁾ Nu Stifts-Bjergby.

³⁾ Nu Frydendal.

⁴⁾ Nu Raklev.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Svallerup	235	b. Samsø Herred.	
Viskinde	179	Kolby	613
Avnsö	124	Onsbjerg	304
Brejninge ¹⁾	226	Besser	547
Bjersted	128	Tranbjerg	491
Lille-Fuglede	41	Norby	510
Store-Fuglede	142	Ialt	2,465
Jørløse	242	Slottets Folk og	
Følleslev	299	Søllemarksgaard	
		paa Samsø	51
Ialt	2,955	Hele Lenet	5,471

Dette Mandtals Indretning gjør det muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen og Klasser. Fattige ere udeladte.

12. Dragsholm Len.

a. Ods Herred.		b. Dragsholms Birk.	
Odbo	123	Asnæs	279
Højby	439	Faarevejle	237
Rörvig	154	Hørve	264
Asminderup	72	Vallekilde	181
Egeberg	236	Sørslev og Følles-	
Vig	266	lev ²⁾	66
Grevinge	227	Brejninge ³⁾	32
		Holmstrup	218
		Sejerø Land	250
Ialt	1,517	Ialt	1,527
		Hele Lenet	3,044

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. De Fat-

¹⁾ Jevnfør Dragsholms Birk.

²⁾ Mandtallet holder ikke disse to Sogne ude fra hinanden.

³⁾ Jevnfør Arts Herred.

tige anføres ved de fleste Sogne, kun ikke ved Særslev og Følleslev, Brejninge og Holmstrup med en Befolkning af 316 Personer, og udgjøre for Ods Herred 458 og for Dragsholms Birk 292, ialt 750.

13. Sæbygaards Len.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Løve Herred.	.	Skjellebjerg	51
Kirkehelsinge	232	Solbjerg	79
Drøsselbjerg	113	Gjerslev	213
- Kirkestillinge	386	Finderup	281
Havrebjerg	147	Hallenslev ¹⁾	111
Gjørlev	203	Ialt	2,296
Bakkendrup	37	Sæbygaards daglige	
Sæby	288	Folk	20
Rerslev	155	Ialt	2,316

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.

14. Antvorskov Len.

Slagelse Herred.		Skjørpinge	190
Gjerlev	99	Faardrup	374
St. Mikkel i Slagelse	91	Egitslevmagle	99
St. Peders i Slagelse	102	Boeslunde	327
Sludstrup	273	Vemmelev	313
Kirkerup	163	Hejninge	103
Tystrup	230	Sønderup	241
Halagerlille	115	Ottestrup	94
Gimlinge	329	Nordrup	423
Lundforlund	392	Gudum	62

¹⁾ Det manglende Ørslev Sogn findes ved Ottestrup Gaards Gods.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Sorterup	170	Bjergby ²⁾	196
Kindertofte	225	Sørbymagle	197
Hemmeshøj	243	Ialt	5,213
Lynge ¹⁾	162		

Dette Mandtals Indretning gjør det ikke muligt at ordne Befolkningen enten efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

15. Korsør Len.

Flakkebjerg Herred.		Marvede	4
Tjæreby	321	Kvislemark	9
Ørslev	227	Hyllested	51
Bjerre	164	Høve	16
Venslev	226	Krummerup	16
Hyllinge	254	Taarnborg	319
Førslev	253	Ialt	1,860

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

16. Vordingborg Len.

a. Baarse Herred og Stensby Birk.		Beldringe	126
Snesere	532	Ørslev	49
Øster-Egitsborg	169	Udby	179
Skipplinge	99	Kallehave	294
Allerslev	95	Vordingborg	139
Mær	235	Togsværd	366
Baarse	140	Everdrup	373
		Ialt	2,796

¹⁾ Jevnfør Sorø Birk.

²⁾ Nu Slotsbjergby.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
b. Hammer Herred.		Fensmark	105
Kastrup	87	Sandby	196
Sværdborg	370	Vrangstrup	73
Kjøng	224	Bavelse	155
Hammer	386	Glumsø	238
Lundby	189	Skjelby	244
Vester-Egitsborg	138	Næsby	206
Vejlø	380	Tybjerg	394
Nestelsø	173	Aversi	192
Mogenstrup	103	Vester-Egede	220
Rønnebæk	219	Tyvelse	136
Olstrup ¹⁾	128	St. Mortens i Næst-	
Ialt	2,397	ved	103
c. Tybjerg Herred.		Herlufsholm	192
Herlufmagle	303	Ialt	2,943
Rislev	186	Hele Lenet	8,136

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

17. Jungshoved Len.

Baarse Herred.	
Stavreby	638
Ialt	638

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. De Fattige anføres med 57.

¹⁾ Jevnfør Faxe Herred i Tryggevalde Len (Ulsø).

18. *Møens Len.*

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
a. Øster Herred.		b. Vester Herred.	
Kjeldbymagle	112	Sønder ²⁾	219
Hjertebjerg ¹⁾	80	Stege	343
Borrig	163	Kantslerens Pante-	
Magleby	138	gods paa Njord i	
		Stege Sogn	87
Ialt	493	Ialt	649
		Hele Lenet	1,142

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

II. *Fyns Stift.*19. *Nyborg Len.*

a. Vindinge Herred.		Søllinge	97
Vindinge	220	Herrested	167
Ørbæk	121	Avnslev	84
Frørup	286	Bogense	37
Kullerup	56	Aarslev	122
Refsvindinge	65	Højrup ³⁾	41
Skjellerup	103	Ullerslev	96
Ellinge	61	Flødstrup	139
Hellerup	159	Ialt	1,854

¹⁾ Nu Elmelunde.

²⁾ Nu Fanefjord. Det her manglende Damsholte var dengang endnu sammen med Stege.

³⁾ Mandtallet har følgende Anmærkning: «Ellers ligger i samme Sogn, som ikke hører her under Lenet, en By ved Navn Per-

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
b. Sunds Herred.		c. Salling Herred.	
Skaarup	173	Faaborg (Bjørnø)	31
Tvede	60	Jordløse	188
St. Jørgensgaard	46	Svaninge	254
Serup ¹⁾	. . .	Horne	677
Kværndrup	238	Dirnise	179
Stenstrup	102	Hostrup	174
Lunde	102	Øster-Hæsinge	212
Ollerup	105	Vester-Hæsinge	181
Kirkeby	28	Hundstrup	164
Øster-Skjerninge	101	Herringe	49
Egense	151	Heden	35 ²⁾
Landet	211	Nørre-Broby	286
Brejninge	401	Sønder-Broby	233
Bjergby	206	Lyndelse	148
Strynø	200	Allested	164 ³⁾
Torø	159	Vejlø	69 ⁴⁾
Drejø	193	Hillerslev	319
		Haagerup ⁵⁾	501
Ialt	1,370		

strup, som ligger i Aasum Herred, og hører under St. Hans Kloster, hvorhen de og deres Skat levere, eller og Velb. Erik Kaas lader den indfordre, eftersom de fleste Bønder ere hans.

¹⁾ Mandtallet bemærker: «Udi Serup Sogn findes ikke et Menneske, hverken Huse eller Gaarde, mens al Sognet er afbrændt og ruineret.»

²⁾ Mandtallet anmærker: «Desuden 12 Personer, som ere Velb. Peder Brokkenhuses Tjenere, af hvilke den gode Mand selver Skatten har ladet oppebære.»

³⁾ Mandtallet anfører: «Sognet tilhører Velb. Christian Urne Christoffersen, og efter hans egen underskrevne Optegnelse skal deri findes: Gaardmænd, Husmænd og de, der sidde til Huse 33, Kvinder 37, Sønner og Døttre 40, Piger, Karle og Dreng 54.»

⁴⁾ Efter Mandtallet tilhøre 20 af disse samme «gode Mand».

⁵⁾ Nu Brahetrolleborg.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Espe	179 ¹⁾	Hesselager	256
Aaby ²⁾	257	Oxendrup	98
Vantinge	99	Langaa	66
Vester-Skjerninge	185	Svindinge	180
Ulbølle	239	Gislev	174
Avernakø	142	Ellested	75
Krarp	150	Røslinge	77
Aastrup	172	Ringe	204 ⁴⁾
Lyø	155	Gudberg	350
Strandby (af Haarby		Ialt	1,935
Sogn i Baag Herr.)	147	Mesinge	338
Gjestelev	78 ³⁾	Viby	232
Ialt	5,667	Dalby	183
d. Gudme Herred.		Stubdrup	320
Gudme	96	Ialt	1,073
Bruager	67	Nyborg Slotsmølle	8
Ovre	141	Svendborg Bymølle	6
Vejstrup	142	Hele Lenet	13,019

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fat-tige ere udeladte.

¹⁾ Efter Præstens Mandtal desuden 2, som tilhøre Velb. Peder Brokkenhus, hvem Skatten er leveret.

²⁾ Nu Vester Aaby.

³⁾ Mandtallet tilføjer: «Ellers befindes i Sognet efter Præstens Seddel en Del Velb. Peder Brokkenhuses og Preben Banners Tjenere, af hvilke Peder Brokkenhus selv Skatten har ladet oppebære, og derfor hos Commissarierne klarerer.»

⁴⁾ Mandtallet bemærker: «Desuden findes i Sognet i Rynkeby 9 Personer, som ere Velb. Peder Brokkenhuses Tjenere, og af dem har hans Velbaarenheds Foged annammet Skatten efter derom hans Seddels Formelding».

20. Odensegaards Len.

Sogn.	Personer	Sogn.	Personer.
a. Odense Herred.		Allesø	148
Brændekilde	41	Broby	228
Bellinge	54	Ialt	1,629
Trøstrup ¹⁾	113	c. Aasum Herred.	
Ubberup	174	Højby	102
Paarup	179	Næraa ²⁾	145
Verninge	301	Rønninge	135
Stenløse	130	Rolfsted	79
Fangel	125	Fraugde	223
Tommerup	114	Allerup	95
Brylle	135	Davinde	93
Vor Frue i Odense	156	Aasum	45
Dalum	93	Nørre Lyndelse	257
Sanderum	156	Seden	56
St. Knuds	101	Ialt	1,230
Ialt	1,872	d. Skam Herred.	
b. Lunde Herred.		Skamby	316 ³⁾
Lumby	323	Uggerslev	65
Norup	135	Bederslev	65
Skeby	122	Næraa ⁴⁾	208
Otterup	162	Hørup ⁵⁾	78
Østrup	145	Klinte	237
Hjadstrup	129	Grindeløs	173
Lunde	237		

¹⁾ Nu Korup.²⁾ Nu Sønder-Næraa.³⁾ Det bemærkes, at de 40 vare i Ullerup i Skovby Herred.⁴⁾ Nu Nørre-Næraa.⁵⁾ Nu Nørre-Højerup.

Sogn.	Personer	Sogn.	Personer.
Kjørup ¹⁾	196	Kjølstrup	184
Hundstrup ¹⁾	253	Aagedrup	121
Ialt	1,591	Munkebo	155
e. Bjerger Herred.		Marslev	114
		Birkende	151
Rynkeby	208	Ialt	1,184
Revninge	179		
Dristrup	72	Hele Lenet	7,506

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

21. *Rugaards Len.*

Skovby Herred.		Særslev	136
Haarslev	144	Melby	60
Ore	125	Ejlby	33
Vøfling	101	Sandager	98
Virslev	182	Guldborg	54
Søndersø	236	Vissenberg	90
Skovby	218	Ialt	1,477

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.

22. *Hindsgavls Len.*

Vends Herred.		Brænderup	353
Vejlby	199	Harendrup	84
Rorslev	44	Fjelsted	120
Asperup	166	Rørup	167

¹⁾ Nu Krogsbølle Sogn.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Gjelsted	241	Husby	214
Tanderup ¹⁾	55	Uby	87
Ørslev	97	Kauslund	71
Føns	55	Middelfart (Fænø)	20
Balslev	87	Ivernæs Tjenere i	
Ejby	105	Assens, Tanderup,	
Nørre-Aaby	59	Skydebjerg, Kjerte	
Indslev	98	og Haarslev Sogne	190 ²⁾
Gamborg	92	Ialt	2,604

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fat- tige ere udeladte.

23. Hagenskov Len.

Baag Herred.		Kjærum	133
Ørsted	106	Gamtofte	161
Dreslette	308	Søby	27
Sønderby	166	Turup	73
Hellenæs	124	Vedtofte	92
Tanderup ³⁾	108	Søllested	64
Sandager	50	Skydebjerg	59
Holevad	34	Ørte	157
Barløse	132	Iversnæs Tjenere i	
Kjerte	182	Skydebjerg og	
Flemløse	275	Tanderup Sogne	57
Kjøng	268	Ialt	2,939
Haarby	363		

¹⁾ Jevnfør Baag Herred i Hagenskov Len.

²⁾ Det er muligt at specificere dette Tal nærmere.

³⁾ Jevnfør Vends Herred i Hindsgavls Len.

Dette Mandtals Indretning gjør det muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.

24. *Tranekjær Len.*

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Nørre Herred.		Tryggelev	39
Skrøbelev	56	Fodslette	29
Simmerbølle	35	Humle	210
Tullebølle	110	Lindelse	98
Tranekjær	120	Longelse og Fugls-	
Bøstrup	122	bølle	94
Snøde	124	Ialt	623
Stoense	148	Skatteydere i hele	
Ialt	715	Lenet	1,214
Sønder Herred.		Hele Lenet	2,552
Magleby	153		

De her først anførte Tal ere kun paa de Fattige, som ingen Skat betalte. Skatteyderne kunne efter det fynske Commissær-Regnskab kun angives i en Sum for hele Lenet, uden at kunne fordeles paa de enkelte Sogne.

25. *Aalholms Len.*

a. Fuglse Herred.		Vejleby	118
Fuglse	189	Tirsted	159
Thorslunde	85	Hillested	79
Errindlev ¹⁾	334	Skjørringe	72
Taagerup	49	Horreby	144
Ringsebølle	22	Bursø	64
Rødby	846	Ørstofte	132
Nebbelunde	116	Ialt	2,502
Sædinge	103		

¹⁾ Herunder er Annexet Olstrup indbefattet.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
b. Musse Herred.		Majbølle	60
Frejlev af Kjettinge		Vignæs	100
Sogn	383	Døllefjelde	48
Herritslev	194	Ugedagstjenere i	
Brejninge	131	i Kjettinge Birk	
Vester-Ulslev	140	og Sogn	714
Øster-Ulslev	265	i Godsted Birk og	
Saxkjøbing	64	Sogn	186
Slemminge	47		
Taars	122	Ialt	3,258
Thoreby	804	Hele Lenet	5,760

Dette Mandtals Indretning gjør det muligt at ordne Befolkningen baade efter Kjøen og Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjøre for Fuglse Herred 425 og for Musse Herred 672, ialt for Lenet 1,097.

26. Halsted Klosters Len.

Slottet selv	8	Dannemarre	290
a. Laalands Sønder		Aunitze	156
Herred.		Stokkemarke	716
Skovlænge ¹⁾	175	Halsted	342
Ryde	113	Ialt	2,706
Landekirke	109		
Gloslunde	135	b. Laalands Nørre	
Græshave	55	Herred.	
Gurreby	122	Branderslev	97
Arninge	223	Sandby	137
Vestenskov ²⁾	270	Kjøbelev	229

¹⁾ Søllested Sogn var dengang en Del af dette.

²⁾ Annexet Kappel eksisterede dengang ikke, og findes derfor herunder.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Vindeby	188	Herredskirke	101
Otterslev	49	Vesterborg	280
Horslunde	526	Nørlunde	102
Birket	372	Ialt	2,104
Løjtofte	23	Hele Lenet	4,810

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjøre i Fuglse Herred 1,535 og i Musse Herred 1,811, ialt 3,346.

27. *Nykjøbing Len.*

a. Falsters Nørre Herred.		b. Falsters Sønder Herred.	
Tingsted ¹⁾	655	Aastrup	351
Brarup ²⁾	295	Horbelev	284
Kippinge ³⁾	523	Falkerslev	120
Nørre-Vedby	336	Karleby	143
Nørre-Alslev	263	Horreby	165
Nørre-Kirkeby	100	Nørre-Ørslev	458
Eskildstrup	214	Sønder-Alslev	88
Torkildstrup	230	Sønder-Kirkeby	102
Gunslev	300	Idestrup	589
Lillebrænde	149	Ialt	2,300
Maglebrænde	327	c. Gedsør (Birk).	
Ialt	3,392	Væggerløse	417
		Skjelby	306
		Gjeddesby	295
		Ialt	1,018

¹⁾ Onslev Sogn er herunder indbefattet.

²⁾ Stadager Sogn er herunder indbefattet.

³⁾ Vaalse Sogn er herunder indbefattet.

Sogn.	Personer	Sogn.	Personer.
d. Øerne.		2. Af Væggerløse Sogn.	
1. Fejø Birk.			
Fejø og Vejrø	262	Hasselø	139
Fæmø	316	Ialt	795
Askø	78	«Baagø svarer Erkebispen Dr. Hans Svane af Kjøbenhavn til.»	
		Hele Lenet	7,505

Dette Mandtals Indretning gjør det muligt paa de fleste Steder at ordne Befolkningen efter Kjøen og Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjøre for Nørre Herred 1,183 og for Sønder Herred 586, for Gedsør Birk 156 og for Øerne 197, ialt 2,122.

III. Aarhus Stift.

28. Dronningborg Len.

a. Sønderlyng Herred.		Tiel	166
		Ialt	1,331
Aalum	257	b. Tanum Birk.	
Kvorning	94	Tanum	95
Nørbæk	100	Hornbæk	66
Sønderbæk	89	Ialt	161
Vorning	151	c. Nørhald Herred.	
Hammershøj	105	Hald	71
Viskum	82	Faarup	53
Ørum	149	Asferg	86
Værum	93	Gassum	128
Tapdrup	22	Kovsted	57
Rødding	23		

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Tørslev ¹⁾	35	f. Støvring Herred.	
Tvede	110	Støvring	99
Lind	75	Lem	58
Spendrup	124	Gjemming	90
Glenstrup	159	Mellerup	68
Ialt	898	Albæk	100
d. Onsild Herred.		Borup	94
Mariager	134	Raadsted	41
Svenstrup	68	Harritslev	73
Skjellerup	65	Ialt	623
Hem	25	g. Galten Herred.	
Hvornum	70	Værum	76
Sønder-Onsild	70	Ørum	164
Nørre-Onsild	72	Halling	81
Snæbum	37	Hadbjerg	111
Sem	74	Randers St. Morten	84
Ialt	616	Ødum	189
e. Gjerlev Herred.		Haslum	134
Kjærby	85	Vissing	79
Tørslev ²⁾	260	Ølst	62
Dalby-Ovre	77	Galten	163
Gjerlev	132	Ialt	1,143
Dalby-Nedre	93	h. Hovlbjerg Herred.	
Enslev	59	Sal	70
Vindblæs	117	Gullev	89
Ialt	823	Hvoslev	88

¹⁾ Nu Vester Tørslev.

²⁾ Nu Øster Tørslev.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Gjerning	115	k. Essenbæk og	
Vellev	117	Kristrup Birker.	
Ialt	479	Essenbæk	138
i. Rougsø Herred.		Virring	59
Ørsted	660	Kristrup	200
Ejstruplund	177	Ialt	397
Holbæk	91	Dronningborg selv	32
Vorde	158	Hele Lenet	7,589
Ialt	1,086		

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

29. Silkeborg Len.

a. Hids Herred.		Vrads	72
Balle	151	Ikast	23
Lemming	106	Borring	34
Gjødvad	39	Sned ¹⁾	103
Sinding	40	Ejstrup	142
Sejling	44	Linderup	24
Svostrup	126	Klovborg	37
Kragelund	127	Tørring	36
Serup	65	Ialt	631
Funder	142		
Ialt	840	c. Lysgaard Herred.	
b. Vrads Herred.		Hørup	114
Tem	160	Hinge	105
		Højbjerg	105

¹⁾ Nu Nørre-Snedø.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Elsborg	65	d. Tvilum Birk	
Vinderslev	151	af Gjern Herred.	
Torning	103	Tvilum	245
Karup	79	Skaarup	220
Grønbæk	225	Skanderup	116
Sjørslev	140	Spaarup	112
Vium	154	Linaa	211
Levring	221	Ialt	904
Ialt	1,462	Hele Lenet	3,837

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser. Fattige ere udeladte.

30. *Stjernholms Len.*

a. Hatting Herred.		Hjærnø	54
Hedensted	122	Ørum	25
Hatting	163	Raarup	104
Stenderup	62	Vrigsted	16
Løsning	85	Ialt	406
Korning	32		
Dalby	31	c. Nim Herred.	
Ølsted	58	Tamdrup	182
Torsted	26	Hornborg	50
Ialt	579	Ialt	232
b. Bjerre Herred.		Slottet	3
Skjold	192	Hele Lenet	1,220
Hornum	15		

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

IV. Viborg Stift.

31. Mariager Len.

Sogn.	Personer	Sogn.	Personer.
Gislum Herred.		Stenild	101
Føvlum	94	Farsø	330
Ullits	76	Lovns	175
Alstrup	112	Durup	57
Vognsild	225	Tisted	68
Strandby	148	Gislum	104
Grynderup	77	Binderup	30
Rørbæk	67	Ialt	1,664

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. De Fattige anføres ved hvert Sogn og udgjøre ialt 215.

32. Hals Len.

a. Medelsom Herred.		Vinkel	340
Vindum	142	Bjerring	114
Langaa	220	Helstrup	93
Leed	199	Skjern	312
Grensten	190	Rind	168
Øster-Velling	113	Ialt	2,852
Vester-Velling	264	b. Fjends Herred,	
Vingje	105	Ørum	96
Hjermind	167	Borris	54
Torup	94	Gammelstrup	97
Mammen	228	Torup ¹⁾	
Hjorthede	103	Kvols ¹⁾	

¹⁾ Regnskabet anmærker: «Betalt til Velb. Sivert Brokkenhus selv». Mandtal findes derfor ikke.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Lunø	50	Simested	227
Ørslev Kloster	364	Laastrup ¹⁾	
Fløje	215	Lynderup ¹⁾	
Vrigsted	95	Øster-Bølle	154
Fellingberg	81	Vester-Bølle	243
Skive (nogle Gaarde)	54	Testrup	33
Kobberup	143	Rom	141
Højslet ¹⁾		Hvilsom	115
Resen	124	Hvam	87
Dommerby	72	Klejtrup	170
Vrov	108		
Smollerup	75	Ialt	3,041
Mønsted	101		
Davberg	91	d. Nørlyng Herred.	
Ialt	1,820	Lindum	158
c. Rinds Herred.		Bygum	100
Bjerregrav	88	Romlund	95
Hersom	84	Fiskbæk	118
Ulberg	629 ²⁾	Vammen	163
Skals	362 ³⁾	Pederstrup	134
Fjelsø	219	Løvel	246
Gjedsted	291	Vorre	231
Taastrup	198	Ravnstrup	133
		Asmild Kloster ⁴⁾	
		Graabrødre Kloster	27

¹⁾ Regnskabet anmærker: •Betalt til Velb. Sivert Brokken hus selv. •
Mandtal findes derfor ikke.

²⁾ Præstemandtallet bemærker, at de 241 af disse klarerede til
Sivert Brokken hus selv, og ere derfor udeladte af Regnskabet.

³⁾ Præstemandtallet bemærker, at de 8 vare paa Herregaarden
Holmgaard.

⁴⁾ Regnskabet bemærker, at dette selv gjør Regnskab.

Sogn.	Personer.	Segn.	Personer.
Finderup	145	e. Lysgaard Herred.	
Dollerup	117	Lysgaard	127
Rødding	178	Almind	139
Ialt	1,845	Ialt	266
		Hele Lenet	9,824

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fat-tige ere udeladte.

33. Skivehus Len.

a. Nørre Herred.		c. Rødding Herred.	
Jeberg	92	Balling	234
Seld	302	Liom	174
Ryberg	152	Rødding	248
Ialt	546	Ialt	656
b. Harre Herred.		d. Hinborg Herred.	
Harre	138	Hem	176
Hjerk	243	Hinborg	137
Durup	56	Dølby	169
Tøndering	61	Odens	260
Navtrup	79	Otting	101
Sæby	60	Brøndum	134
Vile	38	Hvidberg	156
Roslev	55	Volling	113
Fur	271	Resen	140
Haasum	131	Skive	118
Vejby	115	Ialt	1,504
Ialt	1,247	Hele Lenet	3,953

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

34. *Aalborghus Len.*

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
a. Slet Herred.		Suldrup	112
Vilsted	127	Veggerby	126
Vindblæs	85	Bislev ¹⁾	
Bjørnsholm	366	Hornum ²⁾	188
Malle	80	Voxlev	305
Kornum	59	Nibe	501
Løgsted	245	Nørholm	382
Næsborg	153	Sønderholm og	
Ovdrup	142	Frejlev ³⁾	537
Salling	136	Ialt	3,571
Sebber	132		
Lundby	109	c. Fleskum Herred.	
Farstrup	149	Nørre-Tranders	498
Ajstrup	121	Sønder-Tranders	239
Ialt	1,904	Romdrup	126
b. Hornum Herred.		Klarup	109
Svenstrup	137	Store-Vore	249
Ellitshøj	140	Sejlfled	146
Buderup	307	Gudum	136
Gravlev	253	Lille-Vore	150
Aarestrup	359	Mov	111
Sønderup	224	Gunderup	486
		Nøvling	138

¹⁾ Resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.

²⁾ Nu Øster-Hornum.

³⁾ Disse to Sogne lade sig ikke adskille.

Sogn.	Personer.	Sogn	Personer.
Volsted	116	Øls	45
Ferslev	105	Hørby	122
Dal	119	Døstrup	82
Ialt	2,702	Vibestrup	167
d. Hellum Herred.		Rold	179
Blenstrup	141	Als	705
Gjerding	61	Arden ¹⁾	151
Skjørping	269	Ialt	3,469
Frær	164	f. Aars Herred.	
Torup	110	Gundersted	121
Siem	76	Ravnkilde	240
Store-Brøndum	160	Haverslev	112
Skibsted	281	Brorstrup	154
Lyngby	236	Aars	156
Komdrup	94	Havbro	92
Nørre-Kongslev	245	Skivum	99
Sønder-Kongslev	151	Gjever	40
Bælum	364	Blære	120
Ialt	2,296	Ejdrup	129
e. Hindsted Herred.		Hornum	177
Rostrup	290	Flejsborg	49
Vive	251	Hyllebjerg og	
Valsgaard	116	Ulstrup ²⁾	
Ove	164	Ialt	1,489
Astrup	323		
Visborg	502		
Skelund	387		

¹⁾ Nu Store-Arden.

²⁾ Resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.

V. Vendelbo Stift.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
g. Kjær Herred.		i. Øster Han Herred.	
Aaby	395	Haverslev	99
Vadum	330	Bejstrup	151
Hvorup	137	Tranum	125
Sundby ¹⁾	319	Svenstrup ⁴⁾	
Horsens	245	Torslev	136
Sulsted	204	Brovst ⁴⁾	
Hammer	148	Agersborg	210
Hals	204	Kjettrup	139
Ulsted	331	Gjøltrup	167
Vester-Hassing	292	Kollerup	190
Øster-Hassing	469	Skrem	63
Bjersted ²⁾		Lerup	58
Ajstrup ²⁾		Hjortels	90
Ialt	3,074	Iøand	182
h. Hvelbo Herred.		k. Vester Han Herred.	
Jetsmark	258	Arup	125
Saltum	416	Østløs ⁵⁾	
Hune	181	Vestløs	95
Indstrup	272	Tømmerby	295
Kjettrup ³⁾		Lild	284
Gjøl ³⁾		Vust	188
Hjermitslev	168	Torup	259
Alstrup	92	Klim	232
Ialt	1,387	Ialt	1,478

¹⁾ Nu Nørre-Sundby.

²⁾ Disse to Sogne resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.

³⁾ Disse to Sogne resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.
Det førstnævnte er nu indbefattet under Ingstrup Sogn.

⁴⁾ Disse to Sogne resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.

⁵⁾ Resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
1. Horns Herred.		Raaberg ¹⁾	241
Astrup ¹⁾		Bjergby	324
Sindal	286	Mygdal Kapel	291
Mosberg	234	Taarnby	206
Tolne	132	Horne	163
Elling	336	Aasdal Kapel	118
Tversted	336	Ialt	3,332
Bindselev	348		
Uggerby	217	Hele Lenet	26,312

Dette Mandtals Indretning gjør det kun muligt at ordne Befolkningen efter Klasser, men ikke efter Kjøen. Fattige anføres kun ved 7 enkelte Sogne med en Befolkning af i det Hele 1,844, og udgjøre i disse 98.

35. Aastrup Len.

a Vennebjerg Herred.		St. Oluf i Hjørring	212
Ugilt	232	St. Hans i Hjørring	146
Hørnsted	291	Rubjerg	66
Lendum	275	Ialt	3,100
Aasted	365		
Skjærum	109	b. Børglum Herred.	
Gjærum	125	Børglum	290
Flade	368	Vejby	70
Vidstrup	109	Furreby	59
Maarup	62	Vrejlev	331
Skalder	185	Hæstrup	46
Vennebjerg	172	Rakkeby	173
Jelstrup	285	Sejlstrup	111
Harritslev	98	Vraa	168

¹⁾ Resterede endnu ved Regnskabets Afslutning.

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
Em	58	Vorde	336 -
Karup	81	Vrinsted	267
Taars	276	Tise	250
Torslev	381	Jerslev	344
Albæk	320	Hellum	75
Hørby	200	Hellevad	448
Volstrup	206	Ørum	244
Skæve	195	Stenum	104
Lyngby	94	Tolstrup	170
Understed	160 -	Hallund	221 -
Ialt	3,219	Øster-Brønderslev	304
c. Jerslev Herred.		Vester-Brønderslev	165
Hundslund ¹⁾	1,169	Ialt	4,269
Serritslev	172	Hele Lenet	10,588

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

36. Vestervig Len.

Vestervig Birk.		Agger	674
Vestervig Kloster	10		
Vestervig	602	Ialt	1,286

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

¹⁾ Nu Dronninglund.

37. *Dueholms Len.*

Sogn.	Personer.	Sogn.	Personer.
a. Sønder Herred paa Mors.		b. Nørre Herred paa Mors.	
Karby	328	Sundby	278
Hvidberg	157	Ejerslev	100
Vejerslev	128	Flade	118
Redsted	105	Dragstrup	190
Rakkeby	57	Øster-Jølby	51 .
Møllerup	59	Bjergby	99
Frøslev	133	Galtrup	171
Øster-Assels	200	Skallerup	165
Vester-Assels	201	Sejerslev	180
Lodderup	216	Alsted	106
Tæbring	72	Jørsby	70
Ørding	144	Solbjerg	187
Liørslev	62	Sønder-Draaby	66
Else	89	Erslev	109
Blistrup	76	Tødse	179
Ovtrup	98	Ialt	2,069
Ialt	2,125	Hele Lenet	4,194 ¹⁾

Dette Mandtals Indretning gjør det hverken muligt at ordne Befolkningen efter Kjøen eller efter Klasser. Fattige ere udeladte.

38. *Aarhus og Ribe Stifter.*

Under 30 April 1661 indbetalte Landcommissæren i disse to Stifter, Jørgen Kruse, i Rentekammeret paa Regnskab af Hovedskatten i Nørre-Jylland, som han med Mandtalsregister videre har at forklare, 5,500 Rd.

¹⁾ Det er ved en Fejlregning, at Mandtallet har 4,192.

B. Gejstligheden.

1. Sjællands Stift.

		Skat.	
Biskoppen		12 Rd.	» β
Hofprædikanten		5 —	24 -
Slotspræsten		6 —	48 -
Slotspræsten paa Frederiksborg		9 —	72 -
M. Valentin Steemann med de andre			
tydske Betjente i Helsingør		10 —	72 -
Kjøbenhavns Skoles Betjente		11 —	24 -
Sokkelunds Herred		163 —	64 -
Alsted —		82 —	48 -
Bjeverskov —		64 —	24 -
Ods —		60 —	» -
Ramsø —		79 —	24 -
Faxe —		77 —	24 -
Tune —		36 —	72 -
Tudse —		77 —	24 -
Skipplinge —		43 —	56 -
Volborg —		44 —	72 -
Holbo —		65 —	88 -
Ringsted —		68 —	72 -
Øster Flakkebjerg Herred		68 —	» -
Vester Flakkebjerg —		106 —	» -
Lynge Frederiksborg —		54 —	24 -
Strø Herred —		86 —	72 -
Sømme —		112 —	24 -
Arts —		64 —	» -
Horns —		53 —	» -
Ølstykke —		39 —	» -
Slagelse —		88 —	» -
Merløse —		99 —	48 -
Løve —		73 —	» -

		Skat.
Smørum	Herred	62 Rd. » β
Lyng-Kronborg	—	64 — 72 -
Stevns	—	70 — 24 -
Hammer	—	72 — -
Tybjerg	—	86 — 40 -
Baarse	—	79 — 44 -
Møens Land		30 — 24 -
Ialt		2,208 Rd. 24 β

2. *Fyens Stift*

betalte i Skat 978 Rd. 80 β, hvilket antages at svare til omtrent 1,076 Personer.

3. *Aarhus Stift.*

				Skat.	Personer.
Canonici og Capitulares				55 Rd. 72 β	63
Ning	Herred	7	Sogne	37 — 48 -	45
Haslev	—	3	—	18 — 72 -	24
Vester-Lisberg	—	3	—	15 — » -	15
Øster-Lisberg	—	6	—	27 — 24 -	30
Mols Herred	—	6	—	35 — » -	41
Sønder-	—	7	—	48 — » -	52
Nørre-	—	10	—	56 — 24 -	60
Sønder-Hald	—	10	—	56 — 24 -	64
Galten	—	6	—	38 — 48 -	47
Nørre-Hald	—	6	—	30 — 48 -	31
Støvring	—	7	—	40 — 24 -	46
Hovlbjerg	—	7	—	28 — » -	28
Gjerlev	—	4	—	26 — » -	28

				Skat.	Personer.
Rougsø	Herred	3	Sogne	18 Rd. 48 β	21
Voer	—	7	—	49 — 72 -	61
Tyrsting	—	5	—	29 — " -	28
Hjelmslev	—	6	—	32 — 48 -	39
Framlev	—	5	—	26 — " -	36
Sabro	—	3	—	35 — 24 -	18
Gjern	—	6	—	14 — 72 -	36
Hads	—	10	—	50 — 72 -	60
Nim	—	5	—	20 — 24 -	19
Hatting	—	6	—	23 — 48 -	28
Bjerre	—	9	—	44 — " -	46
Vrads	—	5	—	27 — " -	28
Lysgaard	—	7	—	37 — " -	40
Hids	—	4	—	24 — 24 -	25
Onsild	—	7	—	33 — " -	33
Samsø	—	5	—	40 — 48 -	63
Ialt Kapitelet og 175 Sogne				1,014 Rd. 24 β	1,155

Dette Mandtal indeholder Angivelse af Navnene paa næsten alle Præster, Degne, Rectorer, Hørere og Klokkere, samt specificeret Oplysning om deres Husstand.

4. Aalborg Stift.

		Skat.
Kjær	Herred	54 Rd. 72 β
Jerslev	—	65 — 48 -
Børglum	—	67 — 48 -
Vennebjerg	—	65 — 56 -
Horns	—	80 — 88 -
Hvetbo	—	47 — 48 -

	Skat.
Øster Han Herred	48 Rd. 72 β
Vester Han —	52 — " -
Mors Sønder —	49 — 24 -
Mors Nørre —	52 — 40 -
Hillerslev —	56 — 24 -
Hundborg —	46 — 48 -
Hassing —	69 — 72 -
Refs —	55 — 32 -
Aalborg By	48 — 24 -
Biskoppen	12 — " -
Ialt	872 Rd. 24 β

C. Adelen.

1. Sjælland.

Gaard og Gods.	Personer.	Gaard og Gods.	Personer.
Hørbygaard	12	Knapstrup	8
Svenstrup	8	Turebygaard	10
Kronborg Slot	12	Lystrupgaard ¹⁾	19
Vognserup	20	Bonderupgaard	10

¹⁾ Peder Grubbes originale Mandtal bemærker: «Angaaende hans Bønder til Lystrup og til Jonstrup med al deres Huskjon, da have de sig at rette med deres Skatter tilligemed de Andre i Sognet og levere dem til K. M. Ridefoged i Tryggevælde, under hvis Len de Alle ere boende. Angaaende Jonstrup holder jeg der ingen Folk eller Tjenere, men 1 Forpagter, som skal vide sig selv at rette om den paabudne Skat og svare til den.»

Gaard og Gods.	Personer.	Gaard og Gods.	Personer.
Ringsted Kloster ¹⁾	13	Gjerdrup Gaards	
Olstrupgaard	9	Gods i Egitslev-	
Lindholm	28	magle, Vemmelev,	
Roskilde Bisgaard		Boeslunde, Høve	
og Bidstrup Lade-		og Tjæreby Sogne,	
gaard	24	deriblandt 5 Fat-	
Rygaard	14	tige ³⁾	375
Egholm	23	Tersløsegaard	10
Vellerup	3	Kragerup Gaard	23
Vemmetofte ²⁾	18	og Gods i Ørslev,	
Erikstrup	12	Solbjerg, Gjerlev,	
Dragsholm	20	Hallenslev, Rerslev	
Raarup Gaard	7	og Skjellebjerg	
Ravnstrup	32	Sogne	394
Frederiksborg Slot	19	Ottestrup Gaard	5
Sørup (Halvparten)	6	og Gods i Ørslev,	
Valbygaard	8	Farringløse og	
Holbek Slot	25	Bjeverskov Sogne	141
Birkholms Gaard	6	Bregentved	16
Togerødgaard	4	Bavelse Gaard	12
Vedbygaards Birk:		TryggevældeGaard ⁴⁾	22
Vedby Sogn	201	Søholm	19
og Gaarden selv	8	Vordingborg Slot	21

¹⁾ Jørgen Sefeldts originale Mandtal bemærker, at han har leveret Mandtal og Hovedskat for dem af hans Folk, som han har i Kjøbenhavn, til Velb. Hans Oldeland efter kgl. Befaling og den Kvittans, han derpaa har.

²⁾ Karen Krabbes originale Mandtal bemærker, «at Bønderne hjælpe Tærskerne at aftærsk Kornet, og Husmændene røgte Fæ, hvilke udgiøre deres Skat i Byerne, hvor de boe.»

³⁾ Mandtallet bemærker, at 16 desuden have betalt til Lensmanden paa Antvorskov Slot, samt at Husbonden har betalt til Hans Oldeland i Kjøbenhavn for sit eget Folk og Tjenere.

⁴⁾ Mandtallet bemærker, at der er undtaget nogle Adelsmænd, som

Gaard og Gods.	Personer.	Gaard og Gods.	Personer.
Valø Gaard, Rudholt og Gunderup Ladegaarde og Gods i Valøby, Taarnby, Himlingøje, Vraaby og Hærfølge Sogne (deriblandt 61 Fattige)	35	dal og Kvislemark Sogne	548
Søgaard	12	Gunderslevholm	[50] ²⁾
Torbenfeld ¹⁾	5	Salte Gaard	17
Troldholm og Sne- dinge Gaarde	20	og Gods i Karrebæk, Vallensved, Gunderslev, Skjelby, Fodby, Marvede og Hyllested, Gjerlev og Gjerlev Sogne	903
Herlufsholm	36	Antvorskov Slot	26
Espegaard	14	Trudsholm	5
Vindinge Gaard	8	Aastrup Gaard	6
og Gods i Fjuren-		Kattrup og Gundetved	11
		Gjorslev	11
		Hellestrup ³⁾	

selv have afkrævet og ville levere Skatten, Otte Krag for 3 eller 4 Bønder, Ove Juel for nogle Bønder i Kullerup til Ottestrupgaard, Kaj Lykke for hans Bønder til Gisselfeldt, Otte Skeel for hans Bønder til 3 Herregaarde og nogle Bønder, som ligge til Sorø Amt. Resterer endnu Kaj Lykkes Bønder i Ulsø i Faxe Herred, som have leveret Skat paa Gisselfeldt, og Otte Skeels 3 Herregaarde, nemlig Valø, Rudholt og Gunderup, som selv ville opkræve og levere Skatten. De sidstnævnte forekomme — som man vil bemærke — desuagtet her nedenfor.

¹⁾ Mandtallet bemærker, at (Mandrup) Brahe for sig selv og Hustru samt Folk hos ham har betalt til Hans Oldeland i København.

²⁾ Mandtal herfra var ved Regnskabets Afslutning ej endnu leveret, Tallet 50 er derfor kun bygget paa, at Gunderslevholm betalte det Dobbelte af det nedenfor anførte Antvorskov Slot.

³⁾ Regnskabet bemærker: «Ingen Folk hverken saaet eller pløjet der».

Gaard og Gods.	Personer.	Gaard og Gods.	Personer.
Lindersvold og Bækkeskov ¹⁾		Vibygaard ²⁾	
		Ialt	4,733 ³⁾

Dette Mandtal indeholder Angivelse af Ejerne eller Beboerne, samt specificeret Oplysning om deres Husstand.

- ¹⁾ Regnskabet bemærker, at Christoffer Lindenow kun holdt 1 Karl, som er opskrevet ved hans Betjente i Kjøbenhavn.
- ²⁾ Regnskabet bemærker, at Holger Vind har betalt til Sivert Brokkenhus.
- ³⁾ Regnskabet giver til Slutning følgende Oversigt over de tilstedeværende Restantser: «Herforuden resterer af Kopskatten i Sjælland 1) Hele Møens Len, som Kantsleren paa de Tider formente at ville faae fritaget ved kgl. Resolution paa Grund af Armod og Krigsskat.» Som man vil see, er Mandtallet dog indleveret og findes meddelt ovenfor efter Lenets Regnskab. 2) Svenstrupgaards Len. 3) Herregaardene Sonnerup, Gamlekjøgegaard, Lellinge, Selsø og Svanholm i Roskilde Len; Førlev, Jonstrup, Herlufsstrup, Sparresholm, Egede og Alslev i Tryggevælde Len; — Gavnø, Rønnebæksholm, Grevens Vænge, Sandbygaard, Tybjerggaard, Assendrup og Holmegaard i Vordingborg Len, — Førlev, Harrested, Basnæs, Borreby og Fuglebjerg i Korsør Len, — Eriksholm, Torup, Tølløse, Hagested, Tygestrup, Mossegaard og Agersvold i Holbæks Len, — Gisselfeld, Eskildstrup, halve Sørup, som tilhører Børge Rosenkrands i Ringsted Len. — 4) Noget pantsat Gods i Frederikshorg Len, nemlig hele Kregome Birk, bestaaende af Sognene Kregome, Vinderød, Ølsted, Melby og Torup, som ere pantsatte til Jens Lassen, og Uggeløse i Strøherred, som er pantsat til Hans Boyesen og H. Knudsen, og disse have oppebaaret Hovedskatten af dem, som de have at forklare. 5) Noget Kanikegods under Sorø Kloster, kaldet Assendrup Gods. 6) Dragsholms Len.» For dette sidstnævnte er dog siden indleveret Mandtal, som vil findes ovenfor meddelt efter Lensregnskabet. Derefter tilføjes: «Denne Restants at indfordre, begjæres kgl. Befaling til Befalingsmændene i vedkommende Amter desangaaende». Nærmere Oplysninger herom have imidlertid ikke været til at finde i de vedkommende Lensregnskaber.

2. *Kjøbenhavn.*

Under 24. November 1660 indbetalte Hans Oldeland «paa Regnskab af hans egen og andre Ridderstands indvilgede Kopskat», som med Mandtal videre skal forklares, 465 Rd. 1 Ort 16 β ; og 12 December næstefter gjorde han i Rentekammeret «Rede og Regnskab for Hovedskatten, som han af Ridderstanden, deres Hustruer, adelige Bønder og Tjenere har oppebaaret», ialt 586 Rd. 3 Ort, af hvilke han nu betalte det resterende med 121 Rd. 1 Ort 8 β .

3. *Fyn og Langeland.*

Gaard og Gods.	Personer.	Gaard og Gods.	Personer.
a. Fyn.		Hvedholm, Østrup-	
Orølund	8	gaard, Brahesborg	
Skovsbo og Brolykke	30	og Hagenskov	
[Kjørup?] ¹⁾	5	Slot	41
Nislevgaard	4	Glorup	24
Lundegaard og Vejle-		Fru Hildeborg	
gaard	14	Krafse	6
Kjørup	19	Taarupgaard	12
St. Knuds Kloster	11	Vejrup	15
Rørbæk	16	Rønninge Søgaard	13
dens Bønder	135	Boltinggaard	2
Kjærgaardsholm	18	Tyge Below	14
Arreskov Gaard	6	Stensgaard	3
Ølstedgaard	9	Fraugdegaard	9
Lundsgaard	15	Gjerskovgaard	17
Findstrupgaard	16	Hollufgaard	23
Løgismosegaard	33	Søby	15

¹⁾ Denne Formodning er grundet paa, at den ejedes af Jomfru Anne Kathrine Krag.

Gaard og Gods.	Personer.	Gaard og Gods.	Personer.
Kjærsgaard	21	Søholm	4
Iversnæs og Sønder- gaarde	13	Broholm	5
Billesbøl	3	Ravnholt	5
Skærbæk	21	Vedtoftegaard	3
Lindved	9	Ørbæklunde	3
Hverringe	11	Rantzausholm	1 ³⁾
[Bjørnemose] ¹⁾	8	Nyborg Slot, Ege- skov og Volberg	
Rygaard	21	(i Jylland)	22
Gudumlund (i Jyl- land)	16	Skjoldemose	5
Holsøgaard	9	b. Langeland.	
Margaard	8	Skovsbo og [Møl- legaard?] ⁴⁾	8
Tidseholt	8	Faarevejle	15
Dalum Kloster	5	[Skovsgaard?] ⁵⁾	7
Løjtved	17	Stensgaard	15
Ulriksholm	4	Tranekjær	11
Hindema	8	Nedergaard	4
Brangstrup	5	(Holmegaard)	5
Mullerup	8		
Hesselager	12		
[Elvedgaard] ²⁾	17	Ialt	870

¹⁾ Denne Formodning er grundet paa, at den ejedes af Henning Valkendorf.

²⁾ Denne Formodning er grundet paa, at den beboedes af Oberst Niels Lykke.

³⁾ Fogeden Peder Børtning mener, at der er klareret for de øvrige Kaj Lykkes Bønder og Tjenere.

⁴⁾ Denne Formodning er grundet paa, at den tilligemed Skovsbo ejedes af Fru Karen Pors.

⁵⁾ Denne Formodning er grundet paa, at den beboedes af Fru (Jomfru?) Elsebeth Pors.

Dette Mandtal indeholder Angivelse af Ejerne eller Beboerne, samt specificeret Oplysning om deres Husstand.

4. *Aalborghus Len*¹⁾.

	Skat.
Fleskum Herred.	
Klarupgaard	4 Rd. 32 β
Hellum Herred.	
Kongstedlund	3 — " -
Næs	4 — " -
Rævsnæs og Viffertsholm	2 — 32 -
Hindsted Herred.	
Villestrup	16 — 64 -
Kjær Herred.	
Elkjær Gaard	4 — " -
Vang	16 — 32 -
Birkelse og Refkjær Gaard	6 — 48 -
Langholt	4 — " -
Vraa	14 — 64 -
Horns Herred.	
Ellinggaard	14 — " -
Elkjærgaard	5 — 32 -
Odden	8 — 64 -
Aasdal	9 — " -
Eskjærgaard	4 — 64 -
Øster Hanherred.	
Kokkedal	8 — 64 -
Aalegaard	5 — 64 -
Næsgaard	6 — " -
lalt	162 Rd. 80 β

¹⁾ Mandtallene angives at være leverede til Lensmanden Sivert Brokkenhus, men findes nu ikke ved Lenets Regnskaber; vi maa derfor her nøjes med Skattesummerne.

D. Købstæderne.

By.	Skat.	Personer.
Kjøbenhavn:		
Borgerskabet	5,237 Rd. 48 β	8,784
Christianshavn	385 — " - ¹⁾	"
Universitetet	319 — 24 - ²⁾	291
Rentekammeret	58 — 48 - ³⁾	"
Hoftjenerne	300 — " - ¹⁾	"
Ialt	6,300 Rd. 24 β	9,075
Slagelse	547 — 40 -	1,579
Kalundborg	194 — 48 -	516

De tilstedeværende Mandtals Indretning gjør det muligt at ordne Befolkningen baade efter Kjøen og Klasser.

¹⁾ Kun «paa Regnskab».

²⁾ Rigtignok «paa Regnskab», men den manglende Rest kan kun være ubetydelig.

³⁾ Det indleverede Mandtal mangler.

